

Szajoli Tiszavirág Óvoda
5081 Szajol Szent István király út 70.
Tel: 56/446-003
E-mail: szajovi@gmail.com
OM: 201969

A Szajoli Tiszavirág Óvoda
Pedagógiai Programja

Készítette: Sinka Edit
igazgató

Szajol, 2013. augusztus 29.

Tartalomjegyzék

TARTALOMJEGYZÉK.....	2
1. BEVEZETŐ GONDOLAT	4
2. AZ INTÉZMÉNY ÁLTALÁNOS JELLEMZŐI.....	4
2.1. Az intézmény jogállása	4
2.2. Törvényi háttér	5
2.3. Intézményünk bemutatása	5
3. A SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA.....	7
3.1. Óvodakoncepciónk	7
3.2. Pedagógiai programunk alapelvei és a fejlesztés célja	8
3.2.1. Alapelveink	8
3.2.2. Óvodánk nevelési célja.....	9
3.3. Pedagógiai programunk feladatrendszere	9
3.3.1. Általános feladataink.....	9
3.3.2. Az egészséges életmód alakítása	10
3.3.3. Az egészséges életmód alakításának területei	10
3.3.3.1. Gondozás	10
3.3.3.2. Testi nevelés.....	11
3.3.3.3. Mozgás	11
3.3.3.4. Levegőzés	11
3.3.3.5. Környezetvédelmi tapasztalatok biztosítása	12
3.3.3.6. Pihenés	12
3.3.3.7. Egészséges táplálkozás szokásrendszerének kialakítása	12
3.3.3.8. Egészségvédelem, edzés	12
3.3.4. Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés	15
3.3.5. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	17
3.4. Sajátos nevelési feladataink	20
3.4.1. Az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése	20
3.4.2. Az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése prevencióval fejlesztéssel	20
3.4.3. Az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése korrekcióval fejlesztéssel	20
3.4.4. A prevencióval és korrekcióval fejlesztőprogram tartalma és feladatai	22
3.4.4.1. Mozgásfejlesztés	22
3.4.4.2. Észlelésfejlesztés (percepciófejlesztés)	26
3.4.4.3. Verbálisfejlesztés	30
3.5. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztése, fejlődésének segítése	31
3.5.1. A testi fogyatékos (mozgáskorlátozott gyermek).....	35
3.5.2. Látássérült gyermek	36
3.5.3. Hallássérült gyermekek integrációja	37
3.5.4. A beszéd fogyatékos /súlyos, akadályozott beszédfejlődésű gyermek/	39
3.5.5. A megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető, organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességgel küzdő gyermekek integrált nevelése	40
3.5.5.1. Agresszív magatartású gyermek.....	40
3.5.5.2. Szorongó gyermek.....	40
3.5.5.3. Hiperaktív gyermek (figyelemzavar, motoros nyugtalanság, tanulási nehézség együttes)	40
3.5.5.4. Diszlexia veszélyeztetettség.....	41

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

3.5.5.5. Diszgrafia veszélyeztetettség	42
3.5.5.6. Diszkalkúlia veszélyeztetettség	42
3.5.5.7. A fejlesztés kiemelt feladatai a részképesség zavar és / vagy fogyatékoságok együttes, halmozott tüneteit mutató gyermekek esetén (kevert specifikus zavar)	43
3.6. Migráns gyermekek	44
3.7. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai	45
3.7.1. Mozgás	45
3.7.2. Mozgásfejlesztés a szabad játékban	46
3.7.3. Mozgásfejlesztés a testnevelési foglalkozásokon és a mindennapi testnevelésen	47
3.8. A játék	50
3.8.1. Szabad játék	51
3.8.2. Kezdeményezett játék	51
3.9. Kultúraátadás	54
3.9.1. A külső világ tevékeny megismerése	54
3.9.1.1. A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismerése	56
3.9.2. Verselés, mesélés	58
3.9.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	60
3.9.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	63
3.9.5. A tevékenységekben megvalósuló tanulás	65
3.10. Munka jellegű tevékenységek	66
3.11. Gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenység	68
3.12. Az óvodai élet szervezése	71
3.12.1. Csoportszervezés	71
3.12.2. Napirend, hetirend	71
3.12.3. Tevékenységi formák szervezési jellemzői.....	73
3.13. Az óvoda kapcsolatai	74
3.13.1. Az óvoda és a család együttműködése	74
3.13.2. Együttműködés az iskolával.....	76
3.13.3. Az óvodába lépés előtti az óvodai élet során meghatározó szerepet betöltő intézményekkel történő kapcsolattartás	77
3.14. Ellenőrzés, értékelés.....	77
3.14.1. A fejlesztőmunka hatékonyságának ellenőrzése pedagógiai-diagnosztikai eszközökkel	77
3.15. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére	79
3.16. A pedagógiai program érvényességével, módosításával, nyilvánosságával kapcsolatos egyéb intézkedések	81
 MELLÉKLETEK.....	 83
1.sz. melléklet: A gyermek egyéni fejlettségének mutatói	84
2.sz. melléklet: Óvodai Csoportnapló	115

„Mi a gyermek szeretettel nem elégszünk meg. Hirdetjük, hogy szeresd és ismerd meg a gyermeket . Ismerd meg , hogy igazabban szerethessed, hogy mélyebben védelmezhessed ,s jobban nevelhessed!,,

(Nagy László)

1. BEVEZETŐ GONDOLAT

A gyermeknek, mint fejlődő személyiségnek szeretetteljes gondoskodást és különleges védelmet biztosítunk. Óvodánkban minden gyermek egyenlő eséllyel részesül a színvonalas nevelésben. A társadalom által megfogalmazott elvárások a gyermek harmonikus fejlődése érdekében szakmailag összehangolt nevelést kíván családtól és óvodától egyaránt. Pedagógiai programunkkal igyekszünk választ adni minden olyan kérdésre, amely elősegítheti gyermekeink jövőépítését, személyiségük fejlődését, eredményes előmenetelüket.

2. AZ INTÉZMÉNY ÁLTALÁNOS JELLEMZŐI

2.1. Az intézmény jogállása

<u>A köznevelési intézmény neve:</u>	Szajoli Tiszavirág Óvoda
<u>Székhelye:</u>	5081 Szajol, Szent István király út 70.
<u>Feladat ellátási helye:</u>	5081 Szajol, Szent István király út 70.
<u>OM azonosítója:</u>	201969
<u>Illetékességi és működési köre:</u>	Szajol község közigazgatási területe
<u>Alapító:</u> Szajol Községi Önkormányzat Képviselő –testülete 5081 Szajol, Rózsák tere 1.	
<u>Az intézmény fenntartója:</u> Szajol Község Önkormányzata Képviselő-testülete 5081 Szajol, Rózsák tere 1.	
<u>Jogszabályban meghatározott közfeladata:</u> óvodai nevelés	
<u>Az intézmény típusa:</u> óvoda	

Gazdálkodása: önállóan működő költségvetési szerv

Gazdálkodással összefüggő jogosítványok: pénzügyi –gazdálkodási feladatait Szajol Község Polgármesteri Hivatala, mint önállóan működő és gazdálkodó intézmény köteles ellátni.

2.2. Törvényi háttér

A programalkotást meghatározó alapvető törvények

- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről (Nkt.)
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI-rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról

Kapcsolódó törvények, jogszabályok

- 32/2012. (X.8.) EMMI-rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 48/2012. (XII.12) EMMI-rendelet a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 32/1997. (XI.5.) MKM-rendelet a nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve és a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 15/2013. (II.26.) EMMI-rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 51/1997. (XII.18) NM-rendelet a kötelező egészségbiztosítás keretében igénybe vehető betegségek megelőzését és korai felismerését szolgáló egészségügyi szolgáltatásokról és a szűrővizsgálatok igazolásáról
- 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- A Nemzeti együttműködés programja (2010.05.22.)

2.3. Intézményünk bemutatása

Szajol község a Tisza bal partján Szolnoktól 10 km távolságra a 4. számú főközlekedési út mellett fekszik. A 4-es számú főközlekedési útvonal teljes egészében kétfelé vágja a községet. 2011.évi statisztikai adatok alapján a lakosság száma 3956 fő, területe 3697 hektár 2153 m². Forgalmas vasúti csomópont.

Oklevelekben történő említése 1261-ben fordult elő először. 1693-ban lakott helyként említik, községünk első telepesei ekkor jelentek meg.

1893-ban új fejezet kezdődött Szajol oktatástörténetében. Kovacsóczy István egri prépost – kanonok pénzbeli adománya révén megépült egy újabb iskolaépület, amely egy iskolai tantermet és a kisdédóvó számára egy termet, plusz tanítói és óvónői szolgálati lakást foglalt magába.

A Fő út 22. szám alatti épületben Napközi Otthonos Óvodaként 2012 augusztusáig két óvodai csoportszobában folyt óvodai nevelés.

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Jelenlegi helyzetkép:

A Szent István király út 70. szám alatt egyszintes óvodaépület található, melyet 1975-ben adtak át.

A Kölcsey Ferenc Általános Iskola és Napközi Otthonos Óvoda intézmény egységeként működött az óvoda, mint Közös Igazgatású Közoktatási Intézmény 2012.december 31-ig.

Óvodás csoportjaink száma: 4

Az óvodaépület állaga minősége elfogadható, de a korszerűsítés szükségessége elkerülhetlenné válik rövidesen.

Az esztétikus környezet, a tárgyi eszközök gazdagsága, a szeretetteljes, nyugodt, derűs légkör, a gyermekszerető alkalmazotti közösség a garanciája kitűzött céljaink megvalósulásának.

Nevelőtestületünk a magyar oktatásügy nemes hagyományait követve a jelen kor elvárásaival a jövő lehetőségeit ötvözve végzi közszolgálati feladatát

Személyi feltételek:

Óvodapedagógus	9 fő
Óvodatitkár	1 fő
Pedagógiai asszisztens	1 fő
Dajka	1 fő

3. A SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

*„Keresem minden gyermek saját titkát, és azt kérdezem:
hogyan segíthetném abban, hogy önmaga lehessen.”*

(Janus Korczak)

3.1. Óvodakoncepciónk

Az intézmény az első óvodai helyi nevelési programját 1998-ban adaptálta. A Komplex Prevenációs Óvodai Programot választotta a nevelőközösségünk, mivel elfogadjuk a program

- cél és feladatrendszerét
- nevelésfilozófiáját
- a fejlesztőprogramot és annak hatását.

Tartalmát a helyi viszonyokhoz igazítottuk.

Hisszük, hogy a mai társadalmi környezetben minden gyermeknek szüksége van arra, hogy képességeit a leoptimálisabb szinten fejleszteni tudja. Választott programunk a halmozottan hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű gyermekek differenciált fejlesztését is segíti.

A szülők 3 éves kortól igénylik az egész napos óvodáztatást és elvárják:

- a gyermekeiket feltétel nélkül elfogadják
- optimális körülmények között neveljék
- segítsék elő a fejlődés folyamatát.

A szülők értéknek tartják a családban és az óvodában:

- a megértésre, szeretetre nevelés, a család összetartó erejét
- az egészséges életmódot, a gondozottságot, az értelmes tevékenységet
- kulturált viselkedést, beszédet, kultúra átadást.

Olyan értékeket igyekszünk közvetíteni, amelyek a társadalom és az egyén későbbi életvitele céljából hasznosak. Nevelésünkben a játékot és a mozgást tekintjük a legfontosabb eszközünknek. A gyermekek egyéni éréseinek, fejlettségének figyelembevétele érdekében részleges folyamatossággal és rugalmas napirenddel dolgozunk. Elismerjük a család elsődleges nevelői szerepét.

Gyermekkép

Programunk gyermekközpontú, minden gyermeket szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiségnek és szociális lénynek tekintünk. A gyermek fejlődő személyiség, ezért a hatékonyabb fejlesztés érdekében figyelembe vesszük a genetikai adottságait, az érés sajátos törvényszerűségeit, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatásokat. A gyermeki személyiség kibontakoztatása mellett figyelembe vesszük az alapvető testi-lelki szükségleteiket, biztosítjuk minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést. Óvodai nevelésünk befogadó, egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesít

minden gyermeket, hogy esetleges hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Gyermekeink szívesen járnak óvodába, jól érzik magukat a gyermekközösségben. Tisztelik szüleiket, az óvónőket, dajkákat, az intézményben dolgozókat, bizalommal fordulnak hozzájuk. Bátran, egészséges önbizalommal, jól kommunikálnak, érzelmeiket képesek verbális és nonverbális módon is kifejezni, érdeklődőek, sok-sok tapasztalattal felvértezettek.

Ügyesen mozognak, szeretik a sportot, a természetet, a különböző művészeti tevékenységeket. Magatartás- és viselkedéskultúrájuk koruknak megfelelően fejlett, udvariasak, illetudók, szeretik és védik a természetet.

Óvodakép

A családot tekintjük a gyermeknevelés elsődleges színterének, az óvoda a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Az óvodás évek alatt megteremtődnek következő életszakaszba (a kisiskoláskorba) való átlépés belső pszichikus feltételei.

Alapelveink megvalósítása érdekében gondoskodunk a gyermekek szükségleteinek kielégítéséről az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről, a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról, a gyermeki közösségben végezhető sokszínű- az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységekről, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékról, e tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességéhez igazodó műveltségtartalmakról, emberi értékek közvetítéséről, a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről. Biztosítjuk egyúttal a nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó és migráns gyermekek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit is. A gyermekek érdekeit figyelembe véve alakítjuk életünket, melyhez az itt dolgozók hivatásszeretete, a gyermekek és szülők tisztelete, egymás értékeinek megbecsülése párosul.

3.2. Pedagógiai Programunk alapelvei és a fejlesztés célja

A Komplex prevenció óvodai program épít a hazai tradicionális nevelési értékekre, ötvözve azokat a korszerű fejlődéssel és a nevelés-lélektani, neurológiai, gyógypedagógiai eredményekkel.

3.2.1. Alapelveink

- Óvodai nevelésünkben alapelv, hogy:
  - a) a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom öveze,
  - b) az óvodai nevelés tegye lehetővé és segítse a gyermek személyiség fejlődését, egyéni készségeinek és képességeinek kibontakozását,
  - c) az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.
- A gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, az óvoda kiegészítő feladatokat tölt be esetenként hátránycsökkentő szereppel.
- A gyermekek jogainak, emberi méltóságának tiszteletben tartása és megerősítése.

- A gyermeket elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi.
- Mindenkor és minden helyzetben a gyermekek érdekeinek figyelembevétele.
- Az óvoda inkluzív szemlélettel, gyermekközpontú nevelési attitűddel, a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét.
- Az óvodai nevelés sajátos eszközeivel törekszünk az esélyegyenlőség biztosítására, minden gyermek egyenlő eséllyel részesüljön színvonalas nevelésben.
- Az alkalmazott pedagógiai eszközöket, módszereket a gyermek személyiségéhez és érési üteméhez igazítjuk, ezzel segítve a gyermekek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását, kompetenciáinak alakítását.
- A hátrányos megkülönböztetés tilalmának tiszteletben tartása.
- Az óvoda kialakult pedagógiai értékeinek megőrzésére törekvés.

3.2.2. Óvodánk nevelési célja

A (2,5)3 – 7(8) éves gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak, eltérő fejlődési ütemének, érési jellemzőinek szem előtt tartásával

- a sokoldalú, harmonikus személyiségfejlesztés, a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, lelki és szociális érettség kialakítása,
- az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése, az óvodai nevelési feltételek sajátos megszervezésével,
- a gyermekek környezettudatos szemléletének és magatartásának megalapozása,
- a sajátos nevelési igényű gyermekek integrálásával esélyegyenlőségük biztosítása,
- a migráns családok gyermekeinek biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.

A jelzett területeken történő fejlesztés értelmezésünk szerint a gyermek érési folyamatához igazított, életkori sajátosságainak megfelelő, ahhoz messzemenően illeszkedő eszközökkel történő támasznyújtás, amely az éppen fejlődő szomatikus és pszichés funkciók kibontakoztatásához biztosít szociális és tárgyi környezetet. Ebben meghatározó a (2,5)3 - 7(8) éves kor alapvető sajátossága: az érzelmi biztonság alapszükséglete az érzelemvezérelt megismerés, az élmény fonalán haladó gondolkodás. A testi - lelki szükségletek kielégítése a gyermekek alapvető joga, melyre programunk messzemenően törekszik.

3.3. Pedagógiai Programunk feladatrendszere

3.3.1. Általános feladataink

Pedagógiai Programunk fő törekvése, hogy a tanulási képességek és kompetenciák célzott fejlesztésével minden gyermeket lehetőségeihez mérten közvetetten felkészítsünk a zökkenőmentes iskolakezdesre, az iskolai közösségbe történő beilleszkedésre. A program tartalmi kidolgozásánál a gyermek alapvető megnyilvánulási módjára és fő tevékenységi formájára, a **mozgásra** és **játéokra** alapozva szervezzük a főbb nevelési területeken végzendő pedagógiai és pszichológiai feladatokat. A program nevelési keretét

egyfelől a **gyermek természetes megnyilvánulási formái**, másfelől az **óvoda kultúraátadó hatásrendszerének együttese, kölcsönössége, harmóniája határozza meg.**

Az óvodai nevelés feladata az óvodás korú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés,
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

3.3.2. Az egészséges életmód alakítása

A fejlődés korai szakaszában az egészséges életmódra történő felkészítés meghatározó, hiszen ebben az életszakaszban megszerzett ismeretek, készségek és szokások a későbbi életvitelt jelentősen befolyásolják. A gyermekek már bizonyos ismeretekkel, tapasztalatokkal érkeznek az óvodába. Ezekre alapozva, ezt tovább erősítve vagy kioltva alakítjuk a testápolás, táplálkozás, öltözködés, mozgás, pihenés, levegőzés és testedzés szokásrendszerét. Meghatározónak tartjuk a megfelelő napirend kialakítását, mely elegendő időt biztosít az egyes tevékenységekre, így megteremti a stressz-mentes, kiegyensúlyozott, biztonságos, nyugodt, a gyermek számára is kiszámítható légkört.

Valljuk, hogy az egészséges környezet és az egészséges életmód kölcsönhatásban van, egymásra épül, és egymást kiegészíti. Ezért létfontosságúnak tartjuk a környezettudatos szemlélet és magatartás megalapozását, melynek során kiemelten kezeljük a szülők szemléletformálását.

Célunk:

- A gyermekek testi és lelki szükségleteinek valamint mozgásigényének kielégítése.
- Az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása, belső igénnyé fejlesztése, az elsősegélynyújtás ismereteinek átadása (Bázisovi program - modul).
- A gyermekek testi és lelki egészségének védelme, megőrzése, szervezetük edzése.
- A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges, stressz-mentes és biztonságos környezet megteremtésével és megőrzésével a környezet megóvására irányuló szokások alakítása.
- Drog-prevenció (dohányzásmentes óvodai program nagycsoportosoknak) beszélgetések veszélyes anyagokról.
- Bántalmazás megelőzése.

3.3.3. Az egészséges életmód alakításának területei

3.3.3.1. Gondozás

A testi, lelki, szellemi egészség egyik alapvető feltétele **a gyermek testi komfortérzetének kielégítése.** A gondozási feladatok teljesítése bensőséges gyermek - óvónő, gyermek - dajka

kapcsolatot feltételez. A toalett használatával kapcsolatos tevékenységek figyelemmel kísérése, támogatása, szükség szerint.

A papír zsebkendő használatával kapcsolatban felhívjuk a gyermekek figyelmét annak anyagára, hulladékként kezelése során szelektív gyűjtésére. Az öltözködésnél fontos a helyes sorrend megismertetése, valamint az időjárás és öltözködés összefüggésének felismertetése, egymáshoz igazítása. Minden korosztálynál fontos a fogápolás szokásainak megalapozása.

Az **önkiszolgáló feladatok** elvégzése a tevékenységek többszöri gyakorlását teszi lehetővé, alakítja a gyermek énképét, segíti önállóvá válásukat. Az óvónő, dajka bemutatja, megismerteti és figyelemmel kíséri a napi élethez szükséges szokások fejlődését, melyek egy része az óvodáskor végére szükségletté válhat. Mivel minden tevékenységet szóbeli megerősítés kísér, ezért a napi életritmus megtervezésénél erre is **elegendő időt kell biztosítani, hogy mindez nyugodt, kiegyensúlyozott, türelmes légkörben valósulhasson meg.**

3.3.3.2. Testi nevelés

A testi nevelés magába foglalja a gyermek testi szükségleteinek (levegőzés, pihenés, egészséges táplálkozás), természetes mozgásigényének kielégítését, a gyermek egészségének, testi épségének védelmét, megőrzését, edzését. A testi nevelés, egészséges életmódra nevelés hatékonysága maradéktalanul akkor érvényesül, ha a fejlődéshez szükséges optimális környezet lehetőség szerint biztosított. Ehhez rendelkezésünkre áll füves udvarunk játéktérrel, több funkciós, esztétikus, a biztonsági szabványoknak megfelelő játékokkal, sportszerekkel.

3.3.3.3. Mozgás

Mozogni lehet otthon, a játszótéren, az óvodában, a csoportszobában és az udvaron. Fontosnak tartjuk a megfelelő, kényelmes, természetes alapanyagú, jól szellőző öltözetet a szabadban és a teremben egyaránt. Sok időt töltünk a szabad levegőn mozgással, játsszal.

A mozgásokhoz kapcsolódó gondozási feladatok elősegítik a helyes higiénés szokások kialakítását. Az óvodapedagógus feladata - a dajkával megosztva - hogy megteremtse a feltételeket a gyermekek egészséges fejlődéséhez, az egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékokkal és feladatokkal.

Évszakonként, sétákat szervezünk változatos helyszínnel, megismertetjük a természetjárás szépségét a gyermekekkel.

A rendszeres, örömmel végzett mozgással a gyermekeket az egészséges életvitel kialakítására szoktatjuk, (mindennapos testnevelés, testmozgás; szervezett sor és versenyjátékok) és mintát adunk a szülőknek is. A szülőkkel közösen mozgásos sportnapot szervezünk, ezzel is pozitívan befolyásoljuk a családi nevelést, a szabadidő hasznos eltöltését.

3.3.3.4. Levegőzés

A levegőzés élettani hatásán túl elősegíti többek között a hangképző szervek fejlődését, a helyes légzés kialakítását. Az óvónő törekedjen arra, hogy a mindennapok során lehetőség szerint **a gyermekek minél több tevékenységüket a szabad levegőn végezzék.** A helyi adottságok szerint a játék, étkezés, mozgás is a szabadban történhetnek.

3.3.3.5. Környezetvédelmi tapasztalatok biztosítása

Az élethez levegőre van szükség, van jó és rossz, tiszta - szennyezett levegő (szellőztetés, séták, kirándulások alkalmával).

3.3.3.6. Pihenés

Legfontosabb a pihenéshez szükséges **nyugodt légkör** biztosítása - az altatás hangulatához illő mese, halk zene - a gyermekek **egyéni alvásigényének** és szokásainak figyelembevételével a szükséges tárgyi és személyi **feltételek megteremtése**. Kényelmes, a gyermekek méretéhez igazított fektetők használata, saját pizsama, „otthoni szagélményt adó” alvóka, fűtési szezonban a párologtató használata minden csoportban. Az óvónő jelenléte a pihenés teljes idejében elengedhetetlen, a gyermekek nem maradhatnak egyedül.

3.3.3.7. Egészséges táplálkozás szokásrendszerének kialakítása

Preferáljuk a vitaminban gazdag zöldségeket, gyümölcsöket, nem csak főtt formában, hanem nyersen is. Igyekszünk gyermekeink étrendjének kialakításához partnerként megnyerni az étkezést biztosító szolgáltatót. Az óvoda központi étrendjét kiegészítjük a szülők által szponzorált vitamindúsabb zöldségekkel, gyümölcsökkel (heti egy vitaminnap). A gyerekek által készített ételekkel, italokkal (pl. frissen préselt magas rosttartalmú gyümölcslevek, gyümölcssaláták, nyomelemeket tartalmazó saláták) modellt nyújtva ezzel a családoknak is a korszerűbb táplálkozás kialakításához.

3.3.3.8. Egészségvédelem, edzés

A gondozási, a testi nevelési és a mozgásfejlesztési feladatok megfelelő ellátása, megvalósítása elősegíti a gyermek **egészségének megővését**. Ezen kívül nagy hangsúlyt fektetünk a **higiénés szabályok betartására**, például környezet tisztántartása, portalanítása, szükség szerint fertőtlenítése, a **környezeti ártalmak kiküszöbölésére** például szelektív hulladékgyűjtés, energiatakarékos izzók, légszennyeződés csökkentése bokrosítással az udvaron, a csoportszobában minél több zöld növény elhelyezése, megfelelő páratartalom biztosítása, nyugtató hatású színharmónia.

Lényegesnek tartjuk az anamnézis felvétel közben felderített, ritkán előforduló, **az óvodai közösségbe kerülést nem feltétlenül akadályozó betegségek** (például krupp, allergia, asztmatikus tünetek, lázgörcs, epilepszia, cukorbetegség) regisztrálását, figyelemmel kísérését, alapvető tennivalók elsajátítását és a gyermek fiziológiás szükségletének biztosítását (például étrend helyes betartása), az egészségi állapot egyensúlyban tartásához szükséges környezet megteremtését.

A gyermek testi épségének védelme és a baleset-megelőzés magába foglalja a személyi és tárgyi feltételek biztosítását, az eszközök, használati tárgyak folyamatos és tervszerű ellenőrzését, valamint karbantartását, a hibaforrások megszüntetését. A gyermeki gondolkodásmód sajátosságából, valamint a szenzomotoros koordináció zavaraiából adódóan következnek a tipikus gyermekbalesetek (törések, zúzódások), ezek teszik szükségessé az óvónő állandó kontrollját, a tevékenységek figyelemmel kísérését. Mivel sok gyermek jár

kerékpárral óvodánkba szükséges a balesetmentes közlekedés, kerékpározás szabályainak megismertetése (közlekedésbiztonsági nap). Önmaguk és társaik testi épségének megóvására neveljük a gyermekeket (konfliktuskezelés, tolerancia).

A levegő, víz, napfény együttes hatása biztosítja a gyermekek **testi edzettségét**. Ennek érdekében lehetőség szerint minél több időt kell a szabadban tölteni, az időjárásnak megfelelő ruházatban. Nyáron a víz edző hatását ki kell használni. Mindezeknél figyelembe kell venni a gyermekek közötti egyéni különbségeket, egészségi állapotukat. A gyermekekkel megismertetjük a napfény hatását. A szabadban töltött idő alatt, nyáron erős UV sugárzásakor 11 és 15 óra között a gyermekek nem lehetnek sem a napon, sem az árnyékban.

Az egészséges életmód alakításából adódó óvónői feladatok

- A gyermekek életkorának megfelelő, párhuzamos tevékenységek végzését lehetővé tevő optimális életritmus kialakítása a napirendben.
- Az időkeretek rugalmas alkalmazása a gyakorlatban.
- Nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megteremtése a csoportban.
- A gyermekek szükségleteinek kielégítése a nap egész folyamán (például folyadék)
- A szokás- és normarendszer közös alakítása a gyermekekkel.
- A kialakított szokás- és normarendszer betartásának figyelemmel kísérése, reális, a gyermek egyéni fejlődéséhez viszonyított fejlesztő értékelése.
- Önállósági törekvések támogatása.
- A kulturált étkezés szokásainak megismertetése, gyakoroltatása (kanál, villa, kés használata, csukott szájjal rágás, szalvétahasználat.).
- A szülők meggyőzésével a szénsavas, túlcukrozott, serkentőszereket tartalmazó italok kiiktatása.
- Az asztalterítés technikájára, esztétikumára való odafigyelés.
- A toalett használat intimitásának válaszfalakkal és függönyökkel történő biztosítása.
- (2,5)3 éveseknek, illetve egyéni szükséglet alapján a toalettpapír használatában, a zsebkendő használatában segítségnyújtás.
- Elegendő mennyiségű toalettpapír használatára ösztönzés.
- A fiúktól a WC-deszka felhajtásának, a fiúszerepnek megfelelő toalett használatnak elvárása.
- A WC lehúzásának igényre alakítása, elvégzésének figyelemmel kísérése.
- A gyermekek helyes kézmosásra, kéztörlésre szoktatása.
- A gyermekek tisztaság, ápoltság iránti igényének alakítása.
- A fogmosás technikájának megismertetése, mindennapos gyakoroltatása, a fogmosás eszközeinek rendben tartására serkentés.
- A gyermekek környezetében csak annyi tisztítószer és egyéb vegyszer alkalmazása, amennyi feltétlenül szükséges.
- A fésű használatának bemutatása, gyakoroltatása, szükség szerinti segítségnyújtás.
- Erős napsütés, illetve hideg, szeles időben - egyéni szükséglet szerint - a gyermekek bőrének krémezése (otthonról hozott krémmel).
- A felöltözésnél, vetkőzésnél egyéni szükséglet szerinti segítségnyújtás.
- A gyermekek időjárásnak megfelelő réteges öltözködésre szoktatása.
- A szülők megismertetése a gyermek egészségét szolgáló ruházatának jellemzőivel: lehetőség szerint természetes anyagból készüljön, kényelmes legyen, gumírozása ne legyen túl szoros, a cipő tartsa a gyermek bokáját.

- A ruhák összehajtásának, az öltözőpolic rendben tartásának megismertetése, elvárása
- A gyermekek levegőzésének biztosítása mindennap, mínusz 10 fokig.
- A délutáni pihenéshez a csoportszoba kiszellőztetése, párologtató használata.
- Lefekvés után mesélés, halk zene, majd testközeli jelenlétével, simogatással a gyermekek érzelmi biztonságának, nyugalmi állapotának támogatása.
- A gyermekek tűz és balesetvédelmi tájékoztatása évente kétszer, illetve az alkalomnak megfelelően, dokumentáltan.
- Közreműködés a gyermekeket fenyegető környezeti ártalmak kivédésében: az udvarra minél több növény telepítése, séták alkalmával a forgalmas, különösen szennyezett területek elkerülése.
- Lázás, hányós, hasmenéses gyermek elkülönítése, gondoskodás felügyeletéről, szüleinek értesítése.
- Prevenációs és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása érdekében megfelelő szakemberek bevonása, együttműködésre törekvés.
- Bázis – ovi I. és V. modul alkalmazása.
- Közlekedésbiztonsági ismeretek elsajátítása, gyakorlása.
- Egészségkultúrát alakító programok szervezése (káros anyagok, gyógyszer, alkohol, dohányzás).

Sikerkritériumok: akkor vagyunk sikeresek, ha a gyermek

- Szükségeit képes kielégíteni.
- Szükségeit képes önállóan kielégíteni.
- Toalett használatkor a fiúk felhajtják a WC-deszkát, és állva végzik kisdolgukat.
- WC-zést követően a kislányok és kisfiúk is használják a toalettpapírt.
- A tisztálkodási eszközre vigyáz, tisztán tartja, használat után a helyére teszi.
- WC-zés és egyéb szennyező tevékenység végzése után kezet mos, a kezét szárazra törli.
- Önállóan öltözik, vetkőzik, ha kell, segítséget kér.
- Cipőjét befűzi, bekötésével próbálkozik.
- Ruháját igyekszik összehajtva a helyére tenni.
- Képes önállóan eldönteni, miből mennyit tud elfogyasztani.
- Kulturáltan étkezik.
- Szívesen fogyaszt zöldséget, gyümölcsöt, magvakat.
- Vigyáz környezetének rendjére, tisztaságára.
- Az udvaron sem szemetel.
- Ismeri a szelektív hulladékgyűjtés okát és mikéntjét.
- Igényévé vált a rendezettség, tisztaság, ápoltság.
- Szívesen mozog a szabadban, évszaktól függetlenül.
- Életkorának megfelelően edzett.
- Ismeri és betartja a balesetvédelmi magatartásformákat.
- Elítéli a környezetében tapasztalható egészségkárosító jelenségeket.

3.3.4. Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés

Az óvodás korosztály számára meghatározó a gyermek és az óvodapedagógus kapcsolatának minősége. A felnőtthez fűződő viszony nyújtja azt az **érzelmi biztonságot** a gyermek számára, amely jó közérzetet, nyugodt, harmonikus tevékenységet tesz lehetővé. Ezért fontosnak tartjuk az óvodapedagógus-gyermek, gyermek - dajka kapcsolatában a pozitív érzelmi töltés, a pozitív attitűd megnyilvánulásait már az óvodába lépéskor is.

Valljuk, hogy a **környezet az öröklés mellett a fejlődés egyik potenciális forrása**. A környezetet pontosan, valóságyszerűen megismerni a cselekvés, a kép, a szó egységében lehet. Ez lehetővé teszi, hogy az évszázadok alatt felhalmozott egyetemes, nemzeti, etnikai értékeket, hagyományokat, szokásokat átadjuk, közvetítsük a gyermekeknek, alapozva aktivitásukra, érdeklődésükre. Óvodai nevelésünk messzemenően **támaszkodik a családi nevelésre, a család és óvoda szoros együttműködésére törekszik**. Figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesítjük az intervenciók gyakorlatot. Programunkban fontos a gyermek korai, óvodáskort **megelőző testi-lelki fejlődésének alapos ismerete**. Ennek egyik eszköze az anamnézislap és a családlátogatás. Ezekből információt kapunk az óvodába lépés előtti anya - gyermek és család - gyermek kapcsolatáról, a gyermek élettörténetéről. A későbbiek során - napi tapasztalatokkal kiegészítve - hasznosítja az óvodapedagógus a gyermek jobb megismerésének érdekében, a fejlesztési feladatok megtervezésében. Az óvodában az érzelmi biztonságot nyújtó légkör megteremtéséhez az óvodapedagógus - részben átvállalva az anya szerepét - empatikus, meleg, elfogadó, szeretetteljes kapcsolatot alakít ki a gyermekekkel. Fejlesztőmunkája során arról gondoskodik, hogy a gyermekek tapasztalatai változatos tevékenységformák közben gazdagodjanak.

A gyermek **„én-központúsága” alapján** elsősorban önmagára képes figyelni, azonban emocionális alapon fokozatosan kifejleszthetjük azokat a mechanizmusokat, amelyek segítségével képessé válik másokkal is törődni. A közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlásával, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és akaratának (önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás-és normarendszerének megalapozása indul el.

Ezáltal minden kisgyermeknek lehetősége van:

- Kommunikálni társaival a közös tevékenység során, számos tapasztalatot szerezni az eredményes, kölcsönösen elfogadható kommunikáció formáiról, és kimunkálni saját hiteles és célravezető kommunikációs formáikat.
- Megtanulni a közös tevékenységek alkalmával, hogy hogyan viszonyuljanak társaikhoz a jobb munkakapcsolat kialakításának érdekében. Ez erősíti a pozitív viszonyulást, és jelentős mértékben elősegíti a szocializációt.
- Megtanulni a kritika mások számára elfogadható formában történő kifejezésének módját és a kritika elfogadását. A társaktól érkező pozitív visszajelzés egyben önerősítő, önbizalom növelő hatásával hozzájárul a személyiség kibontakozásához.
- Észrevenni, *hogy az emberek különböznek egymástól* és a közös tevékenységben együttműködő társak sokféle színes egyéniségek, egymástól eltérő, saját kulturális környezetükből származó értékeiket képviselik.

- Megtapasztalni, hogy egy problémának több megoldása is lehet, attól függően, milyen szempontból közelítjük meg.

Célunk:

- Erkölcsi, akarati tulajdonságok kialakítása, erősítése, fejlesztése az óvodapedagógus és a dajka modell értékű példamutatásával, kommunikációjával és bánásmódjával érhető el.
- A társadalmi beilleszkedést segítő szociális együttélés szabályainak értékközvetítése.
- A különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevelés.
- Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.
- Nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, sajátos nevelési igényű, hátrányos-, és halmozottan hátrányos helyzetű, elhanyagolt, gyermekek esetében speciális fejlesztéssel az egyéni szükségleteknek megfelelő pedagógiai eljárások alkalmazásával, valamint szükség esetén megfelelő szakemberek közreműködésével az esélyegyenlőség biztosítása.
- Esélyteremtés a migráns gyermekek számára.
- A kiemelten tehetséges gyermekek igényeit figyelembe vevő tevékenységek által történő személyiségkibontakoztatás.

Az érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés biztosításából adódó óvónői feladatok

- Nyugodt, kiegyensúlyozott, biztonságot árasztó légkör kialakítása.
- A csoportszoba környezettudatos szemléletű, otthonos, hangulatos, esztétikus, biztonságos berendezése.
- Személyiségének szeretetteljes, empátiás kisugárzása, odafigyelő magatartása.
- Spontán szociális tanulásban a komplex viselkedésminták beépítése a gyermeki viselkedésbe.
- Környezetvédelmi viselkedési és magatartásformák alakítása.
- Az élet, az élővilág tiszteletére, megbecsülésére nevelés.
- Az udvariassági beszédformák megismertetése, alkalmazásának figyelemmel kísérése.
- Erkölcsi normák, ítéletek megfogalmazása.
- A gyermek önálló véleményalkotásának és döntésfejlődésének támogatása.
- Gyakorlat-közeli helyzetek teremtésével az interperszonális kapcsolatok kialakításához szükséges készségek, képességek alakítása.
- Társas kapcsolatok formálásának segítése, az összetartozás élményének mélyítése, a „mi - tudat” alakítása.
- Páros és kiscsoportos feladathelyzetek teremtése, kooperatív technikák alkalmazása
- Évente kétszeri szociometria készítése és felhasználása.
- Inkluzív szemlélettel a különbözőség elfogadásának segítése.
- A konfliktushelyzet békés, mindkét fél számára elfogadható megoldására inspirálás.
- A kiemelten tehetséges gyermekek kibontakozásának támogatása.

- A lassabban fejlődő, hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek felzárkóztatása.
- A migráns gyermekek beilleszkedésének segítése.
- A családdal való együttműködésre törekvés.
- Egyeztetett időpontban fogadó órák tartása, tájékoztatás a gyermek fejlődéséről.
- Szülői értekezlet tartása, évente minimum 3-szor.
- Anamnézis felvétele, bizalmas légkörben a szülővel.

Sikerkritériumok: akkor vagyunk sikeresek, ha a gyermek

- Ismeri a közösségben megkívánt viselkedéskultúrát.
- A csoport szokás- és normarendszerének ismeretét a magatartásában is érvényesíti.
- Szereti, és korának megfelelően védi a természetet, megbecsüli és tiszteletben tartja az élővilágot, szívesen ápolja a növényzetet.
- Képes a többiekhez alkalmazkodni, toleránsan viselkedni, a másikat elfogadni.
- Szükség esetén segíti az arra rászorulókat.
- Konfliktushelyzetet mindkét fél számára elfogadhatóan, viszonylag önállóan old meg, szükség szerint felnőtt segítségét kéri.
- Érzelmeiben, indulataiban korának megfelelően tud uralkodni.
- A felnőtteket és munkájukat tiszteli.
- A közösség érdekében szívesen vállal megbízatást, munkát.
- Alakulóban van a feladattudata.
- Korának megfelelően kialakult a felelősségérzete, képes egyszerű döntések önálló meghozatalára.
- Bátran, de kulturáltan mondja el véleményét.
- Igényes a saját tevékenységével szemben.
- Nem peremhelyzetű, szívesen játszanak vele a többiek.
- Nyugodt, kiegyensúlyozott, harmonikus viselkedés jellemzi.
- Szívesen kommunikál.
- Érkezéskor, távozáskor köszön.
- Ismeri és betartja az udvariassági szokásokat.
- Megtalálja helyét a közösségben, abban jól érzi magát.
- Képes társaival kooperatívan együttműködni.
- Türelemre, kitartásra képes.
- A szülőkkel való kapcsolat a kölcsönös bizalom, tisztelet és elfogadás elvén működik.

3.3.5. Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az értelmi nevelés változatos tevékenységeken keresztül, a kultúraátadás hatásrendszerében az óvodai nevelési módszerek segítségével, elsődlegesen **a gyermek szabad játéka** által valósul meg. Az értelmi fejlesztés szoros kapcsolatban van az anyanyelv és kommunikáció alakulásával.

A program lényeges része a **beszéd**, az **anyanyelv** és a **kommunikáció** fejlesztése. Csak kellő nyelvi fejlettséggel rendelkező gyermekek lesznek ugyanis képesek az alap –

kultúrtechnikák elsajátítására. A kommunikáció a beszéd és a gondolkodás egyik eszköze. A kommunikáció egyszere cél és eszköz a társas kapcsolatokban.

Célja a kapcsolat felvétele, az információ eljuttatása a másikhoz, a társ reakcióiból (kommunikációs és metakommunikációs) a megértés ellenőrzése, a kapcsolat valamilyen szintű mélyítése. A kommunikáció és metakommunikáció elválaszthatatlan egymástól, a jelzések kiegészítik, helyettesítik, mélyítik vagy semlegesítik a szóbeli közlést. **Az egyéni fejlődés biztosításához** szükséges, hogy az **óvodapedagógus személyes példájával** (odafigyelés, meghallgatás, beszélgetés), kommunikációs helyzetek megteremtésével **ösztönözze a gyermekek közötti kommunikációt**, teremtsen lehetőséget a monologikus beszédre, ennek fejlesztésére, bővítse szókincsüket, gazdagítsa metakommunikációs ismereteiket (például érzelmeket jelző gesztusok, arckifejezések, testtartások).

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása - beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével) - az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra -, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Célunk:

- Az értelmi nevelés feladataként a gyermekek spontán tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás – alkotóképesség – fejlesztése. Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.
- Kognitív képességeik fejlesztése:
  - egyre pontosabb, valóság-hű észlelés,
  - figyelem - összpontosításra való képesség,
  - valósághoz közelítő képzeleti működés,
  - reproductív emlékezet,
  - problémamegoldó és kreatív gondolkodás,
  - az alakuló fogalmi gondolkodás.
- A beszédkedv felkeltése és fenntartása.
- A beszédhallás és szövegértés fejlesztése.
- Kapcsolatfelvétel támogatása, az információ eljuttatásának segítése a másikhoz, verbális és nonverbális eszköztár kialakításával.

Az anyanyelvi, értelmi fejlesztésből és nevelésből adódó óvónői feladatok

- Olyan biztonságos, elfogadó, szeretetteljes légkör megteremtése, ahol bátran elmondhatják a gyermekek a gondolataikat.
  - Változatos tevékenységek szervezése, biztosítása.
  - A sokoldalú tapasztalatszerzés biztosítása, mely a későbbiekben élményként előhívható.
  - A természet és a társadalmi környezet jelzéseinek, nonverbális közléseinek észrevételése, megismertetése.
  - A gyermekek kíváncsiságára, érdeklődésére építés.
  - Az egyéni érdeklődési kör figyelembevétele.
  - Az ismerete, a vallási, világnézeti információk tárgyilagos, sokoldalú közvetítése, a teljes nevelési-oktatási folyamatban, tiszteletben tartva a gyermek, a szülő, a pedagógus vallási, világnézeti meggyőződését.
  - Figyelem - összpontosításra motiválás.
  - A pszichikus képességstruktúrák fejlődésének egyéni nyomon követése, a szükséges fejlesztési feladatok tervezése és beépítése a gyakorlatba.
  - Minden gyermeki kérdés megválaszolása.
  - Kommunikációs helyzetek teremtése, a gyermekek beszédkedvének felkeltése.
  - A gyermekek szókincsének bővítése.
-
- Metakommunikációs eszköztár megismertetése, gyakorlása játékban.
  - A társ verbális és nonverbális reakciói megértésének segítése.
  - A nyelvileg hátrányos helyzetű, ill. nyelvileg kiemelkedő gyermekek differenciált fejlesztése.
  - Nyelvtanilag helyes, jól érthető, tiszta beszéddel mintaadás.
  - Migráns gyermekek egyéni fejlesztése a magyar nyelv megismertetése terén.
  - Szakmai kapcsolat tartása a logopédussal, fejlesztőpedagógussal.

Sikerkritériumok: akkor vagyunk sikeresek, ha a gyermek

- Korának megfelelően kialakult a pontos érzékelése, észlelése.
- Képes vizuális, auditív differenciálásra.
- Térbeli viszonyokat képes felismerni, megnevezni.
- A keresztcsatornák működése korának megfelelő.
- Az önkéntelen bevésés mellett megjelenik a szándékos bevésés is.
- Figyelme korához képest tartós.
- Gondolkodására a problémamegoldásra törekvés és a kreativitás jellemző.
- Helyesen, tisztán, érthetően beszél.
- Kérdésre minimum egyszerű mondattal válaszol.
- Szókincse korának megfelelő.
- Jól használja a metakommunikációs eszközöket.
- Bátran, szívesen kommunikál társaival és a felnőttekkel.
- Társára odafigyel, türelmesen meghallgatja mondanivalóját.

- A közölt információt megérti.
- A kommunikációt kapcsolatfelvételre is használja.
- Bátran kérdez.
- Verbális emlékezete korának megfelelő.
- Egyszerűbb történetet, mesét képes önállóan is elmondani.
- Ismeri és használja az udvariassági szavakat.
- Tud szemkontaktust teremteni és tartani.
- Élményeit és gondolatait el tudja mondani.
- A migráns kisgyermek is megérti az óvodai élethez szükséges kifejezéseket, és képes magát megértetni.

3.4. Sajátos nevelési feladataink

3.4.1. Az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése

A megelőzést célzó prevenció és korrekció fejlesztés alapja

A tanulási képességeket meghatározó struktúrák **fejlesztésénél** több elméleti megfontolásból is a mozgásra alapozunk:

- A (2,5)3—7(8) éves korosztály alapvető, legtermészetesebb megnyilvánulási formája, önérvényesítési módja a **mozgás**. Viszonylag e területen tekinthető homogénnek ez a korosztály az óvodáskor kezdetén.
- A mozgásos tapasztalatokból gyökerezethetőek az **értelmi műveletek** - egyben az önmagunkról kialakított **testséma** is, amely a pszichés - én idegéletteni leképeződése.
- A mozgás, finommotorika célzott fejlesztésén keresztül **több struktúrát is kedvezően befolyásolhatunk**, így a testséma, laterális, testdimenziók, térpercepció alakulását is.

3.4.2. Az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése prevenció fejlesztéssel

Programunk **sajátos célja az iskolai tanulási képességeket meghatározó funkciók fejlesztése**, a potenciális tanulási zavarok korai kiszűrése és megelőzése. E pszichikus funkciók **az észleléses és finommotoros struktúrákat érintik**, melyek intenzív fejlődése (2,5)3 – 7(8) éves korra jellemző, így kibontakoztatásukhoz és begyakoroltatásukhoz is e szakasz a szenzitív periódus, itt nyílik mód optimális támogatásukra. Programunk a **fő nevelési területeken végzett feladatokba integrálva, indirekt nevelési módszerekkel realizálja a** pszichikus funkciók fejlesztését, a gyermeki spontán aktivitásra építve.

3.4.3. Az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése korrekció fejlesztéssel

A **korrekció fejlesztés célja támaszt nyújtani a** részképesség - gyengeségekkel küzdő gyermekek részére, **egyéni, illetve kiscsoportos fejlesztőfoglalkozások keretében**, az iskolai tanulási zavarok megelőzése érdekében.

Az óvodapedagógus fejlesztő feladatai

Ha azt tapasztalja, hogy egy gyermek bizonyos funkciójában (funkcióiban) lemaradt, vagy tartósan stagnál (ez nyomon követhető a fejlettségmérő lapon), abban az esetben vissza kell térnie a gyermeknek arra a fejlettségi szintjére, amelyben még biztonságosan mozog (vagyis a mozgáshoz, a cselekvéshez), és fokozatosan terhelve, nehezítve a feladatokat kell őt eljuttatnia a következő szintre. Időt és lehetőséget kell biztosítani az egyik területen hiányosan elsajátított, vagy gyakorlásra szoruló ismeretek más területen való elmélyítésére, korrigálására. A korrigálható lemaradások nagyrészt megelőzhetők azzal, hogy azok természetes módon fejlesszék a gyermekek képességeit (például mozgásos játékeszközök, logikai játékok).

A fejlesztőpedagógus kompetenciaköre

- Csak normál IQ - övezetbe tartozó gyermekekkel foglalkozik teljesítményzavar esetén. Diagnosztikus tevékenysége csak a képzésben elsajátított tesztek felvételére és értékelésére terjed ki.
- A diagnosztikus és terápiás kompetenciakörét meghaladó eseteket köteles speciális szakemberhez irányítani.
- Tevékenységét más szakemberekkel (óvónő, logopédus, pszichológus) összehangoltan végzi.
- Felelős a fejlesztő foglalkozások szakmai minőségéért.

A fejlesztőpedagógus feladatai

- Az óvónők jelzése alapján a korrekciós fejlesztést igénylő gyermekek megfigyelése, képességeik felmérése és az ehhez szükséges szülői jóváhagyás beszerzése.
- A megfigyelések és mérések értékelése.
- A kapott eredmények alapján az egyéni fejlesztőprogramok kidolgozása, koordinálása a csoportos óvodapedagógusokkal, pszichológussal, logopédussal.
- Az előző nevelési évben a fejlesztő foglalkozásokban részesült gyerekek ellenőrző felmérése.
- A mérések értékelése.
- A kapott eredményeket összevetve az előzői év eredményeivel és az egyes gyerekekről kapott szakértői vélemények, fejlesztési javaslatok figyelembevétele alapján az egyéni fejlesztőprogramok kidolgozása, és ennek koordinálása a csoportos óvodapedagógusokkal, pszichológussal, logopédussal.
- A szülők tájékoztatása, az együttműködő kapcsolat kialakítása és az ehhez szükséges szülői jóváhagyás beszerzése.
- Egyéni, illetve kiscsoportos fejlesztő foglalkozások megtartása.
- A fejlesztés folyamatos koordinálása a csoportos óvodapedagógusokkal, pszichológussal, logopédussal.
- A szülők rendszeres tájékoztatása gyermekük fejlődéséről: fogadóórák félévente, illetve igény szerint.
- Féléves ellenőrző felmérés, értékelés a gyermekek fejlődési üteméről.

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

- Folyamatos kapcsolattartás a speciális szükségletű gyermekeket fejlesztő szakmai segítő intézményekkel, fejlesztőkkel.
- Év végi ellenőrző felmérés, értékelés a gyermekek fejlődéséről.

Sikerkritériumok: akkor vagyunk sikeresek, ha a kisgyermek

- örömmel és aktívan vesz részt a játékos foglalkozáson,
- önmagához mérten kimutathatóan fejlődik,
- tanköteles korára kialakulnak a tanuláshoz szükséges részképességei.

3.4.4. A prevenció és korrekció fejlesztőprogram tartalma és feladatai

3.4.4.1. Mozgásfejlesztés

1. Nagymozgások fejlesztése

Célzott testmozgásokkal, amelyeknél a mozgások tempója, ritmusa, iránya változik.

Járás	
1.	kis és nagy lépésekkel
2.	különböző irányokba fordulással
3.	változó szélességű sávok, vonalak között
4.	különböző tárgyak megkerülésével, átlépésével, tartásával

Futás	
1.	különböző tempóban, majd közbeni tempóváltással
2.	különböző irányokban, majd közbeni irányváltatással
3.	változó szélességű sávok között
4.	különböző tárgyak megkerülésével, átugrásával, átlépésével

Ugrás	
1.	„távolugrás” (páros lábbal szökdelés) ugrás előre, hátra
2.	„magasugrás”
3.	Ugróiskola, kicsiknél a legegyszerűbb formában
4.	Különböző alakzatú térbe beugrás – kiugrás (kör, négyszög)
5.	Szökdelés egy lábon, oldalirányba szökdelés
6.	mélyugrás

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Csúszás – kúszás, mászás különböző tempóban

1.	különböző irányokba, majd irányváltoztatással
2.	különböző szélességű és formátumú helyeken és tárgyakon (mászóka, fa)
3.	különböző tárgyak megkerülésével, átmászásával

2. Egyensúlygyakorlatok

Állás

1.	Állás lábujjon – sarkon állás
2.	Állás fél lábon
3.	Egyensúlyozó járás: padon, földre helyezett szivacson
4.	Kúszás egyenes padon
5.	Body Roll henger gyakorlatok
6.	Forgások, fordulatok, testhelyzet - változtatások

Szem –kéz koordináció fejlesztése

1.	játékok babzsákkal - babzsák célba dobása változó nagyságú körbe, változó távolságról, különböző tárgyak fölött (például szék) - babzsák csúsztatás két vonal közé - babzsákdobás vízszintes és függőleges célra
2.	karikába dobás változó irányokba, vízszintes, függőleges célra, változó távolságból
3.	kugli - játék
4.	labdajátékok: - dobás és elkapás nagyobb, majd kisebb labdákkal, változó távolságról - labda célba ütése bottal

Szem – láb koordináció fejlesztése

1.	ugrókötéllel: kötélfölött ugrás, változó magassággal
2.	karikával: különböző labdákkal belépés, kilépés, beugrás, kiugrás
3.	lábbal különböző formák rajzolása alkalmi felületre (homokba, padlóra)
4.	függeszkedés: átfogással tovahaladás

Finommotorika fejlesztése

1.	Gyurmázás (elsődleges az anyag tapintásos megtapasztalása, tetszés szerinti formák, alakzatok kialakítása)
2.	építőjátékokkal építés (összerakás, kirakás, eleinte minél nagyobb elemekkel, majd fokozatosan kisebbekkel)
3.	papírhajtogatás – papírfűzés, mintaalakítás
4.	puzzle – játékok összerakása, fokozatosan növekvő elemszámokból

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

5.	mintakirakás lyukastáblán, egyszerűbb formáktól a bonyolultabbig
6.	vágás, domború vagy előrerajzolt mintákkal, kevésbé bonyolult formától a nehezebbekig
7.	„papír – ceruza feladatok: - rajzolás, festés nagy felületre (ujjal, zsírkrétával, színes ceruzával) - sablonok készítése kiugró hátlanon - sablonok nélküli színezés, a különböző formák előrerajzolt mintáinak átírása
8.	kéziszergyakorlatok

3. Testséma fejlesztés

A testrészek ismerete	
1.	önmaga felismerése és azonosítása tükörgyakorlatokkal, játékos mondókákkal, jellegzetes külső tulajdonságainak megmutatásával (haj-, szemszín, kicsi – nagy)
2.	tevékenységek a testrészek megismerését célozva - testrészek megérintése és megnevezése a felnőtt által - a gyermek megismétli saját testén az érintést és megnevezést - utasításra a gyermek megérinti és megnevezi a testrészt - a felnőtt megnevezi és a gyermek megérinti a másik gyermek testrészét - az előzőek megisméltése csukott szemmel
3.	meghatározott testrészekre koncentráció: - különböző testhelyzetekben (hason, hanyattfekve, ülve, állva, térdepelve) megtalálni a megnevezett testrészt, megérinteni és megnevezni, mozgásokat végezni - valamilyen tárgyat megérintve, ráülve, ráállva, átbújva rajta megtapasztalni a különböző testhelyzeteket a testrészek és a tárgyak (környezet) viszonylatában

Célszerű a főbb testrészekkel kezdeni, begyakorolni, és csak ezután következhet a testrészek részeinek hasonló módon való begyakorlása.

A test személyi zónájának alakítása	
1.	az „oldalosság” tanítása: - színes szalaggal (gumipánttal) megjelölni a jobb-bal oldalt, kézen, lábon - különböző mozgásfeladatot teljesíteni jobb - bal kézzel (labdát gurítani, babzsákot dobni, karikát felemelni) - lábra hasonló gyakorlatok: labdarúgás, ugrálás, emelés
2.	a test elülső és hátulsó részeinek megismertetése játékos mozgásos feladatokkal: - az eszközt helyezték maguk elé, majd a hátuk mögé - feküdjenek a hátukra, forduljanak hasra
3.	a test függőleges zónájának megtanítása: - játékeszközök (karika, labda, babzsák) emelése a fej fölé, lehelyezése a lábra, vagy a lábak elé
4.	az előző (1., 2., 3.) gyakorlatok elvégzettetése becsukott szemmel
5.	adott tárgyakhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlása (például szék, pad, asztal): - állj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz át. . .

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA
--

	- ülj elé, mögé, rá, alá', mellé, közé, mássz át. . . - térdepelj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz át... - feküdj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz át...

Testfogalom

A testfogalom a testrészek tudatos ismerete, a test és testrészek funkcióinak tudatos ismerete. A fejlesztés a testrészek ismerete szerint történik, nagyobb hangsúlyt adva a funkcióknak, a nyelvi megfogalmazásoknak.

A testfogalomhoz kapcsolódó gyakorlattípusok:

- Játékos gyakorlatok: megnevezett testrészekhez megmondani a funkcióját.
- A funkció megemléítése után felismerni a testrészt: lokalizálni, megmutatni önmagán és másokon, megszámlálni.
- Képen, rajzon felismerni az egyes testrészeket, a hiányzókat megszámlálni.
- Részekből összeállítani az emberfigurát, testrészeivel együtt.

Az egyes testrészek fejlesztésére alkalmas mozgások

Fej	
1.	fejfordítás és fejkörzés
2.	csukott szemmel megérinteni a szemeket, füleket, orrot, haját, szemöldököt, váltott kézzel és egyszerre mindkét kézzel
3.	csukott szemmel a fej fordítása egy adott hang irányába, majd már előre ismert helyzetű tárgy felé

Törzs	
1.	törzsfordítás lazán leengedett karral, illetve oldalsó, majd mellső középtartásban tartott karokkal
2.	a karokat magastartásba emelve törzshajlítás balra és jobbra, előre és föl

Karok	
1.	karkörzés előre és hátra
2.	karok helyzetének utánzása
3.	oldalsó középtartásban nyújtott karral tölcserkörzés először kis, majd nagy kör mentén
4.	különböző karlengetések ritmusra
5.	oldalsó vagy mellső középtartásból a kéz csípőre helyezése
6.	oldalsó középtartásból karkeresztezés, majd ismét karnyújtás
7.	karhúzás és - tolás, páros munka

Ujjak	
1.	a kéz ökölbe szorítása

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

2.	az ujjak ide - oda mozgatása
3.	ujjak egyenkénti mozgatása ritmusra
4.	a mozgások változatai mindkét kézzel, majd váltva

Lábak	
1.	a padlón fekvő lábemelés, először páros láb, majd váltott láb emelése gyorsan és lassan
2.	a padlón fekvő lábkörzés a kis körtől a nagyig és vissza
3.	állva láblengetés előre, hátra, oldalt és le
4.	térdhajlítás és - nyújtás, miközben a kezét a combon tartjuk
5.	padon ülve a lábak hajlítása és nyújtása, páros láb emelése és leengedése
6.	törzshajlítás bokafogással
7.	szökdelés, ugrálás
8.	szökdelés váltott lábbal, láblengetés

Lábujjak	
1.	sarokemelés és - leengedés
2.	a lábfej visszafeszítése (az ujjak emelése, „pipálás”)
3.	járás sarkon és lábujjhegyen
4.	külső talpélen járás, kartartás törzs mellett
5.	ugrálás páros lábbal, egyik, másik lábon, váltott lábon
6.	törzshajlítás előre
7.	hanyatt fekvő vagy állva a lábbal vagy a nagylábujjal rámutatni adott célpontra
8.	babzsák fölmarkolása lábujjain

Néhány gyakorlat ezek közül zenére is végezhető.

3.4.4.2. Észlelésfejlesztés (percepciófejlesztés)

Az észlelés pontosabb működését (2,5)3 - 4 éveseknél elsősorban a mozgás és testséma fejlesztésén keresztül érhetjük el. 5 – 6 - 7(8) éveseknél már célzott, direkter fejlesztés is szükséges. A látott, hallott, tapintott dolgok mindkét szakaszában természetes vele- járója a nyelvi fejlesztés.

A látott, hallott, tapintott dolgok nyelvi kifejezésének megtanítása, a szókészlet bővítése. A tanulási helyzetek többségében a vizuális észlelés összekapcsolódik valamilyen nyelvi (auditív) és motoros tevékenységgel.

1. Vizuális (látás-) fejlesztés

Az olvasás elsősorban a jól funkcionáló balról jobbra irányuló szemmel követés és a finom szemmozgás ellenőrzésének függvényeként alakul. Célszerű, hogy a gyermekek gyakorolják a szemmozgás kontrollját.

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Vizuális fejlesztés	
1.	<p>A szemmozgás tudatos kontrolljának kialakítása és erősítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mozgó tárgyak követése: balról jobbra, jobbról balra, fel, le, kör... <p>A fej mozdulatlan marad, csak szemmel követi a mozgás irányát a gyermek.</p> <p>Könnyítésül kezdetben végtagmozgással is kísérheti, amely egyre kisebbedő, finomodó: karral, kézzel, ujjal. Az iránykövetést kísérje az irányok verbális megjelölése.</p>
2.	<p>szem fixációs működésének erősítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ismert játékok vagy használati tárgyak közül egy kiemelése és annak fixálása 10 mp - ig (fel, le mozgatjuk) - egy ismert tárgynak, tárgy képének egy részletét megkeresni és azt fixálni 10 mp-ig <p>A perifériás látás gyakorlására is igen alkalmas, ha a gyermeknek ilyen megfigyelési feladatot adunk.</p>
3.	<p>vizuális zártság—egészlegesség észlelésének alakítása: Mi hiányzik?</p> <ul style="list-style-type: none"> - ismert tárgyak, eszközök egy részlete hiányának felismertetése - hiányos képek felismertetése: mi hiányzik róla?, mit ábrázolhat? - rejtett figurák megtalálása
4.	<p>Vizuális időrendiség felismertetése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - képeken elmesélt történetek kirakása: mi történt először?, mi következik?
5.	<p>Vizuális ritmus (a legkülönbözőbb vizuális minták folytatása):</p> <ul style="list-style-type: none"> - tárgyakkal kirakott - gyöngyök, kockák, rudak, kártyák - minták folytatása - rajzos - képi - minták elrendezése (fekvő alak, ülő alak, álló, járó...) - sorminták rajzolása
6.	<p>Vizuális helyzet — pozíció felismertetése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mágnestáblán a pedagógus elhelyez egy alakzatot adott mezőbe (négymezős tábla) és a gyermekek sajátjukon ugyan- oda helyezik azt - az alakzatokat adott mezőben, más pozícióba elforgatni
7.	<p>Vizuális memória fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű testmozgást bemutatás után emlékezetből leutánozni - vizuális mintát rövid bemutatás után felismerni, felsorolni, kirakni (fokozatosan növelhető az elemszám és a bemutatás idejének csökkentése)

Az alakítás és formaállandóság fejlesztése	
1.	<p>A lehető legtöbbféle alak – forma - méret motoros kialakítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - formaalakítás mozgással (járás, futás, mászás, ugrás segítségével: felső végtagokkal való kialakítással, létrehozása testtel, testrésszel) - padlóra rajzolt különböző alakzatok körbemozgása, végigmozgása - padlóra rajzolt alakzatok (különböző formák vagy azonos alakzatok más-más méretben) felhasználása különböző mozgásos feladatok elvégzésére
2.	<p>Különböző tárgyak, alakok, formák, méretek felismertetése a gyerekek környezetében:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bemutatása - azonos megkeresése - párosítási, csoportosítási feladatok (lottó, dominó)

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

3.	Adott vizuális minta kirakása: - forma, méret, szín szempontjából különböző minták kirakása (lyukastábla, de alkalmazásában a fokozatosság elengedhetetlen: egyszerűbb formáktól a bonyolultabbig, először egyetlen szempont figyelembevételét követelve meg, például csak szín, vagy csak forma stb., kevesebb elemtől az összetettebb formákig)
4.	Minták rajzolása, festése
5.	Részekből különböző alakzatok összerakása

2. A tapintásos - sztereognosztikus - észlelés fejlesztése

A tapintásos - sztereognosztikus - észlelés fejlesztése	
1.	Az alapvető gyurmázási technikák megtanítása: - gömbölyítés, sodrás, lapítás, mélyítés, mintázás gyakorlásával, pasztilin, agyag, nedves homok felhasználásával
2.	Különböző formák, méretek alakítása minta után
3.	Különböző formák, méretek megváltoztatása. „Varázsoljuk el!”
4.	Ritmikus sorminta készítése, a minta folytatása. Az említett fejlesztési módoknál a főhangsúly a tapintásos tapasztalatszerzésen van. A vizualitás is jelen van, hiszen a kialakított formát látja is, vizuális benyomásokat szerezhet.
5.	A taktilis csatorna fejlesztése a vizualitás kizárásával: - „Érzékelőzacskó”, „Elvarázolt zsákocská” — Pusztán tapintással felismerni a tárgyakat! Mi lehet? Milyen a mérete, formája, felülete, anyaga? A tapintással felismert dolgokat párosítani, sorba rendezni fokozatuk szerint, csoportosítani egy-egy minőségi jellemzőjük alapján.

Mozgásos (kinesztetikus) észlelés fejlesztése	
1.	Behunyva szemmel a gyermek bizonyos mozgásokat végez az óvodapedagógus segítségével: kézzel (kört ír le a levegőbe), lábbal (lépés előre, hátra), nyitott szemmel mozgásokat megismétel.
2.	Hátára rajzolt formát kell mozgással megismételni, képi formáját felismerni

A térészlelés – térbeli viszonyok felismerésének fejlesztése	
1.	Az alapvető téri irányok megismerése saját testrészeinek közvetítésével: - Rácsos papíron, szögestáblán, lyukastáblán a két oldal megkülönböztetése nélkül, a mellé helyezett kéz segítségével, a középvonal megjelölésével - A jobb - bal oldalirányok begyakorlása kiszínezéssel, színes korongok kirakásával - A négy fő iránymező megismertetése az említett módon
2.	Térbeli irányok, viszonyok megismertetése a körülötte lévő tárgyakkal ,
3.	Ismert játékeszközök kirakásával a négy irány gyakoroltatása
4.	A tárgyak egymáshoz való viszonyának megismertetése, mágneses táblán való kirakás, elhelyezés segítségével, mellette, előtte, mögötte, alatta, felette
5.	Függőleges és vízszintes sorok kirakása különböző színekből, formákból
6.	A fentiek segítségével a szögek (sarkok) érzékeltetése
7.	A téri viszonyokat jelentő verbális kifejezések megtanítása

3. A hallási észlelés (auditív) fejlesztése

A hallási észlelés (auditív) fejlesztése	
1.	<p>A hangzási analízis-szintézis fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Figyeltessük meg, milyen hangot hallunk, mikor egy ember sóhajt vagy tüsszent, különböző hangok működnek bennük. Figyeljünk a természet hangjaira. - Az óvodapedagógus által bemutatott ritmus letapsolása vagy lekopogása. Kezdetben szabályos ritmusokat használunk, majd később szabálytalan ritmusokat. - Ritmusvisszaadás csukott szemmel. - Mondjunk olyan szavakat, amelyek azonos hangzókkal kezdődnek, például baba, bögre, bogár, béka, róka, rózsa - Hány szót tudsz felsorolni, melyek úgy kezdődnek: ma. ..., te. . . , si... - A megadott betűhangokból vagy fonémákból olyan, általuk ismert szót kell alkotniuk, amelyek tartalmazzák ezeket.
2.	<p>A keresztcsatornák fejlesztése:</p> <p>Vizuális -tapintásos interszenzoros működések fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tapintással exponált (felismert) tárgyat kell keresnie a vizuális mintákban - Vizuálisan felismeri tárgyat mintául véve, ki kell keresnie tapintással az „érzékelőzacskóból” - Egyre finomabb különbségek felismertetésével gyakoroljuk a kétféle ingermodalitás átfordítását <p>Vizuális –auditív interszenzoros működés fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mutassunk a gyerekeknek ismert tárgyakat, állatok képét, különböző hangforrások vizuális képét, és a megszólaltatott hanganyagban ismerje fel az adott hangforrás képét - „Figyeljünk a hangokra!” A hallott hanganyaghoz keresse a hangforrást: minek a hangja?” (társak megszólaltatása, hangjukról felismertetés) - Auditív memória fejlesztése: dallamtöredékek, különböző hangok megisméltetése, majd a hangforrás kerestetése <p>Vizuális-kinesztetikus interszenzoros működés fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bekötött szemű gyermek kezével formát rajzoljon a levegőbe, és a hátára rajzolt formát felismerje a vizuális mintában. - Mozgásos élményanyag, forma felismerése vizuális mintában, verbalizálva a formát. - Vizuális-kinesztetikus megközelítés, a későbbiekben a betűk vagy szavak közötti finom különbségek megfigyeltetésére, észrevétetésére is használható. - Hallási-tapintásos interszenzoros működés fejlesztése: A gyermekeknek elmondással jellemezni kell azt a tárgyat, amit tapintás útján felismert és azonosított, vagy meg kell találnia tapintás útján azt a játékot vagy alakot, amit egy másik személy jellemez. - A szem-kéz koordináció fejlesztése: A szem-kéz koordináció fejlesztésének finommotoros kontroll fejlettségével való összefüggését a Mozgásfejlesztés című fejezetben is tárgyaltuk. A következő szemmozgáshoz szükséges tevékenységekről pedig a percepció fejlesztésénél beszéltünk. Számos gyermek úgy érkezik az iskolába, hogy ezek a készségei

	<p>megfelelően fejlettek ahhoz, hogy képesek legyenek alakok lemásolására, egyszerű képek rajzolására és festésére, s talán még ahhoz is elég fejlettek ezek a készségek, hogy elkezdjen írni tanulni. Fontos tehát felmérnünk, hogy melyik gyermeknek van szüksége ilyen jellegű fejlesztésre.</p>
--	---

3.4.4.3. Verbálisfejlesztés

1 . A tárgyak megnevezése

A lakásban, az óvodában és a közvetlen környezetben található tárgyak megnevezése:

- **Ruházat:** zokni, trikó, cipő, papucs, csizma, nadrág, farmernadrág, ruha, szoknya, ing, blúz, nyakkendő, kardigán, pulóver, dzseki, kabát, anorák, esőkabát, mellény, bugyi, fürdőruha.
(testséma)
- **Testrészek:** törzs, fej, arc, szem, fül, orr, száj, ajak, fogak, nyelv, szemhéj, szempilla, szemöldök, homlok, haj, áll, orca, orrlyuk, nyak, váll, mellkas, gyomor, kar, kéz, ujjak, hüvelykujj, könyök, csukló, tenyér, köröm, ujjpercek, derék, csípő, lábszár, lábfej, sarok, comb, hát, térd.
(testséma)
- **Cselekvések:** sétál, gyalogol, menetel, szalad, szökdécsel, ugrándozik, lép, áll, elindul, mozog, elkezd, megáll, ül, fekszik, térdel, csúszik, (fel)mászik, kúszik, siklik, megcsúszik, csavar, hajlít, görbít, vágat, görbül, elterül, elnyúlik, elernyed, kanyarodik, felemel, leenged, lehúz, lesüllyeszt, lehalkít, tompít, beborul, pipiskedik, előrehalad, hátrál, taszít, hajt, húz, von, üt, ránt, dob, visszapattan, fog, rúg(dalózik), keresztez, megfordul, fon, sodor, fordít, bukfencezik, csöppen(t), koppint, tapsol, kiabál, füttyül, izeg-mozog, nyit, zár dörzsöl, csurog, morajlik, tétovázik, sűrög-forog, mormol, beszélget, cseveg, fecseg, figyel. (testvázlat nagy- és finommozgások)

2. Térbeli viszonyok megnevezése

- **Irányok:** fönt, lent, alatt, át, keresztül, fel, hátra, fölött, fölé, rá, felé, előre, oldalt, jobbra, balra, végig, mindenfelé, körös- körül, felől, után, körül, köré, közel (valamihez), messzire, távol valamitől, emelkedő, felfelé haladó, süllyedő, lefelé haladó, közelebb, távolabb, keresztben, magasabban, alacsonyabban. (Nagy- és finommozgás-készségek, testséma, lateralitás, vizuális diszkrimináció, sorozatba rendezés).
- **Helyzet:** -on, -en, -ön, -ról, -ről, -ból, -ből, -ban, -ben, kívül, belül, tetején, alján, közepén, középpontjában, között, fölé, felett, alá, lent, alul, alatt, lejjebb, le, túl, át, keresztül, előtt, mögött, mellett, együtt, valamire vonatkozóan, vízszintesen, magasan, alacsonyan, balról, jobbról, első, második stb. , utolsó, itt, ott, kívül, belül. (Nagy- és finommozgások, testséma, lateralitás, időbeli sorrendiség, sorozat.)
- **Idő:** most, után, előbb, később, hamarosan, nappal, éjszaka, délelőtt, délután, este, hét, hónap, év, tél, tavasz, nyár, ősz, húsvét, karácsony, kezdődik, befejeződik. (Időbeli sorrendiség nagy és finommozgások.)

3. Osztályozás

- **Alapformák:** kör, körül, körbe, négyzet, téglalap alakú, ovális, hurkos, háromszögletű, kereszt, csillag, négyoldalú, vonal, pont, egyenes, görbe vonalú, cikcakk, csúcs, sarok, oldal, él, hajlás, ferde. (Az említett kifejezéseket mindig manuális, mozgásos tevékenységekhez kötötten használjuk.)
- **Alapszínek:** piros, kék, sárga, zöld, fekete, fehér, barna, narancssárga, rózsaszín, bíbor (ibolya).
- **Méret, hasonlóság, különbözőség, ellentétesség:** nagy, kicsi, hatalmas, apró, több, kevesebb, gyors, lassú, sebes, magas, alacsony, kövér, sovány, széles, keskeny, alsó, felső, hangos, halk, csendes, édes, savanyú, kellemes, érdes, finom, tele, üres, nehéz, könnyű, lágy, kemény, azonos, különböző, hasonló, eltérő, világos, sötét, az összes, néhány, elég egyenlő. (Sorozat, auditív-vizuális diszkrimináció, tapintás, gondolkodás, alap-számfogalom.)

3.5. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztése, fejlődésének segítése

Mottó:

„A fogyatékosok jelenlétükkel humanizálják a társadalmat és felhívják figyelmünket sérülékenységekre!”

Törvényi szabályozók:

- A többször módosított közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény
- A többször módosított 11/1994. (VI.8.) MKM rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről
- A többször módosított 14/1994. (VI.24.) MKM rendelet a képzési kötelezettségről és pedagógiai szakszolgálatokról
- Az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogállásáról, esélyegyenlőségük biztosításáról
- 2/2005. (III.1.) OM rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről (Nkt.)
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI-rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- Intézményi Alapító Okirat

A sajátos nevelési igény gyűjtőfogalom

Sajátos nevelési igényű gyermek, az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi- vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartás- szabályozási zavarral) küzd.

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

- a) testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd,
- b) a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd. (Közoktatási törvény 121.§ (1) 2.a;b)

Sajátos nevelési igény			Tanulási, beilleszkedési, magatartási nehézségek
<i>Fogyatékkal élők</i>	A megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének tartós, súlyos rendellenessége		
Testi, érzékszervi, értelmi, beszéd-fogyatékos, autista	Organikus okra visszavezethető	Organikus okra nem vezethető vissza	
Szakértői bizottság	Szakértői bizottság	Szakértői bizottság Nevelési tanácsadó	Nevelési tanácsadó
A Szakértői véleményben kijelölt Intézmény Rehabilitációs foglalkozás (gyógypedagógus)	A Szakértői véleményben kijelölt Intézmény Rehabilitációs foglalkozás (gyógypedagógus)	Nevelési tanácsadó, Intézmény Fejlesztő foglalkozás (gyógypedagógus fejlesztő pedagógus)	Nevelési tanácsadó, Intézmény Fejlesztő foglalkozás (fejlesztő pedagógus)

Óvodánk feladata

Sajátos nevelési igényű gyermek óvodai nevelése, ellátása, / az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi- vagy beszéd-fogyatékos vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartás szabályozási zavarral) küzd / az Alapító Okiratban foglaltaknak megfelelően.

Célunk az inkluzív együttnevelés megvalósulása:

- Nyitott óvoda, szemléletváltás
- Pozitív szoció – emocionális légkör
- Magas szakmai, módszertani kultúra
- Differenciálásra alapozó pedagógia
- Együttműködő nevelési stílus
- Toleranciára, empátiára, önállóságra nevelés

A sajátos nevelési igényből eredő hátrány csökkentéséhez szükséges foglalkozások egyéni fejlesztési terv alapján logopédus, pszichológus, gyógypedagógus, szurdopedagógus, tiflopedagógus, szomatopedagógus) irányításával történnek.

A gyermekek felzárkóztatását egyéni foglalkozás keretében és az óvodai tevékenységekbe illesztett differenciált foglalkozással segítjük. (Közoktatási törvény 52.§ (6), (7) (11.c)

A nevelési és/vagy tanulási probléma súlyosságát a Nevelési Tanácsadó, a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság állapítja meg.

Az általuk kiadott szakvéleményben megfogalmazottak és a Közoktatási törvény által előírtak alapján történik a gyermekek további óvodai nevelésének, oktatásának megtervezése.

Az integrált nevelés feltételei:

Objektív tényezők

- Megfelelő segédeszközök biztosítása.
- Csoport létszáma.
- Speciális eszközök biztosítása.

Szubjektív tényezők:

- Fogadó óvodapedagógus és dajka személyisége, felkészültsége. Az óvodapedagógus kapcsolata a gyógypedagógussal.
- A család támogató és pozitív magatartása.
- Gyógypedagógiai segítség biztosítása.
- A gyermek személyisége, képességei.
- A csoporttársak viszonyulása.

Az SNI- gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő- a gyermek fogyatékoságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógiai tanár az együttműködés során:

- segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését,
- javaslatot tesz a fogyatékoság típusához, a gyermek egyéni igényeihez szükséges környezet kialakítására,
- segítséget nyújt a neveléshez – oktatáshoz szükséges speciális segédeszközök kiválasztásában,
- javaslatot tesz a gyógypedagógiai specifikus módszerek alkalmazására,
- figyelemmel kíséri a gyermekek haladását, részt vesz a részeredmények értékelésében, javaslatot tesz az egyéni fejlesztési szükségletekhez igazodó módszerváltásokra,
- együttműködik az óvodapedagógusokkal, figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait,
- terápiás fejlesztő tevékenységet végez a gyermekkel való közvetlen foglalkozásokon, egyéni fejlesztési terv alapján, a rehabilitációs fejlesztést szolgáló időkeretben, ennek során támaszkodik a gyermek meglévő képességeire, az ép funkciókra.

Az integráció általános elvei:

- Az integrációt az egész nevelőtestület vállalja.
- A csoportokban integrációt folytató kollégákat az egész alkalmazotti közösség támogatja.
- Az integrálhatóság minden esetben egyéni döntést igényel, figyelembe véve az összes körülményt.

- Csoportba való beosztás előtt az óvónők személyesen találkoznak a kisgyermekkel és a szülőkkel. Csoportalakításhoz a vezető figyelembe veszi az óvodapedagógusok véleményét.

Befogadó szemlélet alapelvei:

„Az elfogadás mércéje az, hogy valaki mennyire hajlandó a saját értékén emberszámba venni egy sérültet, s mennyire hajlandó beengedni abba a világba, amelyikben valamennyien élünk.” (Zsebe-Bíró)

- Minden gyermek speciális. A pedagógus nem az átlaghoz igazodik, hanem minden gyermekben az egyedi, csak rá jellemző sajátosságokhoz.
- Bármely gyermeknél előfordulhatnak problémák. A problémák természetes velejárói a tanulásnak, nem kizárólagosan az egyénből fakadó gyengeség tünetei.
- A speciális megsegítés igénybevétele minden gyermek joga. Kiterjed az önismeret, a megismerési technikák, a differenciált bánásmód és az együttműködés biztosítására.
- A gyógypedagógus komplex segítséget nyújt az intézmény dolgozóinak a gyermekek ellátásában.
- Egyéni fejlesztési terv készül minden speciális megsegítést igénylő gyermekre.

Az integráláshoz támpontot ad a Szakértői Bizottság szakvéleménye, mely tartalmazza:

- A SNI tényének megállapítását, annak okait
- Az integrált nevelés lehetőségét
- Nevelési javaslatokat, fejlesztési területeket
- Intézmény kijelölését
- Kontroll vizsgálat időpontját

Csoportszervezés szempontjai:

A törvényi előírásokon túl figyelembe vesszük a

- Gyermek életkorát
- Sérülés minőségét jellegét
- A gyermek szocializációs szintjét
- A befogadó csoport létszámát, összetételét

A sajátos nevelési igényű gyerekek óvodai integrálásának célja:

- Közösségbe való beilleszkedésük segítése (alkalmazkodó készség, akaraterő, önállóság, érzelmi élet, együttműködés fejlesztése) – óvodapedagógiai eszközökkel
- Képességeik fejlesztése (vizuális, akusztikus, taktilis, motoros, és nyelvi) – gyógypedagógiai eszközökkel
  - A hiányzó funkciókat helyreállítani, újakat kialakítani
  - Funkciók egyensúlyát kialakítani
  - Speciális segédeszközöket elfogadtatni, használatukat megtanítani
  - Egyéni sikereket segítő tulajdonságokat, funkciókat fejleszteni
- Befogadóvá váljon az intézmény.

Az integrációs folyamatban közreműködő partnerek és feladataik:

- Szakértői és rehabilitációs bizottság: diagnosztizál, javaslatot tesz, kontroll vizsgálatot végez, folyamatosan figyelemmel kíséri a gyermekek fejlődését, vizsgálja az intézményi feltételek meglétét.
- Szülő: lehetősége a gyermekkel részt venni vizsgálatokon. A gyógypedagógus útmutatásai szerint a gyermeknek otthoni segítségnyújtás. Kötelessége a gyermek fejlődése érdekében mindent megtenni.
- Gyógypedagógus: értelmezi SZB szakvéleményét, elvégzi a rehabilitációt, speciális egyéni fejlesztést, javaslatokkal segíti az óvodapedagógus munkáját, közreműködik a szülővel való kapcsolattartásban, egyéni fejlesztési tervet készít.
- Intézményfenntartó: helyben biztosítja az integrált nevelés feltételeit, a szakértői bizottság felé adatokat szolgáltat az integráló intézményekről.

3.5.1. A testi fogyatékos (mozgáskorlátozott gyermek)

A mozgáskorlátozottság fogalma:

Mozgáskorlátozott az a gyermek, akinél a mozgás szervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/ vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció. A különleges gondozási igényt meghatározza a keletkezésének ideje, formája, mértéke és területe.

Típusai:

- Végtagredukciós fejlődési rendellenesség
- Szerzett végtaghiány
- Petyhüdt bénulást okozó kórformák
- Korai agykárosodás utáni mozgás – rendellenességek
- Egyéb maradandó mozgásállapot változás.

Kiemelt feladat:

- Speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása
- Eszközhasználat gyakorlása
- Eszközhasználat megtanítása, s ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése.
- Életkornak megfelelő tapasztalatok megszerztetése
- A megtanult mozgás alkalmaztatása
- Énkép, önértékelés fejlesztése
- Függségi beállítódás, sérültség tudat csökkentése
- Társas kapcsolatok fejlesztése
- Önállóságra nevelés

Szervezési feladat:

Az óvodában biztosítani kell – a gyermek állapotának megfelelően:

- Az akadálymentes közlekedést
- A megfelelő mozgás és életteret
- Az ehhez szükséges eszközöket (lejtő, kapaszkodó, stb.)

A mozgásnevelést az óvodai foglalkozások körébe építjük be. Az elsajátított mozgásminták rögzítése, a szükséges korrekciós helyzetek alkalmaztatása a napirend egészét átszövő feladat. Az egyéni fejlesztést szomatopedagógus végzi a szakértői véleményben meghatározott időkeretben.

Mozgáskorlátozottak gyógypedagógiai programja segítségével történik az integráció.

3.5.2. Látássérült gyermek

A látássérült gyermek látásteljesítménye az ép látáshoz viszonyítva két szemmel és korrigáltan (szemüveggel) is 0 – 0,33 (vízus: 0 – 33 %-os látásteljesítmény) közötti.

A látássérült gyermekek:

- Vakok (látóképessége teljesen hiányzik)
- Aliglátók (minimális látással rendelkeznek: fényt érzékelők, ujjolvasók, nagytárgy látók)
- Gyengénlátók (életvitelét nagymértékben korlátozza a csökkent látásteljesítmény).

Kiemelt feladat:

- Segítjük a gyermek részvételét a közös játékban
- A közösséghez való alkalmazkodását
- A viselkedési formák megtanulását és gyakorlását
- A közösség előtti szereplést
- Az önkiszolgálás megtanítását
- A tárgyak és helyük megismertetését
- A rendszereteket
- A higiénét (különösen a szem és a kéz tisztán tartását)
- Ép társak felkészítése a fogyatékosokkal való együttélésre

Óvodai nevelésünk során figyelembe vesszük a látássérült gyermekek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegségekre.

a) Az aliglátó gyermekek

(Vízus: a fényérzéstől 10 %-os látásteljesítményig) adottságaik szerint vagy a tapintó – halló vagy látó –halló (tapintó) életmódra készíthetők fel.

Kiemelt feladat:

- Látásteljesítményük megőrzése
- Az ép területek intenzív fejlesztése a minél hatékonyabb kompenzálás érdekében
- Látó, halló (tapintó) életmódra felkészítés

A fejlesztés fő területei megegyeznek a gyengénlátó gyermekek nevelésének elveivel.

b) A gyengénlátó gyermekek

(Vízus: 10 %-os látásteljesítménytől 33%-ig) főleg látásuk útján tájékozódnak a világban, de az ép látásúakhoz képest sokkal közelebből, kisebb térben tudják azt használni.

Kiemelt feladat:

- A speciális optikai eszközök megismertetése
- A testtartási hibák megelőzése
- A helyes testtartás megtanítása
- A környezet vizuális megismertetése.

Fejlesztés fő területei:

- Látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben.
- A nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság.
- Térbeli tájékozódás a látás felhasználásával.
- A finommozgás fejlesztése: kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése.
- A látás – mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.

Tárgyi feltételek:

- Dönthető asztallap
- Egyéni megvilágítás, stb.
- Speciális optikai eszközök

Az eredményességet a döntően egyéni vagy kiscsoportos szervezés biztosítja. Óvodai ellátásuk gyógypedagógus segítségével valósulhat meg.

3.5.3. Hallássérült gyermekek integrációja

Intézményünk az ép értelmű hallássérült (nagyothalló és hallásukat műtéti úton helyreállított / létrehozott) gyermekek integrált nevelését a Hallásvizsgáló Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakvéleménye és az érvényes törvényi szabályozók figyelembe vételével látja el.

Az esélyegyenlőség biztosításával szeretnénk, ha az integrált nevelési forma minden gyermek javát szolgálná a tolerancia, az empátia, másik iránt érzett felelősségérzet kialakulásával.

Az enyhébben hallássérült (nagyothalló) és a korai életkorban cochlea implantált kisgyermekek képessé válnak a hallásra épített kommunikációra.

A nyelvi és pszichoszociális fejlettség kedvező esetben olyan szintű lehet az óvodáskor kezdetére, hogy a hallássérült kisgyermekek egy része további speciális segítséggel halló társaival együtt vehet részt az óvodai nevelésben.

A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének feladatai:

A korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve

- a nyelvi kommunikáció megalapozása
- a nyelvi kommunikáció megindítása
- a nyelvi kommunikáció fejlesztése

A fejlesztés eredményességét döntően meghatározza, hogy a gyermek az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédkészenléti állapotban van. Ez függ a hallásállapottól, és a beszéd kialakulását egyénenként is nagymértékben és eltérő módon befolyásoló egyéb tényezőktől (pl.: mentális állapot, szociokulturális környezet stb.)

Az anyanyelvi – kommunikációs fejlesztés az óvoda egésznapos tevékenységében megjelenik. Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munka jellegű tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermekeket.

a) Az enyhe fokban hallássérült- nagyothalló gyermekek

A beszédterületben mért hallásszintek

- 30 – 45 dB enyhe nagyothallás
- 45 – 65 dB közepes súlyos
- 65 – 90 dB súlyos hallásvesztést mutatnak.

A nagyothalló óvodás korú gyermekek az emberi beszédhang, a környezeti hangok korlátozott felfogására, differenciálására képesek. Beszédfejlődésük késve, általában spontán (hallókészülék segítségével) esetenként azonban csak speciális segítséggel indul meg.

Óvodai fejlesztésükben hangsúlyt kap:

- a nyelvi kommunikáció megindítása
- a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése
- a beszédértés fejlesztése
- a szókincsfejlesztés
- a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése,
- a beszédérthetőség folyamatos javítása.

Várható eredmény: a nagyothalló gyermekek különböző mértékben közelíthetik meg a halló társak nyelvi teljesítményét.

A hallássérült kisgyermek eredményes fejlesztésének feltétele:

- a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása,
- szükség esetén a beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata,
- valamint a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció – fejlesztés rendszerébe.

b) a hallásukat műtéti úton helyreállított /létrehozott (pl.: cochlea implantált) hallássérült gyermekek/

Ezen gyermeknél egyik vagy mindkét oldalon végzett hallásjavító műtét után – fizikai értelemben közel ép hallás mérhető.

Fejlesztésük stratégiája döntően a beszédhallásra alapozott módszerek alkalmazásával történik. Szövegértésük, hangzó beszéd produkciójuk fejlődése hasonlóságot mutat a hallók beszédfejlődésével. Fejlesztettségük, fejlődési ütemük döntően függ a műtét időpontjától. A minél korábban végzett hallásjavító műtét előtti és utáni pedagógiai rehabilitációs és fejlesztési – valamint azzal párhuzamosan-, az audiológiai gondozás eredményezi a nyelvi fejlődés gyorsabb, magasabb szintű elsajátítását.

Fejlesztésük kívánatos színtere az ép hallásúak környezetében van.

Teljesítményüket döntően befolyásolja intellektusuk, esetleges- a pszichés fejlődés zavara miatti- beszéd-, nyelvtanulási akadályozottságuk.

c) A halmozottan fogyatékos hallássérült óvodás korú gyermekek

Ezen gyermekek esetében a hallás különböző mértékű csökkenésén kívül még más (esetenként több: pl.: testi, érzékszervi, értelmi vagy a pszichés fejlődés zavara) fogyatékoság is súlyosbítja a fejlesztés lehetőségét.

A velük való foglalkozás döntően szurdopedagógia és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival, egyéni fejlesztési terv alapján történik. Fejlesztésüket eredményesen egyéni vagy kics csoportos formában lehet megvalósítani.

3.5.4. A beszéd fogyatékos /súlyos, akadályozott beszédfejlődésű gyermek/

A beszéd fogyatékos / súlyos, akadályozott beszédfejlődésű gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája

- megkésett beszédfejlődés
- centrális dyslalia (pöszeség)
- diszfázia
- dadogás
- súlyos orrhangzóság stb.
- illetve a beszédhibához csatlakozó tanulási és /vagy magatartási zavara miatt eltérően fejlődik.

Megnyilvánulási formák:

- az anyanyelvi kifejező készség, képesség alacsony szintje
- a beszéd szervek gyengesége
- a beszédhangok tiszta ejtésének hiánya
- a szegényes szókincs
- a beszédmozgásokról szerzett emlékképek felhasználásának hiánya
- a grammatikai fejletlenség
- az utánzóképeség gyengesége
- beszédészlelés, beszédmegértés zavara

A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, speciális terápiákat alkalmazó:

- sérülés specifikus
- intenzív
- komplex
- az életkori sajátosságokat
- a játékoság elvét szem előtt tartó – nevelési környezetben valósulhat meg.

Az óvodai nevelés során az anyanyelvi nevelés:

- a mozgás
- a kommunikáció
- a vizuomotoros koordinációs készség fejlesztése,
- a speciális terápiák alkalmazása (diszlexia – prevenció, grafomotoros fejlesztés stb.) segít az iskolába lépéshez szükséges fejlettség elérésében.

Beszéd fogyatékos gyermekek egyéni fejlesztését logopédus végzi.

3.5.5. A megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető, organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességgel küzdő gyermekek integrált nevelése

3.5.5.1. Agresszív magatartású gyermek

Tünetei: Testi erejét fitogtatja, játékának tartalma és stílusa is agresszív, rombol, állandó vibrálás jellemzi.

Kiemelt feladat:

- preferáló megerősítő módszerek (a gyermek jó tulajdonságait erősítjük)
- megbízásokat adunk számára
- motiváljuk
- tevékenysége révén értékeljük, dicsérjük
- együttműködési szituációkat teremtünk
- napi jelzések a szülő felé

3.5.5.2. Szorongó gyermek

Tünetei: Ép intellektus mellett viselkedése eltér az adott korosztálytól elvárható viselkedéstől.

Jellemzője, hogy kérdésre tudja a választ, de nem meri mondani.

Énképe negatív, önértékelése alacsony, alulteljesít.

Vegetatív tüneteket is mutathat, társas kapcsolatai beszűkülnek.

Kiemelt feladat:

- okok feltárása
- pozitív megerősítés
- társas kapcsolatok kialakítása
- sikerélmény biztosítása
- reális önkép kialakítása
- napi jelzések a szülő felé (pozitív, negatív történések jelzése)

3.5.5.3. Hiperaktív gyermek (figyelemzavar, motoros nyugtalanság, tanulási nehézség együttes)

Tünetei:

- állandóan mozgásban van, az optimális ingerlési szint fenntartása érdekében
- belső ingerlő központja alulműködik
- speciális az információ feldolgozás módja, az információk szétszóródottak
- tévesztéseiből, hibáiból nem tanul
- cselekvését a következményekkel nem tudja összekapcsolni
- a metakommunikációt nehezen érti

- társas kapcsolatai hiányosak
- tolerancia képesség gyengeség
- monotonia tűrőképesség gyengeség

Kiemelt feladat:

- pozitív, elfogadó légkör biztosítása
- minden esetben értékelés, azonnali megerősítés szükséges
- fizikailag is mellette kell állni, segíteni. Rövid, világos, egyszerű utasításokat adni.
- figyelem fejlesztése
- meg kell tanítani arra, hogy kérjen segítséget
- csak azt szabad elvárni tőle, amire képes
- sikerélményeket kell biztosítani számára
- társas kapcsolatait erősíteni szükséges

Fejlesztésük során hasznos lehet a sikert adó mozgásos tevékenység, ami vestibuláris (egyensúlyérzék) ingert biztosít. Túlmozgatni, lefárasztani sem szabad, mert átbillen.

3.5.5.4. Diszlexia veszélyeztettség

Jellemzője:

- hangtévesztés
- szótagcsere
- nehéz szavak után mondása nehézkes
- összetett szavak elő – és utótagjának cseréje
- nyelvi elmaradások: (megkésett beszédfejlődés, makacs beszédhiba, ügyetlen beszédszervi mozgások, szegényes szókincs, szótagolási nehézségek, rövid és grammatikailag helytelen mondszerkesztés)
- gyenge verbális, vizuális emlékezet
- fejletlen ritmusérzék
- dominancia zavara
- gyenge testséma ismeret
- ügyetlen mozgás
- időbeni, térbeni tájékozódás hiánya
- szerialitás zavarai.

A diszlexia- veszélyeztettség az olvasás tanulás megkezdése előtt diagnosztizálható és terápiával megelőzhető.

A szűrést és a fejlesztést Meixner Ildikó módszerével végzi az intézménybe kijáró logopédus.

Kiemelt feladat:

- beszédhanghallás fejlesztése
- testséma fejlesztése
- segítő környezet folyamatosan álljon a gyermek rendelkezésére
- beszédhangok korrigálása

- beszédritmus fejlesztése
- szókincsfejlesztés
- auditív és vizuális emlékezet, figyelemfejlesztés
- a betűtanuláshoz szükséges készségek fejlesztése

3.5.5.5. Diszgrafia veszélyeztetettség

Írásmozgás zavara.

Iskolás korban felismerhető tanulási zavar.

Jellemzője óvodás korban:

- rossz kéztartás
- nem szeret a gyermek rajzolni, festeni
- íróeszközök helytelen fogása
- görcsösség
- irányok tévesztése (térben és síkban)

Kiemelt feladat:

- az ábrázoló tevékenység megszerettetése
- a nagymozgások begyakorlása, pontosítása után finommotorika fejlesztése
- testséma kialakítása
- méltányos értékelés
- segítő környezet folyamatosan álljon a gyermek rendelkezésére
- kézizomzat erősítése.

3.5.5.6. Diszkalkulia veszélyeztetettség

A diszkalkulia a számolási, matematikai képességeknek a gyermek intelligenciájához mért gyengesége.

Háttérben általában valamilyen idegrendszeri sérülés húzódik meg, amelynek következtében zavart:

- az érzékelés – észlelés folyamata
- sérült a gondolkodás
- akadályozott a fogalmak kialakulása
- sérülnek a fogalmakkal végzett gondolkodási műveletek, a sor – és szabályalkotás, a téri és síkbeli viszonyok érzékelése
- zavart szenved az emlékezet és a figyelem
- mennyiség és számosság fogalma

További jellemző tünet:

- hiányzik a mennyiségi és formai érdeklődés (matematikai)

Kiemelt feladat:

- Testséma kialakítása
- Téri tájékozódás alakítása
- Matematikai fogalmakkal történő ismerkedés a tevékenységek során (mennyiség, számosság)
- Gondolkodásra aktivizálás
- Sikerélményhez juttatás cselekvésben, gondolkodásban
- Matematikai érdeklődés felkeltése
- Viszonszavak beépítése az aktív szókincsbe

3.5.5.7. A fejlesztés kiemelt feladatai a részképesség zavar és / vagy fogyatékoságok együttes, halmozott tüneteit mutató gyermekek esetén (kevert specifikus zavar)

Több részképesség- zavar együttes előfordulása „halmozott fejlődési zavart” okoz. Ez a beszéd/ nyelv, a mozgás, a kognitív képességek eltérő és egyenetlen fejlődését foglalja magába.

Az ilyen típusú, speciális fejlesztésre szoruló gyermekek logopédiai – (gyógy)pedagógiai ellátásának lényege:

- A percepció minden részterületét fejleszteni kell:
  - a vizuális,
  - akusztikus,
  - taktilis,
  - mozgásos észlelés folyamatait,
  - motoros képességeket,
  - beszéd- és nyelvi készségeket.

Alapelvei, módszerei eszközei:

- A részképesség- zavar tüneteit mutató gyermekek különleges gondozási igényeinek kiépítése gyógypedagógus közreműködését igényli, aki meghatározza:
  - a lemaradás helyét és mértékét
  - meghatározza a fejlesztési célt.
- A gyermekek a komplexitás elvén alapuló egyéni terápiás terv alapján kapnak segítséget. A foglalkozások anyagának meghatározása a gyermek egyéni szükségleteinek figyelembe vételével történik.
- Módszer jellemzői:
  - többirányú ráhatás, rávezetés
  - az egyes részfunkciók megerősítése, vagy szükség esetén újratanítása.

Egyéni fejlesztési terv

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlődésének dokumentálásához egyéni fejlesztési tervet kell készíteni. A szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján a fejlesztési tervet gyógypedagógus készíti el.

Tartalma:

- Gyermekek neve, születési ideje

- Óvodai felvétel ideje
- Szakértői bizottság megnevezése, a szakvélemény dátuma, felülvizsgálás ideje
- Diagnózis, vizsgálati eredmények
- Fejlesztendő területek
- Fejlesztési ütemterv havi bontásban
- Elért eredmények

Sikerkritériumok: akkor vagyunk sikeresek, ha

- A sajátos nevelési igényű gyermek is szívesen jár óvodába.
- A közösségen belül megtalálja helyét, társaik elfogadják, nem kerül peremhelyzetbe.
- A gyermek örömmel vesz részt a speciális foglalkozásokon.
- A kisgyermek a bemeneti fejlettséghez képest kimutathatóan fejlődik.

3.6. Migráns gyermekek

Migráns gyermek az a gyermek, aki, valamint akinek a családja nem magyar állampolgár, és munkavállalás, tanulás céljából tartózkodik Magyarországon, illetve menekült státuszú.

Alapelveink:

- A migráns gyermekek a magyar gyermekekkel azonos feltételek mellett vehetik igénybe az óvodai nevelést.
- Az emberi méltóság elismerése és tiszteletben tartása minden migráns kisgyermeket megillet.
- Az egyéni bánásmód elvét az ő nevelésük során is érvényesítjük.
- A bevándorló családból érkező gyermekek értékességét egyediségükben, individualitásukban keressük.

A migráns gyermekek interkulturális neveléséből adódó óvónői feladatok

- Felkészülés a gyermek fogadására.

Az **óvónő felkészülése a szülőkkel és a gyermekkel való kapcsolatfelvétellel** kezdődik. A későbbiekben a gyermek kultúrájával, vallásával, nemzetiségével kapcsolatos információkat is össze kell gyűjtenie, szükség esetén utána kell olvasnia. Ezek az információk hozzásegítik ahhoz, hogy jobban megérthesse a gyermek viselkedését, meghatározhassa a pedagógiai beavatkozás lehetséges irányait. Tanácsos ezeknek az információknak egy részét a csoportban dolgozó dajkával is megismertetni.

Az érkező gyermek empátiás fogadása

- A migráns gyermek kezdeti viselkedését meghatározza aktuális érzelmi beállítódása és előzetes szocializációs tapasztalatai:
- A migráns kisgyermek, amikor bekerül a számára teljesen idegen környezetbe, egyedül lévőnek, kirekesztettnek érzi magát.

- Nem érti a körülötte lévő felnőttek és gyerekek beszédét, és őt sem értik a többiek. Félt az ismeretlentől, a változástól, a bizonytalanságtól.
- Vallási okból előfordulhat sajátos étkezési szokás, ettől úgy érzi, ő más, mint a többi kisgyerek.
- Általában a család szociálisan is rászorult ezért a többi kisgyermekhez viszonyítva hátrányosabbnak érezheti magát.

Ezért az óvodapedagógus legfontosabb feladata:

A kezdeti időszakban a gyermekek **érzelmi biztonságának megteremtése**. Az eltérő nyelv, szokások, viselkedési módok, étrend elfogadtatása, értékékként való bemutatása szükséges a többségi gyermekek számára. A más kultúrákról, a vallásokról, a bőrszínről, az etnikai különbségekről szóló, életkornak megfelelő ismeretek bemutatása apró lépésekben, a gyermekek érdeklődési körét - játék, mese, vers, ének, zene, tánc - figyelembe véve valósítható meg.

A migráns gyermeket segíteni kell a magyar nyelv elsajátításában, melynek leghatékonyabb eszköze a játék, tere pedig maga a közösség.

Sikerkritériumok: akkor vagyunk sikeresek, ha a gyermek

- Szívesen jár óvodába.
- A gyermekcsoport egyenrangú tagjának érzi magát.
- Szívesen játszik társaival, és a csoporttársak is keresik a társaságát.
- Megérti a magyar szavak jelentését, szavakat, tömondatokat képes magyarul kimondani.

3.7. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai

3.7.1. Mozgás

Programunkban a mozgásfejlesztést igen tágan értelmezzük. Az aktív nagymozgásoktól kezdve a finommotoros manipulációig mindent magába foglal, és az egész személyiség fejlődését elősegíti. Kedvezően befolyásolja az értelmi és az erkölcsi képességek alakulását is. A tornának, játékos mozgásoknak az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek a teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján - az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve - minden gyermek számára lehetőséget biztosítunk. Felvállaljuk az urbanizációs ártalmak és a gyermekek körében is mindinkább terjedő mozgásszegény életmód, csökkenő mozgástapasztalatok ellensúlyozását úgy a gyermekek mozgáslehetőségeinek színesítésével, mint a szülők meggyőzésével, szemléletformálásával.

A mozgásfejlesztés célja:

- A gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, mozgásigényük kielégítése.
- A rendszeres mozgással egy egészséges életvitel megalapozása.
- A mozgástapasztalatok bővítése, a mozgáskészség alakítása.
- A testi képességek, fizikai erőnlét fejlesztése (kondicionális, koordinációs).

- Mozgáson keresztül az értelmi struktúrák és a szociális képességek fejlesztése.

A mozgásfejlesztés területei:

- **szabad játékban** a gyermekek spontán, természetes mozgása közben,
- **kötelező testnevelési foglalkozáson,**
- **mindennapos testnevelésen.**

3.7.2. Mozgásfejlesztés a szabad játékban

Célja:

- hogy megőrizzük, ha szükséges, felkeltsük a mozgáskedvet, és tudatosan építünk rá,
- hogy minden gyermek megtalálja a fejlettségének, érdeklődésének, temperamentumának legmegfelelőbb tevékenységet,
- bátran, örömmel mozogjanak a csoportszobában és az udvaron egyaránt.

Életkori jellegzetességek

A (2,5)3 - 4 éveseknél a **természetes nagymozgások** fejlődését kívánjuk segíteni. Ezért leginkább a csúszáshoz, bújáshoz, mászáshoz szükséges eszközöket kell biztosítanunk a csoportszobában is. Ezek az eszközök lehetnek, textil alagút, de akár tornaszőnyegek és a csoportszoba asztalai is felhasználhatók erre a célra. Ebben az életkorban a gyermekek gyakran kezdeményeznek csúszó-mászó- bújójátékokat. Gondoljunk csak a kicsik által kedvelt, asztal alatt bujkáló állatokat utánzó játéokra.

4 - 5 éves korban nagyobb hangsúlyt kap a **szem-kéz, szem- láb koordináció** és az **egyensúlyérzék fejlesztése**. A szem- kéz, szem-láb koordináció fejlesztését szolgálják a különböző célbadobó játékok, a kugli, az ugróiskola, ugrókötelezés, valamint a manipulációs barkácsoló tevékenységek is.

Az egyensúly fejlesztése a szabad játékban leginkább a belső fülben lévő vestibuláris központ spontán ingerlésével történik, hintázó, ringató, pörgő mozgások közben. Erre a célra nagyon jól használhatók, különböző hinták, a Body Roll, a füles labda, az ugróasztal, a lépegető, az elefánttalp.

5 – 6 - 7(8) éves korban a **finommotorika fejlesztésére** kell a legnagyobb hangsúlyt fektetni. A játékban nagyon sok lehetőség nyílik ennek a spontán fejlesztésére, például ábrázolási technikák gyakorlása: tépés, vágás, varrás, apró gyöngy fűzése, kicsi elemekből építés, konstruálás, babaöltöztetés, barkácsolás.

Ezekhez a tevékenységekhez a **helyet a** csoportszoba rendszeres átrendezésével tudjuk biztosítani. Ezért mobil, könnyen mozgatható bútorokat és kiegészítő eszközöket használunk.

Az **udvari játék, mozgás** serkentésére minden fejlettségi szinthez gondoskodunk eszközről és lehetőségről, így minden kisgyermek saját szabad választása alapján tevékenykedhet. Mászásra, bújásra készítheti a gyermekeket például a „bújókacsó”, egyensúlyozásra a láncos lépegető híd.

A bátorság, ügyesség, erőnlét kipróbálását teszi lehetővé a több- funkciós mászóvár. A labdajátékok sokaságát választhatják, például kosárra dobás, foci, kidobós. Ezekon kívül az óvónők kreativitása szab csak határt a sokféle egyedi játéknak, eszköznek.

3.7.3. Mozgásfejlesztés a testnevelési foglalkozásokon és a mindennapi testnevelésen

Célja:

- A tervezett, szervezett, irányított testnevelési játékokkal a mozgáskultúra fejlesztése.
- Koordinált mozgás alakítása.
- Téri tájékozódás, oldaliság kialakítása.

A testnevelési foglalkozások anyaga az atlétikai, torna, játékjellegű főgyakorlatokból tevődik össze. Alapja Dr. Tóthszöllősiné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában című könyve, mely ötleteket ad a tematikára és módszertanra is.

A játékot, a játékoságot alapvető eszközként értelmezzük és alkalmazzuk a testnevelésben. A játék egy foglalkozáson belül sokszor megjelenik, a feladattól függően hol mint eszköz, hol mint cél. Kiscsoportban, középső csoportban a mindennapos testnevelésen túl heti egy, a nagycsoportban heti kettő kötelező testnevelés foglalkozást tartunk. Heti egy alkalommal nagy hangsúlyt fektetünk a lábtornára, tartásjavító tornára.

A tevékenységek megtervezésénél fontos, hogy a fejlesztő feladatok természetesen illeszkedjenek a testnevelés anyagához. Tudjuk, hogy a gyermekeknek sok mindent meg lehet tanítani, de fejlődésüket csak akkor segítjük, ha a megfelelő időben a megfelelő tevékenységeket végeztetjük velük.

A (2,5)3 - 4 évesek testnevelési anyaga nagyrészt a természetes **mozgásokat tartalmazza.** Ezért ennél a korosztálynál a nagymozgások fejlesztése kiemelt feladat. Például különböző járások, futások, csúszások, mászások talajon, szereken, tárgy alatt vagy fölött, szer megkerülésével. Az egészséges személyiség fejlődéséhez hozzátartozik, hogy a gyermeknek önmagáról egyre pontosabb információi legyenek. A testnevelési foglalkozáson, a legtermészetesebb módon ismerkedhet testrészeivel és azok funkcióival.

Ezért alkalmazhatóak jól a **testsémafejlesztő programból a következők:**

- a testrészek ismeretét célzó gyakorlatok (például „Járjatok a sarkatokon!” „Ütögessétek a talpatokat a földhöz!”).
- a tárgyhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlása (például „Álljatok a babzsák mögé!” „Hasaljatok a padra!”).
- test személyi zónájának alakítása (például „Emeljétek a bab- zsákot a fejetek fölé, vegyétek át a másik kezetekbe!”).

Ebben az életkorban külön nem tervezzük az észlelés fejlesztését, hiszen a nagymozgások végrehajtása közben spontán fejlődik.

4-5 éves korban a mozgásfejlesztésből már nagyobb szerepet kap a **tér mozgásos megismerése.** Ennek érdekében sok olyan gyakorlatot tervezünk, amikor különböző irányokban végeznek mozgásokat, és különböző formákat mozognak be. Például futás, jelre sorakozás az óvodapedagógus előtt (az óvodapedagógus a helyzetét mindig változtatja) szökdelés padok körül, székek között hullámvonalban. Elhelyezkedés különböző szereken, formákban.

A mozgásfejlesztésnél ezen kívül előtérbe kerül:

- Az egyensúlyérzék fejlesztése, például különböző mozgások végzése emelt felületen, forgások, fordulatok, testhelyzetváltozások, futás közbeni megállások.
- Szem-kéz, szem-láb koordinációt fejlesztő gyakorlatok, például babzsák feldobása, elkapása, célba dobás, egyensúlyozó járás létra fokok között, célba ugrás.

A **testsémafejlesztő programból** kiemelt helyet kap az oldaliság **tanítása**. A kicsiknél még csak az „egyik-másik” megkülönböztetést használjuk. Itt már a „jobb - bal” kifejezéseket is, de a csuklójukon lévő jelhez igazodva. Például „Emeljétek fel a szalagos jobb kezeteiket!” A csukló megjelölése a kezességtől független. A pontos eligazodás miatt azonban fontos, hogy mindig ugyanarra az oldalra kerüljön a szalag. Az **észlelés fejlesztése** is megjelenik a 4 - 5 éveseknél, de még mindig nem kiemelt feladatként.

Az **5 – 6 - 7(8)** éveseknél azonban az **észlelés fejlesztése** lesz a legcélzottabb. Ebben az életkorban az alaklítás, formaállandóság fejlesztésére tervezhetünk sok gyakorlatot. Ezek közül egyes gyakorlatok csukott szemmel is elvégezhetők. Például labdagurítás a test körül jobb és bal kézzel, csukott szemmel is. Körforma kialakítása szalaglengetéssel, karkörzéssel test előtt, test mellett, csukott szemmel is. Új feladatként jelentkezik a **finommotorika fejlesztése**. Ez nagyon lényeges fejlesztési terület, mivel a finommotoros koordináció az írás megtanulásának elengedhetetlen feltétele. Testnevelési foglalkozáson ezt természetes módon a szerek különböző fogásmódjával, kisebb testrészekkel végzett mozgásokkal lehet fejleszteni. Nagyon jól használhatók erre a célra a különböző méretű labdák, botok, szalagok.

A foglalkozáson lehetőség nyílik a **keresztcsatornák fejlesztésére** is. A bemutatott gyakorlatokat látják, hallják a tevékenység pontos megnevezését, és elvégzik a látott, hallott feladatokat. Programunkban az óvodai testnevelés szerves része a **mindennapi frissítő torna** is. Ezt minden korcsoportban naponta legalább egyszer, 10-20 perces időtartammal szervezzük meg. E tevékenység napirendbe illesztését minden óvónő maga dönti el. Jó gyakorlatnak bizonyult a délelőtti játék utáni időszak, mielőtt a gyermekek kimennek levegőzni. Ha lehetőség van rá, megfelelő időben, ruházatban ezt is a szabadban, jó levegőn tartjuk.

Célja:

- A gyermekek szívesen és örömmel vegyenek részt benne.
- Igénnyé, majd szokássá válják a mindennapi mozgás.
- Maguk is kezdeményezzenek mozgásos játékokat.

A mozgásfejlesztésből adódó óvodapedagógusi feladatok

- A mozgás beépítése természetes módon a gyermekek tevékenységébe.
- Mozgásra inspiráló biztonságos környezet kialakítása.
- A gyermekek mozgáskedvének megőrzése, illetve szükség esetén felkeltése.
- A mozgásos tevékenység pozitív megerősítése.
- A baleset elkerülése érdekében a mozgástevékenység szabályainak kialakítása a gyermekekkel közösen, majd fokozott betartatása.
- Mozgásos tevékenység lehetőségének biztosítása a csoportszobában és az udvaron.
- A gyermekek életkorához és egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos tevékenységre inspiráló eszközök kiválasztása, folyamatos cseréje.

- A testnevelés-foglalkozások anyagának összeállítása, figyelembe véve a csoport és az egyéni fejlettség aktuális állapotát.
- A játék, játékoság elsődlegességének tiszteletben tartása a foglalkozásokon.
- Oldaliságot jelző csuklópánt használata.
- A testalkati deformitások megelőzésére speciális gyakorlatok beiktatása.
- Tiszta, jó levegő biztosítása a csoportszobában vagy a sportcsarnokban.
- Az atlétikai gyakorlatok (futások, ugrások, dobások) lehetőség szerint az udvarra történő szervezése. (Arra az évszakra tervezi be, amikor már jó idő van!).
- A tevékenységek irányításánál és értékelésénél differenciál, figyelembe veszi az egyéni fejlődési jellemzőket.
- Szükség esetén a dajka segítségének igénybevétele.
- Az adott testnevelés-foglalkozás mozgásos anyagához a prevenció program fejlesztési feladatának hozzáigazítása.
- Odafigyelés a gyermekek optimális terhelésére.
- A testnevelés-foglalkozások szervezése elegendő időt hagy a gyakorlásra, illetve megadja a lehetőséget a tevékenységből való kilépésre.
- A testnevelés-foglalkozások szervezése biztosítja a folyamatos mozgás lehetőségét, kiküszöböli a várakozási időt.
- A testnevelés-foglalkozások eszközeként, az anyagtól függően, kéziszer használata.
- A napi tevékenységek részeként a mindennapos, 10-20 perces frissítő mozgás tervezése során elsődlegességet biztosít a mozgásos játékoknak.
- Kiemelt prevenció feladatok megvalósítása: nagymozgás fejlesztés, egyensúlyérzék fejlesztés, szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztése, testséma fejlesztés, térpercepció-fejlesztés, finommotorika - fejlesztés, keresztcsatornák fejlesztése.
- Évente egyszer mozgásos versenyprogram szervezése (Lurkó – erőpróba).

Sikerkritériumok: akkor vagyunk sikeresek, ha a gyermek

- Igényli a mindennapos mozgást.
- Mozgása harmonikus, összerendezett.
- Téri tájékozódása kialakult, irányokat meg tud különböztetni.
- Magabiztosan (csuklószalag nélkül is) alkalmazza a jobb-bal kifejezéseket.
- Ismeri saját testét, testrészeit, képes meg is nevezni és beazonosítani.
- Fizikai erőnléte, állóképessége életkorának megfelelő.
- Kialakult a szem-kéz, szem-láb koordinációja.
- Fejlett az egyensúlyérzéke.
- A mozgásos játékok, gyakorlatok téri helyzetek felidézésére képes, vizuális memóriája korának megfelelően fejlett.
- Ismer legalább egy labdajátékot (foci, kidobós).
- Ismeri legalább 2-3 kéziszer használatát (labda, babzsák, karika).
- Képes alkalmazkodni társaihoz, korához képest fejlett az önuralma, toleráns, együttműködő, segítőkész.
- Ismeri a csapatjáték szabályait.
- Egészséges versenyszellemmel képes küzdeni.

3.8. A játék

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék – szabad-képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja, így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a mozgást, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé.

A játék támogatásából adódó óvónői feladatok

Feltételek biztosítása:

A játékhoz megfelelő helyet és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokat, eszközöket, játékszereket kínálunk fel a gyermeknek. Az óvoda és az óvodapedagógus megfelelő csoportlégkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőséget biztosít a különböző játékformákhoz, a gyakorló játékokhoz, a szimbolikus játékokhoz, a konstruáló játékokhoz és a szabályjátékokhoz.

Az egyes játékfajták kiemelt személyiségformáló hatása:

- **Gyakorlójáték:** fejlődik nagymozgása, finommotorikája, mozgáskoordinációja, térészlelése, tapintásos észlelése, verbális készsége.
- **Szimbolikus szerepjáték:** alakul szocializációs készsége, kommunikációja, erkölcsi, akarati tulajdonságai, kognitív képességei.
- **Konstruáló játék:** alakul szem-kéz koordinációja, finommotorikája, térészlelése, alak- és formaállandósága, rész és egész viszonyának észlelése, képzelete, kreativitása, vizuális memóriája.
- **Szabályjáték:** fejlődnek kognitív képességei, formálódnak akarati tulajdonságai, szocializációs készsége.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt- a szülő és az óvodapedagógus. Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítőtő, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. Az óvodapedagógus jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

A játék támogatása

A gyermek a játékában vérmérsékletének, aktuális **idegélettni, érzelmi állapotának megfelelően választ** tevékenységi formát, közeledik a játékok végtelen tárházának valamelyik, számára kedves eleméhez. A gyermek idegrendszere pontosan szabályozza, hogy miből mit, mennyit, újat-e vagy a biztonságot nyújtó ismert preferálja az adott pillanatban. Programunk a **játékot tekinti a tanulás elsődleges keretének**. Ezért napirendünkben a

folyamatosságot, rugalmasságot szem előtt tartva a párhuzamosan végezhető tevékenységekre helyezük a hangsúlyt, melynek jelentőségét a játékra fordított viszonylag hosszú, egybefüggő idő adja. Óvodánkban előtérbe helyezük a szabadjáték túlsúlyának érvényesülését.

A játék lehet a gyermek szabad játéka, és lehet az óvónő által kezdeményezett játék. Eltérés az óvónő szerepében található:

3.8.1. Szabad játék

Amikor az óvónő biztosítja a gyermek számára az önállóságot, szabadságot a

- játéktevékenység kiválasztásában,
- játékeszközök megválasztásában,
- társak megválasztásában,
- gyermeki játékelgondolás megvalósulásában,
- játszóhely megválasztásában és kialakításában.

A szabad játék folyamatosságának érdekében az óvónő hagyjon elegendő időt a játék befejezésére, az elmélyült játékot ne zavarja meg más tevékenység felkínálásával, és adjon lehetőséget a játék későbbi folytatására.

3.8.2. Kezdeményezett játék

Amikor az óvónő pedagógiai szándékkal teremt olyan helyzetet, melyben a gyermek egyéni érdeklődési körének, egyéni fejlettségének ismeretében ajánl fel játéktevékenységet. Ennek a **külső késztetésnek** akkor van helye, ha a **gyermek érdekében** történik, mégpedig úgy, hogy azok elősegítik sajátos fejlődését, és találkoznak igényeivel.

- A gyermeknek itt is lehetősége van a játéktevékenység megválasztására, ezért tartsuk tiszteletben választását - jogában áll nem élni a felkínált játéklehetőséggel!
- Alkotó pedagógiai légkörben biztosítsuk az önállóságot és önmegvalósítást számára.
- A játék célja a gyermek képességeinek, kompetenciájának fejlesztése, figyelembe véve aktuális állapotát.

A játéktevékenység célja — óvónői szemmel:

- A tevékenységen keresztül a gyermekek sokoldalú harmonikus személyiségének kibontakoztatása, kompetenciáinak fejlesztése.
- Érzelmi, akarati tulajdonságainak alakítása.
- Szociális, társas viselkedésének, magatartásának formálása.

A játék támogatásából adódó óvodapedagógusi feladatok

Feltételek biztosítása:

- Nyugodt, érzelmi biztonságot adó **légkör** megteremtése, és folyamatos fenntartása.
- Ingergazdag, cselekvésre inspiráló, a gyermek kíváncsiságát felkeltő, esztétikus, harmóniát sugárzó **környezet** kialakítása.
- A **játékok** a gyermekek által jól látható és elérhető helyen történő elhelyezése. Ez legyen áttekinthető, a játékfajták lineáris fejlődési sora - függetlenül a korcsoporttól - legyen megtalálható az alapjáték és tartozékai kerüljenek egy helyre, ügyeljen a játékok optimális mennyiségére és a játékok cseréjére.
- A barkácsolás, mintázás, rajzolás, festés, kézimunka, bábozás, dramatizálás **eszközeinek** sokszínű, szabadon választhatóságra lehetőséget adó elhelyezése.
- Különböző tapasztalatszerzésre szolgáló egyéb anyagok biztonságos elhelyezése, a játékkal kapcsolatos szabály alakítása.
- A játéktér olyan mobilizálható kialakítása, hogy a gyermekek játékgényüknek megfelelően maguk is szabadon átrendezhessék.
- A csoportszobában is használható mozgásos játék biztosítása (például bújókacsó, füles labda, katicás lépegető stb.).
- Sokszínű **tapasztalatszerzési** lehetőség biztosítása, mely élményforrás lehet a gyermek számára.
- A gyermekek ismeretében élményeket előhívó tárgyakról való gondoskodás.
- A szülők szemléletformálása: ötletadás játékvásárláshoz.

A játék támogatása:

- A gyermek játékválasztásának tiszteletben tartása.
- **Reflektív szemléletű jelenlét** a játékban: a gyermekjáték fejlődésének nyomon követése → differenciált reagálás, egyéni bánásmód megvalósítása.
- A gyermeki fejlődés folyamatosságának, illetve megtorpanásának észrevétele.
- Az egyes gyermekek és játszócsoportok játékának támogatása (nem az életkornak megfelelő játék támogatása!).
- Az új játék használatának megismertetése az érdeklődő gyermekekkel való együttjátás során.
- A gyermek aktuális fejlődési szintjéhez igazított képesség- struktúrák adekvát támogatása.
- A kreatív önkifejezés fejlődésének segítése.
- Modellértékű viselkedés, kongruens kommunikáció, úgy beszél és cselekszik, ahogy a gyerekektől is elvárja.
- A gyermekek kérdéseire való oldalfigyelés, egyéni fejlettségükhöz igazodó válaszadás.
- Csak szükség esetén történő beavatkozás, a játéktevékenység zavarása nélkül.
- Ha a szituáció úgy kívánja, és a gyermekek igénylik, maga is játszótársként vesz részt a játékban.

- A játék fenntarthatósága érdekét szolgáló szabályrendszer a gyermekekkel együtt történő alakítása.
- Az egészséges versenyszellem megalapozása.
- A gyermekek közti érzelmi kötődések, kapcsolatok támogatása.

Sikerkritériumok: akkor vagyunk sikeresek, ha a gyermek

- Örömmel, önfeledten játszik.
- Képes egyéni ötlet vagy élmény alapján építeni, konstruálni.
- Építmény lemásolására képes.
- Képes élményei eljátszására.
- Szívesen vállal szerepet.
- Betartja a társas viselkedés elemi szabályait.
- Szabályjáték során betartja a szabályokat.
- Másokat is figyelmeztet a szabály betartására.
- Egészséges versenyszellemben tevékenykedik.
- Játékában elmélyült, kitartó.
- Problémahelyzetekben kreatív megoldásra törekszik.

3.9. Kultúraátadás

Kultúraátadás, mely a **gyermek természetes megnyilvánulásaira építve tudatosan átörökíti, közvetíti az örök emberi értékeket**. Komplexitását elsődlegesen a környezet megismerésén keresztül biztosítjuk. Ebben a folyamatban az óvodapedagógus **kiindulópontnak tekinti a természeti és társadalmi környezetből szerzett gyermeki tapasztalatokat**, hiszen a környezet a fejlődés forrása. Ezekre a tapasztalatokra építve, ezeket új élményekkel, ismeretekkel gyarapítva juttatja el a gyermeket egyéni és életkori fejlődési ütemét figyelembe véve magasabb szintre. A családdal való együttnevelés során az óvodapedagógus figyelembe veszi, hogy különböző otthoni környezetből érkeznek óvodai környezetbe a gyermekek. Tekintettel van a családban kialakult kulturális, világnézeti, etnikai hagyományokra, figyelemmel kíséri és elősegíti ezek spontán gyermeki megnyilvánulásait, egymásra való hatását.

3.9.1. A külső világ tevékeny megismerése

A külső világon, környezeten értjük egyrészt a külső **természeti környezetet** (természet, víz, levegő, talaj, növények, állatok), más- részről a külső, **ember alkotta, épített környezetet** (épületek, a tárgykultúra, műemlékvédelem, a téralkotás, az eszközök és anyagok ökológiája, környezetbarát szokások, hulladékkezelés, vásárlás és árucikkek, az emberi kapcsolatok, a városi környezet).

Tisztában vagyunk vele, hogy a nevelés nem megy egyik napról a másikra, tudjuk, hogy a szóbeli közlés a környezet alakításában nem lehet elsődleges, nem lesz belőle szokás, életforma. Életformára, környezettudatos, természetbarát életformára pedig magával a mindennapi élettel tudunk nevelni. A közvetlen élményeken alapuló tevékenység hatására fejlődik majd a gyermekek érzékenysége, és alapozódik meg a természettel együtt élni tudó és természetet védő ember szokása.

A környezet minél átfogóbb megismertetése lehetőséget ad az egyetemes, a nemzeti kultúra értékeit, hagyományait, az adott tájra, helységekre jellemző néphagyományok közvetítésére. Hagyományok által őrizhetjük meg a tudást, tapasztalatot, melyet elődeink felhalmoztak. Ha mindehhez hozzájárul az óvodapedagógus érdeklődése, lelkesedése, empátiás készsége, színes egyénisége, továbbá az őt körülvevő felnőttek - különösen az érzelmileg közel álló dajka - pozitív példája, biztos, hogy gyermekeink **megszeretik** környezetüket, **ragaszkodnak** ahhoz, lehetőségeikhez képest **védik**, és megfelelő ismeretekkel rendelkezve **eligazodnak** benne.

A külső világ tevékeny megismerésének témaköreit mindig az aktuális évszakok, napszakok, események, ünnepek határozzák meg. Nevelésünk során alkalmazkodunk a gyermek életkori sajátosságaihoz és egyéni fejlettségéhez, a megvalósítás az apró történéseken keresztül érvényesül.

Tekintettel arra, hogy falun élünk közel a természethez, a családokra mégsem jellemző a természet ismerete, szeretete, védelme. Ezért hangsúlyos szerepet szánunk a természeti és társadalmi környezethez való pozitív viselkedési formák és magatartásmódok alakításának.

Célunk:

- Az élet védelme és tisztelete.
- Az épített környezet védelme.
- A természeti és épített környezet megismertetésével sokszínű tapasztalathoz juttatás, készségek, képességek alakítása.
- A természetet szerető, védő emberi értékek alakítása, környezettudatos viselkedés megalapozása.
- A hazaszeretet, a magyarságtudat megalapozása, a szülőföld, a lakóhely, a család, az óvoda és a hozzájuk kapcsolódó személyek, hagyományok megismerése, szeretete, védelme által.

A külső világ tevékeny megismertetéséből adódó óvodapedagógusi feladatok

- AZ új ismereteket a gyermekek spontán érdeklődésére, kíváncsiságára, érzelmeire, megismerési vágyára építi, illetve élményeikre, tapasztalataikra támaszkodik.
- A meglévő ismereteket elmélyíti, rendszerezi.
- Változatos tevékenységeket biztosít felfedezésre, megfigyelésre, megismerésre.
- Témaválasztásánál figyelembe veszi a lakóhely, a környezet sajátosságait.
- Módszereit, eszközeit a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazítja: megfigyelés, játékos tevékenységek, szenzitív játékok, gondolkodtató kérdésekkel problémahelyzet előidézése, kísérletezés, vizsgálat.
- Ünnepek és hagyományörzés formájában közvetíti az egyetemes nemzeti kultúra értékeit, hagyományait.
- Megtanítja felfedezni a környezet szépségét, harmóniáját.
- Meglátatja az összefüggéseket és az ok-okozati viszonyokat.
- A környezet és természet romlásának, pusztulásának példáit is megmutatja.
- Megismerteti a környezetvédelem alapjait: a föld, a levegő, a víz, a növény- és állatvilág, valamint a tájvédelem meghatározó szerepét.
- Környezetbarát szokások megalapozása, például takarékoskodás a vízzel, árammal, papírral, ill. a hulladékkezelés, szelektálás.
- Biztosítja az ismeretek sokszínű gyakorlását, alkalmazását.
- A csoportszobában élő természetsarkot alakít - ahol mindig csírázik, hajt, zöldell valamilyen növény.
- Növények, állatok fejlődéséről, gondozásáról, hasznáról ismereteket nyújt.
- Terepgyakorlatokat szervez, ahol a természettudományos ismeretek mellett az élővilág, az életközösségek megismertetésére motivál, észrevéti a legapróbb növényt, rovar, meghallatja a madarak hangját, más állatok neszeit.
- A terepgyakorlatokon, kirándulásokon természeti kincsek gyűjtésére motivál (lehullott termések, levelek, magok, tollak, fakérgék, kagylók, csigaházak, kőzetdarabok, kavicsok).
- Az óvoda közvetlen környékére sétákat szervez, megismerteti a helyet, ahol az óvoda található, a helyet, ahol élnek.
- Elemi közlekedési szabályokat gyakoroltat, közlekedési eszközökkel ismerteti meg a gyermekeket.

- Elősegíti a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését a kortárskapcsolatokban és a környezet alakításában.

Sikerkritériumok: akkor vagyunk sikeresek, ha a gyermek

- Tudja, hol lakik, mi a pontos lakcíme.
- Tudja saját és szülei nevét.
- Ismeri szülei foglalkozását.
- Tudja óvodai csoportjának nevét.
- Különbséget tud tenni az évszakok között.
- Ismeri a napszakokat.
- Ismer a növény- és állatvilág gyűjtőfogalmához tartozó pár növényt és állatot.
- Ismeri a közvetlen környezetében található növényeket, állatokat.
- Ismeri a növényápolás és állatgondozás egyszerűbb feladatait.
- Szívesen ápolja a növényeket, gondozza az állatokat.
- Ismeri és betartja az elemi közlekedési szabályokat.
- Felismeri a közlekedési eszközöket.
- Kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- Szívesen vesz részt terepgyakorlaton, kiránduláson, sétákon, kiállításon, rendezvényen.

3.9.1.1. A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismerése

Matematikai fogalmakkal a mindennapi életben állandóan találkozunk a kisgyermek, így szinte természetes módon ismerkedik meg velük. A matematikai kifejezések először passzív szókinccsé válnak, később azonban egy részük beépül beszédükbe.

Célunk:

- a minket körülölelő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedeztetése, megtapasztaltatása,
- a matematikai érdeklődés felkeltése,
- a logikus gondolkodás megalapozása.

A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismertetéséből adódó óvónői feladatok

- A játék során adódó spontán matematikai helyzetek kihasználása.
- Logikai és matematikai szabályjátékok megismertetése, alkalmazása.
- Matematikai fogalmak, kifejezések, összefüggések megismertetése, megtapasztaltatása.
- A matematika iránti érdeklődés felkeltése.
- Érdekes, a gyermekek kíváncsiságára építő problémahelyzetek teremtése.
- A gondolatok, a probléma megfogalmazás, a pontos, egyértelmű, a gyermekek számára érthető közvetítése.
- Matematikai tartalmú játék kezdeményezése során a gyermekek egyéni fejlettségének, képességeinek figyelembevétele.

- A gyermekek egyéni feladatmegoldásának meghallgatása, a sajátos logika elfogadása.
- Szükség esetén rávezető kérdésekkel segítés.
- A gyermeki tevékenység változatos formájának biztosítása: egyéni, páros, mikrocsoporthoz szervezéssel.
- Mozgásos feladatnál a testrészek megnevezése, a velük végzett cselekvés elmondása.
- A matematikai osztályozás, halmazokkal végzett feladatoknál a matematikai ítéletek megnevezése.
- A térbeli viszonyok, az irányok és helyzetek pontos megnevezése.

Matematikai képességek kialakítását segítő tevékenységek

1. A számfogalom előkészítése, megalapozása

- Mennyiségek összemérése hosszúság, magasság, szélesség, vastagság, bőség, tömeg, űrtartalom szerint.
- Halmazok összemérése, elemek párosítása. A válogatások során nyíljon mód párosításra, számlálásra, a több, kevesebb, ugyanannyi érzékeltetésére, gyakorlására.
- Fedezzék fel a rész - egész viszonyát a válogatások, mennyiségek bontása során.
- Játékos szituációban számoljanak, bontsanak, mennyiségfogalmuk egyéni fejlettségétől függően a 6-10-ig számkörben mozogjon.
- Sorba rendezett elemek helye a sorban, sorszámok megértése.
- Mérések különböző egységekkel, hosszúság, terület, tömeg, űrtartalom.

2. Tapasztalatszerzés a geometria körében

- Szerezzenek tapasztalatokat gömbölyű és szögletes formákról, érzékeljék ezt testükön, tárgyakon.
- Építsenek szabadon és másolással különféle elemekből.
- Alkossanak síkban is szabadon, szerezzenek tapasztalatokat síkmértani formákról, fedezzék fel a rész - egész viszonyát.
- Használják a logikai játékot, építsenek vele, fedjenek le felületeket.

3. Tájékozódás a térben és a síkban

- Irányok azonosítása, megkülönböztetése.
- Játékok során figyeljék meg ezeket tükörben, fedezzék fel a tükörkép, szimmetria érdekességét, játsszanak sokat a tükörrel.
- Próbáljanak meg tájékozódni a labirintusokban is.
- Fedezzék fel, hogy a sorozatok olyan rendszerek, amelyek életükben is felfedezhetők. Hozzanak létre változatos sorozatokat játékokban színekkel, hangokkal, mozgással, formákkal.

Sikerkritériumok: akkor vagyunk sikeresek, ha a gyermek

- Logikus gondolkodása, logikai következtetései életkorának megfelel.
- Problémamegoldó készsége jó.
- Számfogalma 10-es számkörben mozog.
- Képes halmazokat összehasonlítani, tulajdonság szerint szétválogatni.
- Helyesen értelmezi és használja az összehasonlítás megítélésének fogalmait: hosszabb-rövidebb, kisebb-nagyobb, több-kevesebb...

- Ismeri az irányokat, és helyesen értelmezi feladatvégzése során: jobbra - balra, előre - hátra, lent - fent...
- Helyesen használja a névutókat.
- Felismeri a sorba rendezés logikáját, azt képes jól folytatni, legalább 3 elemszámmal.
- Az alapvető formákat felismeri, azonosítja: kör, négyzet, téglalap, háromszög.
- Képes részekből az egészet kirakni.
- Ismeri az alapvető mértani testeket, azokat képes felismerni és megnevezni (kocka, gömb, téglatest).
- Van tapasztalata a tükörképről, szimmetriáról.
- Azonosságokat, különbségeket képes felismerni és megfogalmazni.

3.9.2. Verselés, mesélés

A többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat.

A mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, átélkesítő szemléletmódja, és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

Az óvodában a népi, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van. Tapasztalataink szerint a családokban **túlburjánzott a személytelen televízió, videó, DVD, számítógép** játékot és mesélést helyettesítő szerepe. A médiumok által közvetített műsorok válogatás nélkül kerülnek a gyermekek elé, ezzel fokozva feszültségüket, félelmüket, agresszivitásukat, és sok esetben helytelen mintát adnak. Ezért rendkívül fontosnak tartjuk a szülők szemléletének formálását a semmivel sem helyettesíthető bensőséges kapcsolatot feltételező és alakító mesélés iránt. Ehhez folyamatosan ajánlunk népi, klasszikus és kortárs irodalmi műveket, melyből magunk is szívesen válogatunk.

Célunk:

A nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetésével, a helyes nyelvhasználattal, mondatszerkesztéssel a **biztonságos önkifejezés megalapozása.**

- A korosztálynak megfelelő irodalmi élmények nyújtásával az **irodalmi érdeklődés felkeltése.**
- **A magyar kultúra értékeinek átörökítése.**
- A szülők **nevelési szemléletének formálása.**

Javasolt tartalom:

(2,5)3 - 4 évesek	mondókák, mondókamesék, formulamesék, állatmesék, történetek, rövidke versek; ismerkedés a képes-mesés könyvekkel
4 - 5 évesek	mondóka, hangutánzó mese, párbeszédese mese, láncmese, egyszerűbb szerkezetű tündérmese, történetek, versek
5 – 6 - 7(8) évesek	kiszámolók, felelgetők, versek, állatmesék, tréfás mesék, tündérmesék

A napi tevékenység során az óvónő többször is mondhat - a helyzethez illő - mondókát, rövid verset, mesét, kitalált történetet. A főleg (2,5)3 - 4 éves korban nagyjelentőségű testi kapcsolat iránti gyermeki igény kielégítésén túl a simogatók, tapsoltatók, lovagoltatók ritmusa, lüktetése, egyszerű szövege nyugtatóan hat a gyermekekre. Az óvodapedagógus közvetítsen a gyermekeknek a természeti környezetet megjelenítő irodalmi alkotásokat (mese, vers, elbeszélés). Teremtsen alkalmat arra, hogy gyermekek eljátsszák, elmondják, elbábozzák kedvelt meséiket, de adjon lehetőséget az általuk kitalált történetek elmondására is, vagy a már ismertek másfajta cselekményszövéseire, befejezésére is.

A verseléssel, meséléssel kapcsolatos óvodapedagógusi feladatok

- Változatos irodalmi élmények közvetítése.
- Életkornak és egyéni érdeklődésnek megfelelő irodalmi anyag választása.
- Elsősorban a magyar népi, illetve műalkotásokból választás, ezen túl mai kortárs irodalmi művekből.
- Az irodalmi élmény befogadásához szükséges „szertartás” kialakítása.
- Mobilizálható mesekuckó kialakítása.
- Az irodalmi anyag kifejező közvetítése a gyermekek részére.
- A gyermekek motiválása az irodalmi élmény befogadására.
- Szívesen dramatizál, bábozik.
- Kiegészítő és bábeszközöket szívesen barkácsol.
- A gyermekek mese-, versalkotásra ösztönzése.
- Képeskönyvek elérhetőségének biztosítása.
- A könyvek használatának, megbecsülésének alakítása.
- Könyvtárlátogatások szervezése.
- Színházlátogatások szervezése a családoknak.
- Irodalmi művek ajánlása a szülőknek.
- A mesélés szerepének megismertetése szülői körben.

Sikerkritériumok: akkor vagyunk sikeresek, ha a gyermek

- Örömmel várja a mesélést.
- Mesekezdeményezésen szívesen részt vesz.
- Képes kitartóan figyelni.
- Emlékezetében megtartja az egyszerűbb mesefordulatokat.
- Képes a folytatásos mese szálait felidézni.
- Képes a folytatásos mese szálait, epizódjait összekötni.
- Szívesen nézeget képeskönyvet.
- A képeskönyvet megbecsüli, vigyáz épségére.
- Szívesen mond verset.
- Szereti a mondókákat.
- Képes történeteket elmondani.
- Képes meséket, történeteket alkotni.
- Elkezdett történetet fantáziája segítségével folytatni tud.
- Ismeri a színházi magatartás alapvető szabályait.
- Nő a szülői mesélés gyakorisága.

3.9.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A zenei nevelésnek a gyermeki lét egészét át kell hatnia. A zenei anyanyelv alapozása szoros kapcsolatban van a nyelv kifejező gyakorlásával. A magyar zenei nevelés szilárd alapja a **közös ének**, mely hordozza és gazdagítja az **anyanyelvi örökséget**.

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbéli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.

Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét.

A zenei képességfejlesztési anyag feldolgozása a népi gyermekdalok, valamint Forrai Katalin: Ének az óvodában alapján történik. Fontos a zenei képességfejlesztéssel párhuzamosan, hogy gyermekeink örömmel, érzelmi gazdagsággal, felszabadultan énekeljenek.

A tevékenységek megvalósítása során lehetőséget adunk a néptánc, népi játékok megismerésére is.

A szülőföldhöz való kötődés, a hazaszeretet megalapozására az ének-zene, énekes játék és gyermektánc érzelemgazdag jó gyakorlatokat ad.

A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-, néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik.

Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközzel szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

Célja:

- A zene iránti érdeklődés felkeltése, befogadására való képesség megalapozása.

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

- A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, éneklési készségének, harmonikus, szép mozgásának fejlesztése.
- A szülőföld értékeinek átörökítése a népzene, a népdal, a népszokások és a népi hangszerek és az igényesen megválasztott kortárs művészeti alkotások megismertetése által.

A zenei nevelésből adódó óvodapedagógusi feladatok

- Igényes zenei kultúrát képviselő dalok, dalos játékok, mondókák kiválogatása, ezek összeállítása az életkornak és az adott csoport: képesszintjének megfelelően.

(2,5)3 - 4 évesek	<ul style="list-style-type: none"> - A dalok hangterjedelme ne lépje túl a tiszta kvint távolságot, lehetőleg egyszerű negyed és páros nyolcad ritmusok váltakozásával. - A játékok elsősorban kétszemélyes (óvónő gyerekkel) jellegűek, illetve egyszerű utánzó mozgással kísért megszemélyesítő szerepjátékok legyenek. - 6 – 8 mondóka, ölbeli játékok, 10 -15 énekes játék, 1 – 2 műdal
4 - 5 évesek	<ul style="list-style-type: none"> - A dalok hangterjedelme ne lépje túl a nagy hatod távolságot, hangkészletében lehetőleg ne legyen félhang. - A negyed és a páros nyolcad mellett a negyed szünet és szinkópa is előfordulhat. - A játékok csoportos jellegűek: körjáték, szerepcserélő, sorgyarapító, párválasztó. - 4 - 5 új mondóka, 12 - 15 énekes játék, 2 - 3 műdal
5 – 6 - 7(8) évesek	<ul style="list-style-type: none"> - A dalok hangterjedelme változatlanul nagy hatod távolságban mozogjon, de hangkészletében már megjelenhet félhang is (fá és ti). A negyed és nyolcad mellett megjelenhet a tizenhatod Is. - Ismerjenek meg újabb játékformákat: kapus, hidas, sor és ügyességi, esztétikus mozgást igénylő párjátékok. - 4 - 7 új mondóka, 15 - 18 új énekes játék, 3 - 4 alkalomhoz illő műdal

- Az óvodában is játszható énekes népszokások válogatása: szüreti multság, pásztorjáték, farsang, kiszézés.
- Ritmusérzék fejlesztése, éneklési készség és a harmonikus, szép mozgás alakítása.
- A gyerekek nyelvi képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és zenei készségfejlesztő játékokkal.
- Igényes hangszerjátékkal és zene kiválasztásával a zenei fogékonyság megalapozása.
- Friss levegő biztosítása.
- A kör és egyéb mozgásos játékokhoz elegendő hely kialakítása.
- A játékok hangulatának megteremtéséhez változatos, esztétikus, motiváló hatású, élményt előhívó eszközök biztosítása.
- Az óvodapedagógus örömmel vesz részt a közös éneklésben, énekes játékban, maga is élvezi a tevékenységet.
- *Az éneklés, zenélés a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.*

Óvodapedagógusi feladatok korcsoportonként, a **hallás- és ritmusérzék fejlesztése terén:**

<p>(2,5)3 - 4 évesek csoportjában</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Fejleszti hallásukat magas-mély reláció, halk - hangos különbségének felismertetésével. - Motívum-visszhang, egyszerű dallammotívumok visszaénekeltetésével. - Hangszerek hangjának, eltérő zörejhangok felismertetése és megkülönböztetése. - Fejleszti ritmusérzéküket az egyenletes lüktetés, tempókülönbségek (gyors—lassú) érzékelletésével, játékos mozdulatokkal. - Egyszerűbb táncmozdulatok utánzásos elsajátíttatása. - Útőhangszerek, egyszerű ritmushangszerek használatának bemutatása és gyakoroltatása. - Ritmusmotívumok - egyszerű beszélt és énekelt - visszatapsoltatása.
<p>4 - 5 évesek csoportjában</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Fejleszti hallásukat az oktáv és kvint távolságok érzékelletésével. - Halk-hangos megkülönböztetésével, beszéd, ének és taps formájában. - Zenei emlékezetüket dallamfelismeréssel, dallambújítással fejleszti. - Finomabb zörejek, egymás hangjának és a természet hangjainak felismertetése. - Az egyenletes járás és tapsolás összhangjának megteremtésével fejleszti ritmusérzéküket. - Gyors-lassú tempótartás képességének alakítása beszéd, ének és mozgáson keresztül. - Táncos jellegű mozdulatok alakítása. - Ritmushangszerek használatával a szem-kéz koordináció és a finommozgás alakítása. - Ritmus és dallam motívum visszatapsoltatása és visszaénekelletése. - Dallamfordulatok kitalálására ösztönzés.
<p>5 – 6 - 7(8) évesek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Fejleszti hallásukat a magas-mély dallam vonalának térbeli érzékelletésével. - Gyors-lassú és a halk-hangos fogalompárok együtt gyakoroltatása. - Dallamfelismertetés kezdő motívumról vagy belső motívumról. - Dallambújítatás gyakoroltatása hosszabb és rövidebb egységekkel. - Motívum visszaénekelletése kitalált szöveggel csoportosan és egyénileg. - Sokféle zörejek és zenei hangok felismertetése, kis eltérések,

	<p>irányok, távolságok, közeledések, távolodások függvényében.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fejleszti ritmusérzéküket az egyenletes lüktetés és ritmus megkülönböztetésével és összekapcsolásával. - Dallam felismertetése a dal ritmusáról. - Gyors és lassú tempó tartatása mérőegységnek megfelelően, negyed, nyolcad lépéssel. - Esztétikus, együtemű mozgás fejlesztése, változatos térformák alakítása, játékos táncmozdulatok gyakoroltatása. - Tánc közben a zene ritmusának, lüktetésének átvételére motivál. - Törekszik arra, hogy táncban a párok összehangoltan, és a több pár egymáshoz igazodjon. - Változatos ütőhangszerek használatával a dalok ritmusához alkalmazkodás képességének fejlesztése. - Dallamotívumok hangsúlyainak kiemeltetése tapssal, járással, játékos mozdulatokkal. - Ösztönzi saját szövegű dallam kitalálására, zenei kérdés-felelet játéokra.
--	--

Sikerkritériumok: akkor vagyunk sikeresek, ha a gyermek

- Örömmel, szívesen játszik dalos játékokat.
- Bátran énekel, akár egyedül is.
- Korához képest tisztán énekel.
- Megkülönbözteti a zenei fogalompárokat: halk-hangos, gyors - lassú.
- Mozgása esztétikus, ritmust követő.
- Auditív észlelése, megfigyelése, emlékezete fejlett.
- Szívesen hallgat zenét.
- Képes érzékeltetni az egyenletes lüktetést.
- Felismeri néhány hangszer hangját.
- Maga is képes egyszerűbb hangszerek használatára (dob, cintányér, triangulum).
- Ismeri a népszokásokhoz kapcsolódó dalokat, dalos játékokat, ritmusokat.

3.9.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A gyermekek ábrázolótevékenysége a vizuális nevelési lehetőségek legfontosabb eszköze. (A vizuális nevelés az óvodai nevelés egészét áthatja.) A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Az ábrázolás különböző fajtái: a rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés a gyermeki személyiség fejlesztésének fontos eszköze. **Az ábrázolótevékenység a tárgyi világ megismerését, feldolgozását, újraalkotását teszi lehetővé a gyermek számára.**

Célunk:

- (A gyermekek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezéséhez a lehetőségek biztosítása.)

- Maga a tevékenység és ennek az öröme legyen fontos.
- Az igény kialakítása az alkotásra, a kreatív önkifejezésre a környezet esztétikai alakítására az esztétikai élmények befogadására.
- Az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segíteni a képi-plasztikai kifejezőképességet, a komponáló -, térbeli tájékozódó-, és rendezőképeség alakítását.
- A gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagítása, és annak képi kifejezése.
- A gyermekek tér-forma és szín képzeteinek gazdagítása.
- Képi gondolkodásuk fejlesztése, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.
- (Esztétikai érzékük, szép iránti fogékonyságuk alakítása.)
- A helyes ceruzafogás elsajátítása.

Az ábrázoló tevékenységekből (vizuális nevelésből) adódó óvodapedagógusi feladatok

- Egész nap folyamán (Megfelelő helyet, időt) teret és változatos eszközöket biztosít a gyermekek számára.
- Az ábrázolás eszközeit a gyermekek által elérhető helyen tartja.
- Párhuzamosan végezhető tevékenységként lehetőséget ad a szabad alkotásra.
- Megtanítja az ábrázolótevékenységgel kapcsolatos higiéniai szokásokat: hosszú ujjú ruha feltűrése, védőkötény használata, kézmosás, védő asztalterítő...
- A higiéniai szokások betartását figyelemmel kíséri.
- A (2,5)3—4 évesekkel megkedvelteti a rajzolás, festés, mintázás technikai (alapjait,) alapelemeit, (alaptechnikáit,) eljárásait, nyomdázást, tépést, ragasztást.
- A 4-5 éves gyermekek körében formálja a képalkotást, megismerteti a vágás, hajtogatás, egyszerűbb fonás, varrás és gyöngyfűzés alapjait.
- Az 5-6-7(8) éves gyermekeknél a képalkotás különböző, változatos technikákkal történő készítését erősíti (például mozaik, kollázs, nyomatok), valamint a többféle technikai megoldást igénylő barkácsolást.
- Bemutatja a gyermekeknek az életkoruknak és egyéni érdeklődési körüknek megfelelő műalkotásokat, népművészeti elemeket, esztétikus tárgyi környezetet, községünket és a közelünkben lévő városokat (Szolnok, Törökszentmiklós).
- A gyermekeket rácsodálkoztatja, nyitottá, igényessé teszi a szépre, esztétikusra.
- A gyermekek által létrehozott alkotást pozitívan értékeli, elfogadja.
- Ösztönzi a gyermekeket a színek széles skálájának használatára, szín képzeteinek gazdagodására.
- Az alkotókedvet ötleteivel, javaslataival, egy-egy inspiráló eszközzel segíti.
- Az 5 – 6 - 7 éves gyermekeknek saját gyűjtődossziét biztosít.
- (A váratlan eseményeken alapuló ábrázolási kedvet rugalmasan kezeli.)
- Az udvaron is megteremt a lehetőséget az alkotásra.
- Támogatja a gyermekek kezdeményezését csoportos alkotásra.
- Balkezes gyermeket nem erőltet jobb kézzel való munkálkodásra.
- Az ábrázoló tevékenységek során különösen figyel a diszgráfia tüneteire, észlelésekor jelzéssel él a pszichológus felé.
- Nagy odafigyelést tanúsít a helyes ceruzafogás iránt, szükség esetén 3 oldalú ceruzafogót (szülői támogatással) ad a gyermekeknek.
- Mintázáshoz többféle anyagot is használ (vizes homok, gyurma, agyag, gipsz).

- A mintázási kedvet különböző természetes anyagokkal, kiegészítőkkal növeli (termések, magvak, fűszerek, szárított és préselt növények).
- A csoportszoba, öltöző, mosdó és folyosó esztétikumának alakítása és fenntartása során formálja a gyermekek ízlését, környezettudatos szemléletét.
- A gyermekmunkákat rendszeresen kiállítjuk a csoportok vizuális falán (csoportszobában).

Sikerkritériumok: akkor vagyunk sikeresek, ha a gyermek

- Bátran, szívesen használja *egész nap* az ábrázolás eszközeit.
- Élményeit képes megjeleníteni.
- Szem-kéz mozgása összerendezett.
- Helyesen fogja és használja a ceruzát, ecsetet, ollót.
- Ismeri a különböző technikák(at) *alapelemeit, eljárásait*, azokat képes alkalmazni.
- Ismeri a hat alapszínt, azt bátran használja.
- Megfelelő a finommotorikus képessége, nem görcsös, biztos a vonalvezetése.
- Vizuális észlelése, megfigyelése, emlékezete, intermodalitása korának megfelelő.
- Szívesen alkot közösen a többi kisgyermekkel, ötletet, javaslatot saját döntése alapján mérlegel.
- Ábrázolása során kitartó, akár több napon keresztül is képes munkálkodni.
- Alkotás közben ügyel környezete és saját maga, munkája tisztaságára.
- Megbecsülik az elkészült produktumokat, önmagukét és másokét is.
- Szereti maga körül a harmóniát, a szépet, szívesen díszíti a környezetét.
- Térlátása korának megfelelő.
- Képes rácsodálkozni a szépre, esztétikus látványra, képes esztétikai véleményt alkotni.
- Vonalvezetése balról jobbra halad.

3.9.5. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Értelmezésünk szerint a **tanulás egyenlő a tapasztalatszerzéssel**, mely a pszichikus képességstruktúrákon keresztül, sok-sok **mozgással és játékkal alakítható**. Fontosnak tartjuk az ismeretek átadását, bővítését, de nem a mennyiséget tartjuk fontosnak, hanem a tanulásához szükséges alapkészségek, képességek, kulcskompetenciák fejlesztését.

Célunk:

- Az alap - kultúrtechnikák elsajátításához szükséges készségek, képességek fejlesztése.
- Az ismeretek adekvát alkalmazására, felhasználására felkészítés, a gyermekek kompetenciáinak alakítása.
- Az ismeretlen iránti érdeklődési kedv fenntartása, a tanulni vágyás megalapozása.

A tanulási tevékenységből adódó óvodapedagógusi feladatok

- A gyermekek tevékenységi, megismerési vágyának kielégítése.
- Változatos, a gyermekek cselekvő aktivitására épülő, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása.

- Szokások alakítása utánzásos minta- és modellkövetéses magatartással és viselkedéssel.
- Spontán, játékos helyzetek kihasználása.
- A gyermeki kérdésekre épülő ismeretátadás lehetőségének kiaknázása.
- Tervezett játékokkal és tevékenységekkel felkészülés a mindennapos feladatokra.
- Gyakorlati problémamegoldásra ösztönző helyzetek megteremtése.
- Az egyéni fejlődési, érési ütem figyelembevétele a tevékenység felkínálása során.
- Személyre szabottan, pozitív értékeléssel segíteni a gyermek személyiségének kibontakozását.
- A kiemelkedő képességű, tehetséges gyermekek felismerése és fejlesztése. A tehetségigéretes gyermekek jellemző megnyilvánulása:
  - Intellektuális képességekben (szókincse, emlékezete, gondolkodása, kreativitása)
  - Speciális képességekben (zenei, ábrázoló, matematikai, pszichomotoros, szociális)
  - Viselkedési jegyekben (intenzív érdeklődés, erős akarat, energikusság, érzékenység)
- A fejlesztést célzó pedagógusi feladatok:
  - A tehetség és megjelenési formájának felismerése
  - A gyermek segítése a továbbfejlődésben
  - Speciális szükségleteinek kielégítése
  - Intellektusuk és kreativitásuk ösztönzése
  - A szülő segítése gyermeke nevelésében
- Részképesség - lemaradás, illetve egyéb potenciális tanulási zavar időbeni kiszűrése, jelzés az óvodavezetőnek és a megfelelő szakembernek.

Sikerkritériumok: akkor vagyunk sikeresek, ha

- A gyermek érdeklődő, bátran kérdez.
- Szívesen vesz részt a tervezett, szervezett, kezdeményezett, irányított játékokban, tevékenységekben.
- A tanuláshoz szükséges kompetenciáik korának megfelelően fejlettek.
- A részképesség- és tanulási zavaros gyermek időben megfelelő szakemberhez kerül.
- A tehetséges gyermek is megtalálja a kiemelkedő képességének megfelelő tevékenységet.

3.10. Munkajellegű tevékenységek

A játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munkajellegű tevékenység a szociális és kognitív készségek, képességek, attitűdök és kompetenciák fejlesztésének egyik lényeges színtere. (A munka) Az örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység nem csak a gyermekekre gyakorol hatást, hanem azzal kölcsönhatásban környezetére is, azt formálja, átalakítja tevékenysége során.

Célunk:

A munkavégzéshez szükséges készségek, képességek, kompetenciák alakítása

- Kognitív: pontosan értsék meg, mit várunk el tőlük, sajátítsák el az eszközök célszerű használatát, alakuljon ki összpontosítási képességük, munkaszervezési készségük.

- Érzelmi-akarati: alakuljon ki önállóságuk, önértékelésük, önbizalmuk, kitartásuk.
- Szociális-társas: alakuljon ki felelősségérzetük, feladattudatuk, a saját és mások elismerésének képessége.

A munka jellegéből adódó óvodapedagógusi feladatok

- Nyugodt, bizalmon alapuló, szeretetteljes légkör kialakítása.
- Megfelelő eszközök (célszerűség, méret, anyag) és azok hozzáférhetőségének biztosítása.
- Elegendő munkalehetőség szervezése.
- Tudatos pedagógiai szervezés, a gyermekkel való együttműködés.
- Megfelelő hely és elegendő idő biztosítása a munka elvégzésére a folyamatosság érdekében.
- A munkafajták és azok mennyiségének fokozatos bevezetése.
- A differenciálás elvének érvényesítése a feladatadáskor.
- Kerti munkák szervezése, közben a növények növekedésének, fejlődésének, a fejlődésükhöz szükséges feltételek megteremtésének megfigyeltetése.
- Növények gondozásának megismertetése, alkalmazására motiválás: öntözés, leveleinek permetezése, átültetés, szaporítás, csíráztatás, hajtatás.
- Állatokról való gondoskodás megismertetése, alakítása: etetés, tisztántartás, gondoskodás a megfelelő életfeltételekről.
- A munka értékelése legyen folyamatos, konkrét, reális, a gyermekhez mérten fejlesztő hatású.
- A munka és balesetvédelmi előírások betartása és betarttatása.
- **A munka jellegű feladatokat elsősorban jutalomból adja (nem büntetésként!), ügyelve arra, hogy minden gyermek örömmel és aktívan vegyen részt a tevékenységben.**

Sikerkritériumok: akkor vagyunk sikeresek, ha a gyermek

Önkiszolgáló tevékenységek:

- A testápolással kapcsolatos munkafolyamatokat önállóan, szükség szerint elvégzi.
- Étkezésnél helyesen használja a kanalat, kést, villát, merőkanalat, szalvétát.
- Öltözködéskor önállóan, tud gombolni, próbálkozik a megkötéssel.
- Az önkiszolgáló tevékenységekre fordított idő fejlettségének növekedésével arányosan csökken.

Alkalomszerű munkák:

- Pontosan megérti, mit várunk el tőle, és azt önállóan teljesíti.
- Bonyolultabb feladatot is örömmel végez el és annak szervezésében is önálló.
- Időnként olyan megbízatásoknak is eleget tesz, amelyek otthoni előkészületet igényelnek.

Közösségi munkák:

- A közösségért végzett munkák vállalásánál megjelenik helyes önértékelése, önbizalma, *saját és mások munkájának elismerése*.
- Naposi feladatait önállóan, pontosan végzi.
- Terítésnél ügyel az eszközök esztétikus elhelyezésére is.
- Felelősi munkákat szívesen vállal (például mosdó, élősarok), és önállóan teljesíti.
- A környezet rendjének megőrzésére ügyel, segít annak tisztán tartásában (csoportszoba, udvar, óvoda környezete).
- Vigyáz játékaikra, és rendben tartja azokat.
- Munka jellegű tevékenységeit a felelősségérzet, a feladattudat és a kitartás, *céltudatosság* jellemzi.

A környezettudatos viselkedés megalapozását segítő munkák:

- A szemetet szelektíven helyezi el az adott gyűjtőkben.
- Szívesen segít a falevelek összegyűjtésében, azt a komposztálóba helyezi.
- A virágokat nem tépi le, hagyja az eredeti helyükön, eredeti szépségükben.
- Szívesen ápolja a növényeket csoportszobában, udvaron egyaránt.
- Télen gondoskodik a madarak táplálékáról.

3.11. A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenység

Az óvodapedagógus alapvető feladata, hogy maximálisan biztosítsa a gyermek alapvető szükségletét, az **érzelmi biztonságot**. Úgy szervezi az óvodai környezetet - személyi és tárgyi feltételrendszerrel -, hogy az hatásrendszerével elősegítse minden gyermek számára az optimális fejlődési folyamatot.

Az általános elvárások közül - tolerancia, nyitottság, elfogadó, segítő, támogató attitűd, szeretetteljesség, következetesség - kiemelten fontos, hogy az óvodapedagógus nevelő-fejlesztő munkája során mindig vegye figyelembe a gyermekek egyéni képességét, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális háttérét, **segítse tehetsége kibontakoztatásában**, valamint **hátrányos helyzetéből való felzárkóztatásában**.

Migráns családok gyermekeinek nevelése során biztosítjuk az **önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését**, társadalmi integrálását, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.

Célunk:

- A gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése, gyermeki és emberi jogainak érvényesítése.
- Hátránykompenzációval az esélyegyenlőség biztosítása az eltérő szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára.

Hátrányos helyzetű gyermek: az, akinek családi körülményei, szociális helyzete miatt rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát a jegyző megállapította.

Halmozottan hátrányos helyzetű gyermek: a hátrányos helyzetű gyermekek közül halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője - a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben szabályozott eljárásban tett önkéntes nyilatkozata szerint - a gyermek hároméves korában legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen; halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek is, akit tartós nevelésbe vettek.

A gyermek hátrányos helyzetére utaló jelek

- A család csekély bevétellel, alacsony jövedelemmel rendelkezik, melynek nagy része vagy akár teljes egésze segély, nyugdíj, vagy ezekkel egy kategória alá eső bevétel, továbbá alkalmi munka után járó jövedelem.
- Szűkös lakáskörülmények kis alapterületű lakásban több személy él együtt így kevés az egy főre jutó alapterület.
- Egészségtelen lakhatási feltételek - vizes salétromos falak, nagy páratartalom.
- A szülők alacsony iskolai végzettsége - csak általános iskolai, vagy olyan, érettségit nem igénylő szakképzettség, amelynek nincs munkaerő - piaci értéke.
- Deviáns környezet szocializációs ártalmai - alkoholizmus, drogfüggőség, játékszenvedély.
- Család hiánya - állami gondoskodásba vett, illetve onnan kikerült gyermekek, egyszülős család, elvált szülők.
- A beteg vagy korlátozott képességű szülők, akik fizikailag nem képesek gyermekük megfelelő ellátására, gondozására.

Veszélyeztetettség: olyan - a gyermek vagy más személy által tanúsított - magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.

Az óvodapedagógus köteles

- jelzéssel élni az óvodavezető felé a gyermek veszélyeztetettsége esetén,
- hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

A gyermek veszélyeztettségére utaló jelek

- Fizikai bántalmazás.
- A gyermek szexuális zaklatása.
- Szülői felügyelet hiánya.
- Elhanyagoló szülői magatartás.
- Hajléktalanság, rendkívül rossz lakáskörülmények.
- Pszichés bántalmazás.
- Éhezés, nem megfelelő táplálkozás.

- Indokolatlan hiányzás az óvodából.
- Minimális jövedelmi viszonyok.

Feladataink:

Az óvodapedagógusok feladatai

- Az óvodába járó gyermekek szociális, szociokulturális családi hátterének megismerése
- Szükség szerint környezettanulmány végzése.
- Hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű és veszélyeztetett helyzet jelzése az óvodavezetőnek.
- A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek differenciált nevelése, fejlesztése.
- A rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése, szükség esetén a hiányzás jelzése az óvodavezetőnek.

Az óvodaigazgató feladatai

- A gyermekvédelmi tevékenységhez a feltételek biztosítása: gyermekvédelmi feladatok, kompetenciák kijelölése nevelőtestületi szinten.
- Bizalom elvű kapcsolat kiépítése a családokkal.
- A törvények és rendeletek naprakész ismerete, a munka hozzáigazítása.
- Veszélyeztetettség esetén a Gyermekjóléti Szolgálat tájékoztatása.
- Óvodáztatási támogatással kapcsolatos feladatok ellátása.
- Szükség szerint családgondozó, védőnő segítségének igénybevétele.
- Anyagi gondokkal küzdő családok támogatására, tájékoztatása a térítési díj csökkentése érdekében.
- Beszámoló készítése évente.

A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetben lévő családok segítségének lehetőségei:

- Tájékoztatás az igénybe vehető segélyekről, támogatási lehetőségekről.
- A szülők által ajándékozásra behozott gyermekruhák, játékok elajándékozása a rászoruló családoknak.

A gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése érdekében **az óvoda köteles együttműködni:**

- az óvoda orvosával, védőnőjével,
- a Gyermekjóléti Szolgálattal.

Sikerkritérium: akkor vagyunk sikeresek, ha

- Minden rászoruló időben megkapja a segítséget.
- A szülő bátran fordul az óvónőkhöz és a vezetéshez gondjaival.
- Anyagi okok miatt egyetlen gyermek sem marad ki az óvodából.
- A segítő szervezetekkel hatékony együttműködés alakul ki.

3.12. Az óvodai élet szervezése

Óvodánkban a nevelés csak az óvodavezető által jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg, és a gyermek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg. Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus irányítja. Az óvodába felvett gyermekek csoportba való beosztásáról az óvodavezető dönt, a szülők és az óvodapedagógusok véleményének, valamint a Nemzeti köznevelési törvényben meghatározott létszám- határok - beleértve a számított létszámmra vonatkozó előírást is - figyelembevételével.

Heterogén, részben heterogén csoport esetén törekszünk az egymáshoz közel eső korosztály egy csoportba sorolására, például (2,5)3 – 4 - 5 évesek, illetve 5 – 6 - 7(8) évesek.

3.12.1. Csoportszervezés

A helyi demográfiai adottságok alapján szervezhető homogén és heterogén, részben heterogén életkorú csoport is. A program **hatékonyságát nem a csoport szervezeti kerete határozza meg, hanem az óvodapedagógus** felkészültsége, rugalmassága, kreativitása, empátiája, helyzetfelismerése, azaz **egész egyénisége**.

A gyermekcsoportokat a mesékből, gyermekdalokból jól ismert szimbólumokkal jelöljük: Csipkerózska, Vadvirág, Katica, Méhecske csoport.

3.12.2. Napirend, hetirend

Az óvodai tevékenységeket úgy szervezzük, hogy a szülők igényei szerint eleget tudjunk tenni az óvodai neveléssel, a gyermek napközbeni ellátásával összefüggő feladatainknak. A **hetirend** nem napokhoz kötött tevékenységeket jelent, hanem egy-egy környezeti téma köré csoportosított ismeretek, tapasztalatok, élmények feldolgozását segítő tevékenységek rendszerét.

A napirend, hetirend kialakítása a helyi adottságok, igények, lehetőségek, hagyományok figyelembevételével, a helyzethez rugalmasan alkalmazkodva történik. A napirend tekintetében az udvarra történő kimenetel és bejövétel időpontjának meghatározása fokozatosan, elsődlegesen a korcsoport életkori sajátosságait figyelembe véve kerül kialakításra.

A program pedagógiai szemléletéből adódóan elsődlegesnek tartjuk a gyermek játékát, ezért a legtöbb időt a napirendben erre a tevékenységre fordítjuk. Mivel az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van - az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző dajkával -, ezért a napirend kialakításánál ezt az időigényt is figyelembe vesszük.

A jól kidolgozott **napirend** a maga részben folyamatos, rugalmas változásaival, a tevékenységek közötti harmónikus arányok figyelembe vételével lehetőséget ad az óvodai élet egészében az elmélyült tevékenykedésre, elegendő időt biztosítva arra, hogy a gyermekek

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

minden tevékenységüket befejezhessék, pontosan elvégezhessek. Az elmélyült érdeklődéssel, belső motivációval folytatott tevékenységhez, valódi aktivitáshoz nyugalom, kiegyensúlyozott légkör, értelmes fegyelem szükséges.

A megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével biztosítjuk a gyermekek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődését és fejlesztését.

A szeptember 1-jétől május 31-éig terjedő időszak napirendjét a fentiek szerint, a gyermek biológiai (életkor, alvás-, mozgásigény, ebéd rendszeres időpontja), társas szükségleteit szem előtt tartva alakítja ki az óvónő.

Javasolt napirend

Idő	Tevékenység
<i>Nyitástól - 10³⁰</i>	Gyülekezés, játék
	Párhuzamos tevékenységek: szabad játék, szabadon választott tevékenység, tízórai, óvónő által kezdeményezett tevékenység. <i>5-35 perces csoportos foglalkozások</i> Kötelező testnevelés heti egy alkalommal, mindennapos testnevelés.
10 ³⁰ - 11 ³⁰	Udvari játék, levegőzés.
11 ³⁰ - 12 ³⁰	Öltözködés, mosdóhasználat, ebéd.
12 ³⁰ - 13 ⁰⁰	Előkészület a pihenéshez.
13 ⁰⁰ - 14 ³⁰	Pihenés, egyéni szükséglethez igazodó ébredés.
14 ³⁰ - Zárásig	Párhuzamos tevékenységek: átöltözés, mosdóhasználat, uzsonna, szabad játék, szabadon választott tevékenység, óvónő által kezdeményezett tevékenység.

Mivel a nevelés nem zárul le május 31-én, ezért a nyári időszakra június 1-jétől augusztus 31-ig) tartalmaz, a gyermeki szabadságot tiszteletben tartó, gondosan megtervezett napirend szolgál. Az év közben már kialakított szabályok, szokások megtartásával az óvodapedagógus a nyári élet megtervezésénél adjon lehetőséget a gyermeknek arra, hogy az évszak örömeit szabadon élvezze, közben legyen lehetősége változatos tevékenységekre, közvetve kompetenciáinak fejlesztésére.

Javasolt nyári napirend

Idő	Tevékenység
<i>Nyitástól - 12⁰⁰</i>	Gyülekezés, játék.
	Párhuzamos tevékenységek: játék a szabadban, tízórai, napozás, egyéb szabadon választott tevékenység, óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenység, <i>mindennapos testnevelés</i>
12 ⁰⁰ - 12 ³⁰	Előkészület az ebédhez.
12 ³⁰ - 13 ⁰⁰	Ebéd
13 ⁰⁰ - 14 ³⁰	Előkészület a pihenéshez, pihenés, egyéni szükséglethez igazodó ébredés.
14 ³⁰ - Zárásig	Párhuzamos tevékenységek: mosdóhasználat, uzsonna, játék a szabadban, óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenység.

3.12.3. Tevékenységi formák szervezési jellemzői

Az óvodai tevékenységek megszervezésénél maximálisan **biztosítjuk a gyermeki jogokat** - vallási, nemzeti, etnikai -, figyelembe vesszük a **gyermek aktuális állapotát, szükségleteit, érdeklődését, terhelhetőségét**. Mindezek kielégítésére indirekt, a **gyermeki aktivitást biztosító módszereket alkalmazunk**.

A program működtetése során az óvodáskorú gyermek **fő tevékenységét, a játékot vesszük kiindulópontnak**. A játékban megvalósíthatók a különböző fejlesztési feladatok, melyekhez az óvodapedagógusnak megfelelő időt, helyet és eszközt kell biztosítani, valamint olyan légkört, ahol a gyermek felszabadultan tevékenykedhet, és választhat a lehetőségek közül. Az óvodás gyermekek számára a **kötetlenség** a legalkalmasabb tevékenységi keret, foglalkozási forma, mely biztosítja számára a szabad játékot, a tevékenység szabad megválasztását. Kötetlenségként éli meg a gyermek, azonban **az óvodapedagógus tudatosan és tervszerűen biztosítja a fejlődéséhez szükséges, differenciált tevékenykedés feltételrendszerét**. Ez a tevékenységi forma megkívánja az óvodapedagógustól, hogy pedagógiai ismereteit folyamatosan bővítse, ismerje a gyermekek egyéni szükségletét, aktuális fejlettségi szintjét, érzelmi állapotát, és ehhez igazítva differenciáltan előre tudjon tervezni. Tehát tudatosságot, nagyfokú szervezési készséget, áttekintőképességet és kellő kreativitást igényel.

A tevékenységek közül egyedül a mozgásfejlesztést célzó testnevelést szervezzük **kötött** formában. Ennek indokai:

- A mozgás baleseti forrás lehet, ezért az óvónőtől fokozott figyelmet igényel, ami párhuzamos tevékenységként nem megoldható.
- A testnevelési játékok sor- és csapatversenyei, a különböző fogó- és labdajátékok több gyermek egy időben történő részvételét igénylik.

A gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével biztosítjuk a gyermekek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődését és fejlesztését.

A kötött foglalkozás is lehetőséget ad a differenciálásra, az egyéni fejlődési ütem figyelembevételére. A gyermek, ha igényli, a foglalkozás befejezése előtt kiléphet a tevékenységből.

3.13. Az óvoda kapcsolatai

3.13.1. Az óvoda és a család együttműködése:

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek fejlődését. A nevelés és oktatás feladatát a gyermekek szülei és törvényes képviselői megosztják a köznevelési intézményekkel és a pedagógusokkal.

Elveink:

- (Egyenrangú nevelőtársi viszonyban – kölcsönös alkalmazkodásban nyilvánul meg.)
- A családdal való szoros együttműködés –a közös tevékenység alapja a bizalom
- Az együttműködés formáit az óvoda illetve a család teremti meg.
- Az együttműködés során érvényesíteni kell az intervenciók gyakorlatot – a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.
- (A szülő találjon támaszt és segítőtársat az óvodában gyermeke fejlesztéséhez.)
- Folyamatos tájékoztatás és informálás.
- Az óvoda minden dolgozója előítéletlően mentesen tudjon közeledni minden családhoz.
- (A jó kapcsolat megalapozottságát a nyitottság és a problémaérzékenység segíti.)
- A kapcsolattartás formái és módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükségletekhez.
- **A kapcsolatok kialakításában az óvoda nyitott és kezdeményező.**

Az együttműködés formái:

Óvodába lépés előtt

- Kismamaklub – 2 éves kortól – havi rendszerességgel.
- A Pedagógiai Program fő vonalainak közvetítése a szülők felé (helyi sajtóban, honlap).
- *Az óvoda bemutatása (CD megtekintése óvodánkról).*

Kapcsolattartás rendszere az óvodában

RENDSZERESEN	IDŐSZAKONKÉNT
Családlátogatás (szülői egyeztetéssel)	Nyílt nap
Szülői értekezlet	Közös ünneplések
Fogadó óra	Rendezvények
Beszélgetések	Véleményláda, kérdőívek
Faliújság információi	

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Az együttműködés tartalmi formái

Kapcsolattartási lehetőség	Cél	Munkaforma
Kismamaklub (havi 1 foglalkozás)	- Ismerkedés az óvodával, betekintés az óvodai életbe, kortársakkal való együttlét, tapasztalatsere a gyermeknevelés terén. - Egyéni problémák kezelése.	- Közös játék - Közös tevékenység a szülőkkel - Egyéni problémák megbeszélése - Megbeszélés
Óvoda bemutatása	- Az óvoda és a PP megismertetése	- Szülői értekezlet
Beiratkozás	- Ismerkedés az óvodával - Bejelentkezés az óvodai helyigényre	- Egyéni beszélgetés
Családlátogatás	- A gyermekek életkörülményeinek, családi nevelésének megismerése	- Egyéni beszélgetés
Befogadás	- Ismerkedés az óvodai élettel - A gyermek beilleszkedésének segítése - Anyás beszoktatás lehetőségének felajánlása - Szülő-gyermek kapcsolat megismerése - Bizalom kiépítése az óvodai nevelés iránt	- Közös játék, közös tevékenység a szülővel, gyermekkel
Szülői értekezlet	- Az óvoda életével kapcsolatos információk megbeszélése, közlése - Jellemző problémára, kérdés megválaszolására - Egy-egy csoport életének, fejlődésének megbeszélése, szülői vélemények meghallgatása, a szülők javaslatainak figyelembe vétele	- Értekezlet - Csoportos értekezlet (évente 3 alkalommal)
<i>Fogadó óra</i>	- Az egyéni fejlődési ütem nyomon követése	- Egyéni beszélgetés
Nyílt napok	- Betekintés az óvoda mindennapjaiba - Ismerkedés <i>a pedagógiai program folyamatával, rendszerével</i>	- Megfigyelés, közös megbeszélés
Családi sportnap	- Legyen öröm a mozgás - Közös élmények az óvodai kötődés erősítése - Az óvoda közösségi szellemének ápolása	- Óvodán belül csoportok közötti vetélkedés Játékos sportvetélkedő
<i>Az óvodát támogató „ OVI- BÁL „</i>	- Az óvodának támogatási lehetőség biztosítása - Pozitív kötődés erősítése az óvoda iránt	- Bál szervezés

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Mikulás várás	- Hagyományápolás	- Szervezés - Közös ünneplés
Adventi közös készülődés	- A közös készülődéssel érzelmi nevelés erősítése	- Ajándékkészítés - Ünnepi előkészületek gyakorlása
Farsang	- Vidám hangulatú együttlét közösségformálás - Hagyományápolás	- Táncos mulatság - Vidám vetélkedés
Anyák napja	- Meghitt közös együttlét - Családi kapcsolatok mélyítése	- Közös együttlét
Kirándulás	- Egészséges életmódra nevelés - Szabadidő hasznos eltöltésére ösztönzés, közös élménnyel óvodai kötődés erősítése - Környezettudatos magatartás formálása	- Kirándulások, túrák
Évzáró - Nagycsoportosok búcsúzója	- Közösség építés - Óvodás élmények felelevenítése	- Közös ünneplés
<i>A pedagógiai program megvalósítását segítő alapszolgáltatásaink</i>		
Nevelési időn belül: - Logopédia, fejlesztőpedagógia - Hitoktatás - Gyermekjátsszó - Ügyes - kezek - Ficáncoló	- Az érési ütemnek megfelelő egyéni képesség fejlesztés segítése	- egyéni foglalkoztatás - közös tevékenység

3.13.2. Együttműködés az iskolával

Elveink:

- Zavartalan átmenet biztosítása.
- Kölcsönös nyitottság és bizalom.
- A gyerekek pozitív élmények útján ismerkedjenek az iskolával.

Együttműködés tartalma:

- Egymás munkájának megismerése érdekében a pedagógus látogatása az óvoda csoportjában (lehetőség szerint) illetve az első osztályban.
- Nagycsoportosok látogatása az első osztályban, napköziben.

- Az iskola programjának bemutatása iskolai szülői értekezleten.
- Volt óvodások szereplése óvodai ünnepélyeken.
- „Suliváró” (együttműködés az iskola programjaival).

3.13.3. Az óvodába lépés előtti, az óvodai élet során meghatározó szerepet betöltő intézményekkel történő kapcsolattartás:

Elveink:

- A kapcsolattartás formái és módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükségletekhez.
- Folyamatos tájékoztatás és informálás.
- A kapcsolatok kialakításában az óvoda nyitott és kezdeményező.
  - c) Nevelési tanácsadó
  - d) Pedagógiai Intézet - Szakszolgálat
  - e) Rendészeti szervek
  - f) Gyerekjóléti szolgáltató
  - g) Vöröskereszt, alapítványok
  - h) Házi orvos
  - i) Fogorvos
  - j) ÁNTSZ
  - k) Védőnők, logopédus
  - l) Közművelődési intézmények
  - m) Egyházak

3.14. Ellenőrzés, értékelés

Célja: A mérés ellenőrzés és értékelés, tervezett, tudatos, rendszerszerű és kiszámítható, továbbá biztosítja a fejlesztés folyamatosságát, a tervezés objektivitását, tényekre épülését.

3.14.1. A fejlesztőmunka hatékonyságának ellenőrzése pedagógiai – diagnosztikai eszközökkel

A Komplex Prevenációs óvodai Program deklarált célja a harmonikus személyiségfejlesztés olyan szintű megvalósítása, amely biztosítja a sikeres iskolakezdést és iskolai beilleszkedést. A program kiemelten kezeli a tevékenységekben megvalósuló tanulást, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. A célok eléréséhez szükséges a fejlesztő folyamat ellenőrzése, az óvodába lépéstől az óvoda elhagyásáig. Ez magában foglalja egyrészt a gyermek és környezetének, fejlődési jellemzőinek, másrészt az óvodapedagógus nevelői hatékonyságának tudatos nyomon követését.

MÉRÉSI NAPTÁR					
Idő / Terület	Anamnézis	Bemenet	Fejlettség, Folyamatkövetés	Difer mérés	Kimeneti szinthez viszonyított fejlettség
Óvodába lépéskor	X				
Az óvodába lépést követő 3. hónapig		X			
Rendszeres időközönként			X		
Középső csoport (május)				X	
5-7 éves korban					X

- **Az anamnézislap** szempontjai alapján – tájékozódhatunk a család szocio – kulturális jellemzőiről, a nevelési légköréről, a leggyakrabban alkalmazott nevelési eljárásokról. Fontos kérdéseket tartalmaz a gyermek korai fejlődésére vonatkozóan, amelyek felderíthetik a terhesség – szülés alatt és csecsemőkorban elszenvedett traumákat. A korai szakasz fejlődési üteméről szerzett információ feltárhatja a jelenlegi problémák gyökerét. Jó eszköze az anyával való kapcsolatfelvételnek is.
- **A fejlettségmérő lapok** a gyermeki fejlődés folyamatának megragadását teszik lehetővé az óvodába lépéstől az óvodáskor végéig. **Fő területei:** mozgásfejlettség, testséma, a téri tájékozódás, térbeli mozgás fejlettsége, az értelmi fejlettség, a finommotoros koordináció fejlettsége, a nyelvi kifejezőkészség és a gyermek szociális fejlettsége, szociális érettsége. A jelzett pszichikus struktúrák a tanulási képesség meghatározói, illetőleg az iskolára való alkalmasság biztosítékai. Programunk ezek kiemelt fejlesztését vállalja fel, ezért a fejlesztési feladatok megtervezéséhez a folyamatos szintbemérés elengedhetetlen. A „fejlettségmérő lap” olyan szempontokat és feladatokat tartalmaz, amelyek idegéletani, fejlődéslélektani megalapozottságúak, de a gyermek mindennapi tevékenységében előfordulók, az óvodapedagógus által játékosan mérhetők. Rutinos teljesítésük csak óvodáskor végére várható el, illetőleg az iskolai érettség, alkalmasság csak a rendszeres, jó megoldások birtokában állapítható meg. Vezetése lehetőség szerint természetes helyzetben - a feladathelyzetben – alkalmazott megfigyelésen alapuljon, esetenként játékos egyéni vizsgálaton.
- **Difer mérést** a középső csoportban, májusban végzünk. A mérés segítségével könnyen kiszűrhetők a részképesség zavaros stb. gyermekek és a szükséges támogató nevelés idejében elkezdhető.

3.15. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

2. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

b) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,

- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,

- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,

- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről;

- tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

c) Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermekkedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb
- szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

3. Az ötéves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi, lelki és szociális fejlődésének elősegítése.

4. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettséget.

5. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

3.16. A pedagógiai program érvényességével, módosításával, nyilvánosságával kapcsolatos egyéb intézkedések

A Pedagógiai Program érvényességi ideje

Az intézmény 2013. szeptember 1. napjától szervezi meg nevelő és oktató munkáját a Pedagógiai Program alapján.

A Pedagógiai Program érvényességi ideje 2013. szeptember 1. napjától visszavonásig érvényes.

A Pedagógiai Program értékelése, felülvizsgálata

- A Pedagógiai Programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja.
- Az óvodapedagógusok minden nevelési év végén írásban értékelik a Pedagógiai Programban megfogalmazott általános célok és követelmények megvalósulását.

A pedagógiai program módosítása

1. A Pedagógiai Program felülvizsgálata és módosítása kötelező:

- jogszabályváltozás esetén;
- fenntartó által meghatározott feladatváltozás esetén.

2. A Pedagógiai Program módosítására javaslatot tehet:

- az intézmény vezetője
- a nevelőtestület bármely tagja;
- a nevelők szakmai munkaközössége;
- a szülői közösség;
- az intézmény fenntartója.

3. A Pedagógiai Program módosítását a nevelőtestület fogadja el, és az óvodaigazgató jóváhagyásával válik érvényessé.

4. A módosított Pedagógiai Programot a jóváhagyást követő nevelési év szeptember első napjától kell bevezetni.

A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala

1. Az intézmény pedagógiai programja nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető:

- az intézmény fenntartónál;
- az óvodai irattárban;
- az intézményvezetőnél;

3. Az intézmény honlapján olvasható.

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A Pedagógiai Program elfogadása és jóváhagyása

A Pedagógiai Programot a nevelőtestület 2013. augusztus 29-i értekezletén megtárgyalta és elfogadta 6/2013. (08. 29)

Szajol, 2013. augusztus 29.

.....
igazgató

A Szajoli Tiszavirág Óvoda Pedagógiai Programját Szajol község Önkormányzatának Képviselő-testülete 2013. szeptember 25-ei ülésén megismerte és egyetértési jogát gyakorolta.

Szajol, 2013. szeptember 25.

.....
jegyző

.....
polgármester

A Szajoli Tiszavirág Óvoda Pedagógiai Programját a 9/2013. (08.29.) számú határozattal az óvodaigazgató jóváhagyta.

Szajol, 2013. augusztus 29.

.....
óvodaigazgató

A legitimációs eljárás alátámasztását igazoló dokumentumok:

1. A nevelőtestület döntéséről készült jegyzőkönyv, mely 6/2013. (08. 29.) számú határozatával elfogadta a Pedagógiai Programot.
2. Fenntartói döntés az egyetértési jog gyakorlásához a Pedagógiai Program többlet költségeket eredményező rendelkezéseinél: ...../2013. (09. 25.) számú Képviselő-testületi határozat.

Szajol, 2013. szeptember 16 .

.....
intézményvezetői aláírás és bélyegző

MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet

A gyermek egyéni fejlettségének mutatói

ANAMNÉZIS

SZEMÉLYISÉGI LAP

Vezetéknév: .....

Keresztnév: .....

A gyermek oktatási azonosító száma: .....

A gyermek TAJ száma: .....

Születési helye: .....
(év, hó, nap).....

A CSALÁDRA VONATKOZÓ ADATOK

Apa   vezetéknév és keresztnév: ..... Szül. éve: .....
          foglalkozása: .....
          iskolai végzettsége: .....

Anya   leánykori neve: ..... Szül. éve: .....
          foglalkozása: .....
          iskolai végzettsége: .....

Együtt élnek-e a szülők? Ha nem, milyen kapcsolatban állnak a gyermekkel?
 (szülők, nevelőszülők): .....

Testvérek neve:	Életkora:	Foglalkozása
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

Testvérei egészségesek-e? .....

Milyen kapcsolata van a családnak, a gyermekeknek a nagyszülőkkel? .....

Ha a gyermek nem lakik a szüleivel együtt, ki neveli? .....

Oka? .....

Mióta?.....

Lakáskörülmények (tulajdonjog, szobaszám, m², lakók száma, komfortja).....

Kivel osztja meg a szobáját? .....

Van-e a gyermeknek olyan önálló helye (szoba, szobasarok, asztal), ahol zavartalanul tevékenykedhet? .....

A GYERMEK KORAI FEJLŐDÉSÉRE VONATKOZÓ ADATOK

1. A terhességgel kapcsolatosan

- A házasság hányadik évében született a gyermek? .....
- Hányadik házasságból? .....
- Az anya hányadik terhessége volt? .....
- Az anya egészségi állapota a terhesség alatt: .....
- Szedett-e az anya gyógyszert?.....Mit? .....
- Szedett-e az anya terhességi vitaminokat? .....
- Sima vagy veszélyeztetett volt-e a terhesség?.....
- Fektették-e a terhesség alatt?.....
- Mettől – meddig? .....
- Voltak-e rosszulétei? .....
- Cigarettázott-e ez idő alatt?.....
- Fogyasztott-e drogot? .....
- Szeszes italt fogyasztott-e?.....

2. A szülésről

- Hányadik szülés?.....
- Időre vagy korábban született-e a gyermek?.....
- A szülés lefolyása:
  - Sima – könnyű, nehéz, fogós
  - Azonnal felsírt-e? .....
  - Kellett-e élesztgetni? .....
  - Mennyi ideig volt sárga? .....
  - Kellett-e kék fénnel kezelni?.....
  - Kellett-e vércserét alkalmazni a gyermeknél? .....
  - Oxigént kapott-e? .....
  - Abgár érték? .....
  - Egyéb:.....
- Az újszülött súlya: ..... Hossza: .....

3. Csecsemőkori fejlődés jellemzői: (0 – 1 éves korig)

- Szoptott-e?..... Meddig?.....
- Mikortól kapott az anyatej mellé kiegészítő táplálékot és mit? .....

- Altatási szokások
 Jó alvó volt-e? .....
 Ha nem ringatták, simogatták-e?.....
 Sokat sírt vagy keveset? .....
- Milyen betegségei voltak az első évben? .....
 Került-e kórházi kezelésre sor? .....
 Milyen fertőző gyermekbetegségeken esett át? .....
 Betegsége alatt ki gondozta? .....
- Érte-e valamilyen baleset, sérülés? ..... Mikor? .....
 Milyen kezelést kapott?.....

4. Fejlődés jellemzői:

- A gyermek mozgásfejlődésével kapcsolatban volt-e bármilyen problémája?

 Hasra fordulás ideje:.....
 Mikor kezdett mászni? .....
 Mikor állt fel önállóan? .....
 Mikor kezdett önállóan járni? .....
- Beszéd

 Első értelmes szava: .....
 Mikor kezdett mondatokban beszélni?.....
 Volt-e, van-e beszédhibája? .....
- Hogyan alakul a kezesség? Jobb kezét vagy bal kezét használja gyakrabban?
 .....
 Balkéz használata esetén történt-e kísérlet az átállításra? .....
 Járt-e bölcsödébe? ..... Mennyi időskorától?.....
 Könnyen megszokta a közösséget? .....
 Ha nem, ez miben jelentkezett?.....
 Egészséges-e általában? .....
 Fáradékony-e általában?.....
 Mennyit alszik naponta? (ebéd után – éjszaka).....
 Alvása nyugodt vagy nyugtalan? .....
 A gyermek étkezésével kapcsolatban közlendők (jó evő-e, mit szeret, mit nem):
 .....
 .....
 Allergiás-e ételre, italra? .....

Véleménye szerint gyermeke:

nyugodt vagy élénk

zárkózott vagy közlékeny

lassú vagy gyors

kiegyensúlyozott vagy kiegyensúlyozatlan

szófogadó vagy engedetlen

kötelességtudó vagy felelőtlen

alapos vagy felületes

érzékeny a dorgálásra vagy nem

Egyéb észrevételek:

Ki, mikor és milyen módon szokta jutalmazni, dicsérni? .....

.....

Ki, mikor és milyen módon szokta büntetni?.....

.....

Mivel lehet rá hatni leginkább?.....

.....

Van-e valamilyen nevelési problémájuk? .....

.....

Van-e idejük beszélgetni a gyermekkel?   igen   nem   ritkán

Mivel tölti szabadidejét a család a leggyakrabban?

Hétköznap: .....

Munkaszüneti napokon: .....

Mit közölne még velünk gyermekeivel kapcsolatban? .....

.....

Van-e gyermekének bármilyen egészségügyi problémája (lázgörcs, allergia, krupp, stb.)

.....

A családi körülményekben, család és gyermek kapcsolatában bekövetkezett változások?

(dátum, esemény): .....

.....

A beszoktatás tapasztalatainak feljegyzése

1. Várta-e az óvodát?
 Igen Nem

2. A beszoktatás módja
 fokozatos anya nélküli
 nem fokozatos anyával nagy szülő

3. Sírt-e anyukája után?
 kicsit
 keveset
 sokat

4. Az elválás módja
 könnyen nehezen

5. Az óvodai élet iránti érdeklődése
 érdeklődő figyelte a dolgokat nem érdeklődő (passzív)

6. Igényelte-e az ölebe vételt, testközelséget?
 Igen Nem

7. Kapcsolata a felnőttekkel
 könnyen teremtett kapcsolatot
 nehezen teremtett kapcsolatot
 egyáltalán nem fogadta el a felnőttek közeledését
 csak fogadta el

8. Kapcsolata a gyermekekkel
 könnyen teremtett kapcsolatot
 nehezen teremtett kapcsolatot
 egyáltalán nem fogadta el a gyerekek közeledését

9. Kedvenc tevékenysége, játéka: .....
- .....

10. Alváshoz igényli .....
- .....

11. Étkezése:

önálló

kis segítséget igényelt

etetni kellett

12. WC használat:

önálló

kis segítséget igényelt

teljes segítségadást igényelt

13. Tisztálkodás:

önálló

kis segítséget igényelt

teljes segítségadást igényelt

14. Öltözködés

önálló

kis segítséget igényelt

teljes segítségadást igényelt

15. Beszéd:

-nem beszél, érthetetlen, hottentotta, kevésbé érthető, érthető, beszédhibás, megkészt beszédfejlődésű,.....

16. Egyéb

feljegyzés:.....

.....

.....

Szajol, 20.....

.....
Óvodapedagógus

.....
Óvodapedagógus

HANGZÓK EJTÉSE

Egyéni fejlettség mutatói óvodás korban

A gyermek neve: .....

Születési ideje:.....

A gyermek látásának megfigyelése

	Óvodába lépéskor	3-4 éves korban		4-5 éves korban		5-6 éves korban		6-7 éves korban		Óvodáskor végén
Hunyorít										
Rajzolásnál 10 cm-nél közelebb hajol a papírhoz										
Gyakori pislogás észlelhető										
Szemüveges										
Szemüvegét viseli										
Célzott figyeléskor fejét gyakran ferdén tartja										
Távolba nézéskor hunyorít										
A szülő felé jelzéssel értünk az észlelt problémáról										
A védőnő felé jelzéssel értünk az észlelt problémáról										

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

A gyermek hallásának megfigyelése

	Óvodába lépéskor	3-4 éves korban		4-5 éves korban		5-6 éves korban		6-7 éves korban		Óvodáskor végén
Hall										
Halláscsökkenés gyanúja vethető fel										
A szülő felé jelzéssel éltünk az észlelt problémáról										
A védőnő felé jelzéssel éltünk az észlelt problémáról										

MOZGÁSFEJLETTSÉG

	Óvodába lépéskor	3 – 4 éves korban		4 – 5 éves korban		5 – 6 éves korban		6 – 7 éves korban		Óvodáskor végén
Ujjak ritmikus ökölbe zárása (pumpálás)										
Ujjak széttárása (utánzás)										
Fűzés (nagylyukú gyöngy, majd cipő, tű, stb.)										
Pároslábon szökdelés (veréb) majd egylábon (váltakozva)										
Labdaelkapás (15 cm átmérőjű, 3 méterről) (labdázás)										
Egy lábon egyensúlyozás 15 mp-ig (golya mozgásos játék)										
Ujjakkal sorra érinteni a hüvelykujjat (játék)										
A megérintett ujj csukott szemmel való azonosítása										
Ujjak kisujjal kezdődő gördülékeny tenyérbe zárása										

Kezesség

TESTSÉMA FEJLETTSÉGÉNEK MUTATÓI

	Óvodába lépéskor	3 – 4 éves korban		4 – 5 éves korban		5 – 6 éves korban		6 – 7 éves korban		Óvodáskor végén
Fej										
Törzs										
Hát										
Has										
Szem										
Szemhéj										
Orr										
Kézfej										
Tenyér										
Ujjak										
Ujjbegy										
Ujjperc										
Láb										
Mell										
Orrcimpa										
Száj										
Nyelv										
Fül										
Nyak										
Fültő										
Kéz										
Mellkas										
Arc										
Kar										
Comb										
Térd										
Térdhajlat										
Homlok										
Szemöldök										
Áll										
Könyök										
Csukló										
Boka										
Lábfaj										
Talp										
Lábujjak										
Sarok										
Váll										
Derék										
Csípő										

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Hónalj												
Köldök												

A GYERMEK TÉRI TÁJÉKOZÓDÁSÁNAK, TÉRBELI MOZGÁSÁNAK FEJLETTSÉGE

	Óvodába lépéskor	3 – 4 éves korban			4 – 5 éves korban			5 – 6 éves korban			6 – 7 éves korban		Óvodáskor végén
Fent													
Lent													
Alatt													
Fölött													
Föl, fölé													
Jobb, bal													
Előre, elől													
Hátra, hátul													
Mellett, mellé													
Között													
Le, alá													
Kívánságra irányt tud változtatni													
Mögé													
Elé													
Jobbra													
Balra													
Túl													
Közé													

A GYERMEK ÉRTELMI FEJLETTSÉGE

A tárgyak csoportosításának mutatói

	Óvodába lépéskor	3 – 4 éves korban			4 – 5 éves korban			5 – 6 éves korban			6 – 7 éves korban		Óvodáskor végén
Szín szerint													
Forma szerint													
Méret szerint													
Hasonlóság – különbözőség szerint													

Figyelem jellemzői

	Óvodába lépéskor	3 – 4 éves korban			4 – 5 éves korban			5 – 6 éves korban			6 – 7 éves korban		Óvodáskor végén
Összpontosításra													

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

képes													
Rövid ideig figyel													
Csak a játék köti le													
Könnyen elterelhető													
Szétszórt, figyelmetlen													

**A GYERMEK FINOMMOTOROS KOORDINÁCIÓJÁNAK
FEJLETTSÉGE**

Részletek feltüntetése

	Óvodába lépéskor	3 – 4 éves korban			4 – 5 éves korban			5 – 6 éves korban			6 – 7 éves korban		Óvodáskor végén
Kusza firka													
Van feje													
Van lába													
Van karja													
Van törzse													
Van nyaka													
A fej részletei: haj, fül													
Az arc részletei: szem, orr, száj													
Ruha, ruha részletei													
Kéz részletei													
Láb részletei													
Ceruzafogása helyes													
Ceruzafogása helytelen													

Arányok

	Óvodába lépéskor	3 – 4 éves korban			4 – 5 éves korban			5 – 6 éves korban			6 – 7 éves korban		Óvodáskor végén
Fej, kar, láb, törzs aránya helytelen													
Fej, kar, láb, törzs aránya helyes													

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Dimenzió

	Óvodába lépéskor	3 – 4 éves korban			4 – 5 éves korban			5 – 6 éves korban			6 – 7 éves korban		Óvodáskor végén
A vétagok két dimenziósak													
Többszemponútú profil													

Érintkezés

	Óvodába lépéskor	3 – 4 éves korban			4 – 5 éves korban			5 – 6 éves korban			6 – 7 éves korban		Óvodáskor végén
A négy vétag összefügg a törzssel													
A nyak vonala átmegey a fej törzsvonalába													
A törzs vonala átmegey a láb vonalába													

SZÍNEK

	Óvodába lépéskor	3 – 4 éves korban			4 – 5 éves korban			5 – 6 éves korban			6 – 7 éves korban		Óvodáskor végén
Szürke													
Fehér													
Világos zöld													
Sötét zöld													
Világos kék													
Sötét kék													
Piros													
Lila													
Rózsaszín													
Bordó													
Világos barna													
Sötét barna													
Citrom sárga													
Narancs sárga													

A GYERMEK NYELVI KIFEJEZŐKÉPESSÉGÉNEK FEJLETTSÉGE

Szókincs

	Óvodába lépéskor	3 – 4 éves korban			4 – 5 éves korban			5 – 6 éves korban			6 – 7 éves korban		Óvodáskor végén
Megkésett beszédfejlődésű													
Gazdag, árnyaltan kifejező													
Átlagos													
Szegényes, hiányos													

Képolvasás

	Óvodába lépéskor	3 – 4 éves korban			4 – 5 éves korban			5 – 6 éves korban			6 – 7 éves korban		Óvodáskor végén
Felsorol													
Egyszerű cselekvést megnevez													
Összefüggéseket felismer													

Szövegvisztaadás

	Óvodába lépéskor	3 – 4 éves korban			4 – 5 éves korban			5 – 6 éves korban			6 – 7 éves korban		Óvodáskor végén
Nem képes visztaadni													
Hiányos													
Lényeges mozzanatok													
Teljes, pontos													

Elvont kifejezések előfordulása

	Óvodába lépéskor	3 – 4 éves korban			4 – 5 éves korban			5 – 6 éves korban			6 – 7 éves korban		Óvodáskor végén
Gyakran													
Néha													
Sohasem													
Beszédhibás													

Beszédritmus

	Óvodába lépéskor	3 – 4 éves korban			4 – 5 éves korban			5 – 6 éves korban			6 – 7 éves korban		Óvodáskor végén
Folyamatos													
Akadozó													
Gyors													
Lassú													

Időbeli relációs felismerésének mutatói

	Óvodába lépéskor	3 – 4 éves korban			4 – 5 éves korban			5 – 6 éves korban			6 – 7 éves korban		Óvodáskor végén
Időrendiség képszint													
Időrendiség beszéd szint													

Motoros feladat verbális visszaadása

	Óvodába lépéskor	3 – 4 éves korban			4 – 5 éves korban			5 – 6 éves korban			6 – 7 éves korban		Óvodáskor végén
Teljes, pontos visszaadás													
A lényeges mozzanatok visszaadása													
Képtelen elmondani													

Hangzók hibás ejtése

	Hangzók hibás ejtése	Logopédiai ellátásban részesül óvodán belül	Logopédiai ellátásban részesül óvodán kívül
Óvodába lépéskor			
3-4 éves korban			
4-5 éves korban			
5-6 éves korban			
6-7 éves korban			
Óvodáskor végén			

A GYERMEK SZOCIÁLIS FEJLETTSÉGE

Kapcsolatteremtés felnőttekkel

	Óvodába lépéskor	3 – 4 éves korban			4 – 5 éves korban			5 – 6 éves korban			6 – 7 éves korban		Óvodáskor végén
Kezdeményező													
Elfogadó													
Visszahúzó													
Elutasító													

Kapcsolatteremtés társakkal

	Óvodába lépéskor	3 – 4 éves korban			4 – 5 éves korban			5 – 6 éves korban			6 – 7 éves korban		Óvodáskor végén
Kezdeményező													
Elfogadó													
Visszahúzó													
Elutasító													

Beilleszkedése a tevékenységekbe

	Óvodába lépéskor	3 – 4 éves korban			4 – 5 éves korban			5 – 6 éves korban			6 – 7 éves korban		Óvodáskor végén
Szemlélődő													
Magányosan tevékenykedő													
Társakhoz sodródó													
Bekapcsolódó													
Alkalmazkodó													
Együttműködő													
Kezdeményező													
Irányító													

Feladatmegértése, feladattartása

	Óvodába lépéskor	3 – 4 éves korban			4 – 5 éves korban			5 – 6 éves korban			6 – 7 éves korban		Óvodáskor végén
Megérti													
Elfogadja													
Teljesíti													
Nem érti													
Érti, de nem teljesíti													
Részben teljesíti													
Irányítással, segítséggel elvégzi													
Önállóan teljesíti													
Elmélyült, kitartó													
Kapkodó, szétszórt													

Érzelmi élete

	Óvodába lépéskor	3 – 4 éves korban			4 – 5 éves korban			5 – 6 éves korban			6 – 7 éves korban		Óvodáskor végén
Kiegyensúlyozott													
Nyugtalan													
Erőszakos													
Változó hangulatú													
Zárkózott													
Agresszív													

A GYERMEK SZOCIÁLIS ÉRETTSÉGE

Önállósága

	Óvodába lépéskor	3 – 4 éves korban			4 – 5 éves korban			5 – 6 éves korban			6 – 7 éves korban		Óvodáskor végén
Személyi kontaktus nélkül is teljesít													
Időnként személyi kontaktust igényel													
Állandó személyi kontaktust igényel													

Feladatvégzése

	Óvodába lépéskor	3 – 4 éves korban			4 – 5 éves korban			5 – 6 éves korban			6 – 7 éves korban		Óvodáskor végén
Motivált, jó megoldásra törekvő													
A motiváltság hiánya jellemzi, erőtlen													
Tevékenysége elmélyült													
A feladat nem köti le													
Kitartó a tevékenységben													
Kapkodó, kitartásra nem képes													

Munkatempója

	Óvodába lépéskor	3 – 4 éves korban			4 – 5 éves korban			5 – 6 éves korban			6 – 7 éves korban		Óvodáskor végén
Gyors, dinamikus													
Átlagos													
Lassú, nehézkes													
Könnyen vált át más tevékenységre													
Nehezen áll át más tevékenységre													

Válasz tevékenységek akadályozására

	Óvodába lépéskor	3 – 4 éves korban			4 – 5 éves korban			5 – 6 éves korban			6 – 7 éves korban		Óvodáskor végén
Kiváráásra képes, toleráns													
Feladja													
Indulatkitöréssel válaszol													
Személyek elleni agresszióval													
Regresszióval													

A VISELKEDÉS ÁLTALÁNOS SZEMPONTJAI

Viselkedésre általában jellemző

	Óvodába lépéskor	3 – 4 éves korban			4 – 5 éves korban			5 – 6 éves korban			6 – 7 éves korban		Óvodáskor végén
Állandó mozgás, nyugtalanság van körülötte, nem tud nyugton maradni, állandóan fészkelődik, mocorog													
Állandóan babrál, piszkál valamit													
Nem hallja, ha szólítják, vagy legalábbis úgy tesz, mintha nem hallaná													
Neve hallatán összerезzen													
Szeszélyes heves érzelmi kitörései vannak													
Ha egyszer belelendül valamibe, nehezen szakítja félbe, nehezen vált tevékenységet													
Nagyon lassú, tétova mozgású													
Nagyon félénk, sírós													

Foglalkozások alatti viselkedése

	Óvodába lépéskor	3 – 4 éves korban			4 – 5 éves korban			5 – 6 éves korban			6 – 7 éves korban		Óvodáskor végén
Nem figyel, úgy tesz, mintha ott sem lenne													
Elterelhető könnyen a figyelme													
Nem követi a pedagógus utasításait													
Úgy tűnik, mintha nem értené a feladatot, tanácstalan, nem tudja elkezdni a munkát													
Kérdésre zavartan hallgat													
Maszatol ábrázolásnál, összehyúri a rajzlapot, vonalvezetése görcsös													
Nem tud várni, igényeit késleltetni													

Szajol, 20.....

.....
óvodapedagógus

.....
óvodapedagógus

A gyermek egyéni fejlettsége óvodáskor végén

Egészséges életmód:

A gyermek:	Nem jellemző	Részben	Teljes mértékben
Szükségleteit képes késleltetni.			
Szükségleteit képes önállóan kielégíteni.			
Toalett használatkor (fiú) felhajtja a WC-deszkát.			
Állva végzi kisdolgát. (fiú)			
WC-zést követően használja a toalettpapírt.			
A tisztálkodási eszközre tud vigyázni.			
A tisztálkodási eszközöket tisztán tartja.			
A tisztálkodási eszközöket használat után a helyére teszi.			
WC-zés és egyéb szennyező tevékenység végzése után kezet mos.			
A kezét szárazra törli.			
Önállóan öltözik, vetkőzik, ha kell, segítséget kér.			
Cipőjét befűzi.			
Cipője bekötésével próbálkozik.			
Ruháját igyekszik összehajtani.			
Ruháját a helyére teszi.			
Képes önállóan eldönteni, miből mennyit tud elfogyasztani.			
Kulturáltan étkezik.			
Vigyáz környezetének rendjére.			
Vigyáz környezetének tisztaságára.			
Az udvaron nem szemetel.			
Ismeri a szelektív hulladékgyűjtés okát és mikéntjét.			
Igényévé vált a rendezettség, tisztaság, ápoltság.			
Szívesen mozog a szabadban, évszaktól függetlenül.			
Életkorának megfelelően edzett.			
Ismeri és betartja a balesetvédelmi magatartásformákat.			
Elítéli a környezetében tapasztalható egészségkárosító jelenségeket (szemetelés, dohányzás)			

Érzelmi nevelés

A gyermek:	Nem jellemző	Részben	Teljes mértékben
Ismeri a közösségben megkívánt viselkedéskultúrát.			
A csoport szokás- és szabályrendszerének ismeretét a magatartásában is érvényesíti.			
Szereti, és korának megfelelően védi a természetet, megbecsüli és tiszteletben tartja az élővilágot, szívesen ápolja a növényzetet.			
Képes a többiekhez alkalmazkodni, toleránsan viselkedni, a másikat elfogadni.			
Szükség esetén segíti az arra rászorulót.			
Konfliktushelyzetet mindkét fél számára elfogadhatóan, viszonylag önállóan old meg, szükség szerint felnőtt segítségét kéri.			
Érzelmein, indulatain korának megfelelően tud uralkodni.			
A felnőtteket és munkájukat tiszteli.			
A közösség érdekében szívesen vállal megbízatást, munkát.			
Alakulóban van a feladattudata.			
Korának megfelelően kialakult a felelősségérzete.			
Képes egyszerű döntések önálló meghozatalára.			
Bátran, de kulturáltan mondja el véleményét.			
Igényes a saját tevékenységével szemben.			
Szívesen játszanak vele a többiek.			
Nyugodt, kiegyensúlyozott, harmonikus viselkedés jellemzi.			
Szívesen kommunikál.			
Érkezéskor, távozáskor köszön.			
Ismeri és betartja az udvariassági szokásokat.			
Megtalálja helyét a közösségben, abban jól érzi magát.			
Képes társaival kooperatívan együttműködni.			
Türelemre, kitartásra képes.			
A szülőkkel való kapcsolat a kölcsönös			

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

bizalom, tisztelet és elfogadás elvén működik.			
--	--	--	--

Anyanyelvi nevelés

A gyermek:	Nem jellemző	Részben	Teljes mértékben
Korának megfelelően kialakult a pontos érzékelése, észlelése.			
Képes vizuális, auditív differenciálásra.			
Térbeli viszonyokat képes felismerni, megnevezni.			
A keresztcsatornák működése korának megfelelő.			
Az önkéntelen bevésés mellett megjelenik a szándékos bevésés is.			
Figyelme korához képest tartós.			
Gondolkodására a problémamegoldásra törekvés és a kreativitás jellemző.			
Helyesen, tisztán, érthetően beszél.			
Kérdésre minimum egyszerű mondattal válaszol.			
Szóincse korának megfelelő.			
Jól használja a metakommunikációs eszközöket.			
Bátran, szívesen kommunikál társaival és a felnőttekkel.			
Társára odafigyel, türelmesen meghallgatja mondani valóját.			
A közölt információt megérti.			
A kommunikációt kapcsolatfelvételtre is használja.			
Bátran kérdez.			
Verbális emlékezete korának megfelelő.			
Egyszerűbb történetet, mesét képes önállóan is elmondani.			
Ismeri és használja az udvariassági szavakat.			
Tud szemkontaktust teremteni és tartani.			
Élményeit és gondolatait el tudja mondani.			
A migráns kisgyermek is megérti az óvodai élethez szükséges kifejezéseket, és képes magát megértetni.			

Sajátos nevelési igényű gyermek (esetén)

	Nem jellemző	Részben	Teljes mértékben
A sajátos nevelési igényű gyermek is szívesen jár óvodába.			
A közösségen belül megtalálja helyét, társaik elfogadják, nem kerül peremhelyzetbe.			
A gyermek örömmel vesz részt a speciális foglalkozásokon.			
A kisgyermek a bemeneti fejlettséghez képest kimutathatóan fejlődik.			

Migráns gyermek (esetén)

A gyermek	Nem jellemző	Részben	Teljes mértékben
Szívesen jár óvodába.			
A gyermekcsoport egyenrangú tagjának érzi magát.			
Szívesen játszik társaival, és a csoporttársak is keresik a társaságát.			
Megérti a magyar szavak jelentését, szavakat, tömondatokat képes magyarul kimondani.			

Mozgás

A gyermek	Nem jellemző	Részben	Teljes mértékben
Igényli a mindennapos mozgást.			
Mozgása harmonikus, összerendezett.			
Téri tájékozódása kialakult, irányokat meg tud különböztetni.			
Magabiztosan (csuklószalag nélkül is) alkalmazza a jobb-bal kifejezéseket.			
Ismeri saját testét, testrészeit, képes meg is nevezni és beazonosítani.			
Fizikai erőnléte, állóképessége életkorának megfelelő.			
Kialakult a szem-kéz koordinációja.			

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Kialakult a szem-láb koordinációja.			
Fejlett az egyensúlyérzéke.			
A mozgásos játékok, gyakorlatok téri helyzetek felidőzésére képes.			
Vizuális memóriája korának megfelelően fejlett.			
Ismer legalább egy labdajátékot (foci, kidobós).			
Ismer legalább 2-3 kéziszer használatát (labda, babzsák, karika).			
Képes alkalmazkodni társaihoz.			
Korához képest fejlett az önuralma, toleráns.			
Együttműködő, segítőkész.			
Ismeri a csapatjáték szabályait.			
Egészséges versenyszellemmel képes küzdeni.			

Játék

A gyermek	Nem jellemző	Részben	Teljes mértékben
Örömmel, önfeledten játszik.			
Képes egyéni ötlet vagy élmény alapján építeni, konstruálni.			
Építmény lemásolására képes.			
Képes élményei eljátszására.			
Szívesen vállal szerepet.			
Betartja a társas viselkedés elemi szabályait.			
Szabályjáték során betartja a szabályokat.			
Másokat is figyelmeztet a szabály betartására.			
Egészséges versenyszellemben tevékenykedik.			
Játékában elmélyült, kitartó.			
Problémahelyzetekben kreatív megoldásra törekszik.			

A külső világ tevékeny megismerése

	Nem jellemző	Részben	Teljes mértékben
Tudja, hol lakik, mi a pontos lakcíme.			
Tudja saját és szülei nevét.			
Ismeri szülei foglalkozását.			
Tudja óvodai csoportjának nevét.			
Különbséget tud tenni az évszakok között.			
Ismeri a napszakokat.			
Ismer a növény- és állatvilág gyűjtőfogalmához tartozó pár növényt és állatot.			
Ismeri a közvetlen környezetében található növényeket, állatokat.			
Ismeri a növényápolás és állatgondozás egyszerűbb feladatait.			
Szívesen ápolja a növényeket, gondozza az állatokat.			
Ismeri és betartja az elemi közlekedési szabályokat.			
Felismeri a közlekedési eszközöket.			
Kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.			
Szívesen vesz részt terepgyakorlaton, kiránduláson, sétákon, kiállításon, rendezvényen.			
Logikus gondolkodása, logikai következtetései életkorának megfelel.			
Problémamegoldó készsége jó.			
Számfogalma 10-es számkörben mozog.			
Képes halmazokat összehasonlítani, tulajdonság szerint szétválogatni.			
Helyesen értelmezi és használja az összehasonlítás megítélésének fogalmait: hosszabb-rövidebb, kisebb-nagyobb, több- kevesebb...			
Ismeri az irányokat, és helyesen értelmezi feladatvégzése során: jobbra - balra, előre - hátra, lent - fent...			

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Helyesen használja a névutókat.			
Felismeri a sorba rendezés logikáját, azt képes jól folytatni, legalább 3 elemszámmal.			
Az alapvető formákat felismeri, azonosítja: kör, négyzet, téglalap, háromszög.			
Képes részekből az egészet kirakni.			
Ismeri az alapvető mértani testeket, azokat képes felismerni és megnevezni (kocka, gömb, téglatest).			
Van tapasztalata a tükörképről, szimmetriáról.			
Azonosságokat, különbségeket képes felismerni és megfogalmazni.			

Verselés, mesélés

A gyermek	Nem jellemző	Részben	Teljes mértékben
Örömmel várja a mesélést.			
Mesekezdeményezésen szívesen részt vesz.			
Képes kitartóan figyelni.			
Emlékezetében megtartja az egyszerűbb mesefordulatokat.			
Képes a folytatásos mese szálait felidézni.			
Képes a folytatásos mese szálait, epizódjait összekötni.			
Szívesen nézeget képeskönyvet.			
A képeskönyvet megbecsüli, vigyáz épségére.			
Szívesen mond verset.			
Szereti a mondókákat.			
Képes történeteket elmondani.			
Képes meséket, történeteket alkotni.			
Elkezdett történetet fantáziája segítségével folytatni tud.			
Ismeri a színházi magatartás alapvető szabályait.			

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A gyermek	Nem jellemző	Részben	Teljes mértékben
Örömmel, szívesen játszik dalos játékokat.			
Bátran énekel, akár egyedül is.			
Korához képest tisztán énekel.			
Megkülönbözteti a zenei fogalompárokat: halk-hangos, gyors - lassú.			
Mozgása esztétikus, ritmust követő.			
Auditív észlelése, megfigyelése, emlékezete fejlett.			
Szívesen hallgat zenét.			
Képes érzékelteni az egyenletes lüktetést.			
Felismeri néhány hangszer hangját.			
Maga is képes egyszerűbb hangszerek használatára (dob, cintányér, triangulum).			
Ismeri a népszokásokhoz kapcsolódó dalokat, dalos játékokat, rigmusokat.			

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A gyermek	Nem jellemző	Részben	Teljes mértékben
Bátran, szívesen használja az ábrázolás eszközeit.			
Élményeit képes megjeleníteni.			
Szem-kéz mozgása összerendezett.			
Helyesen fogja és használja a ceruzát, ecsetet, ollót.			
Ismeri a különböző technikákat, azokat képes alkalmazni.			
Ismeri a hat alapszínt, azt bátran használja.			
Megfelelő a finommotorikus képessége, nem görcsös, biztos a vonalvezetése.			
Vizuális észlelése, megfigyelése, emlékezete, intermodalitása korának megfelelő.			
Szívesen alkot közösen a többi kisgyermekkel, ötletet, javaslatot saját döntése alapján mérlegel.			
Ábrázolása során kitartó, akár több napon keresztül is képes			

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

munkálkodni.			
Alkotás közben ügyel környezete és saját maga, munkája tisztaságára.			
Megbecsülik az elkészült produktumokat, önmagukét és másokét is.			
Szereti maga körül a harmóniát, a szépet, szívesen díszíti a környezetét.			
Térlátása korának megfelelő.			
Képes rácsodálkozni a szépre, esztétikus látványra, képes esztétikai véleményt alkotni.			
Vonalvezetése balról jobbra halad.			

Munka jellegű tevékenységek

	Nem jellemző	Részben	Teljes mértékben
Önkiszolgáló tevékenységek:			
A testápolással kapcsolatos munkafolyamatokat önállóan, szükség szerint elvégzi el.			
Étkezésnél helyesen használja a kanalat, kést, villát, merőkanalat, szalvétát.			
Öltözködésnél önállóan, tud gombolni, próbálkozik a megkötéssel.			
Az önkiszolgáló tevékenységekre fordított idő fejlettsége növekedésével arányosan csökken.			
Alkalomszerű munkák:			
Pontosan megérti, mit várunk el tőle, és azt önállóan teljesíti.			
Bonyolultabb feladatot is örömmel végez el és annak szervezésében is önálló.			
Időnként olyan megbízatásoknak is eleget tesz, amelyek otthoni előkészületet igényelnek.			
Közösségi munkák:			
A közösségért végzett munkák vállalásánál megjelenik helyes önértékelése, önbizalma.			
Naposi feladatait önállóan, pontosan végzi.			
Terítésnél ügyel az eszközök esztétikus elhelyezésére is.			

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Felelősi munkákat szívesen vállal (például mosdó, élősarok), és önállóan teljesíti.			
A környezet rendjének megőrzésére ügyel, segít annak tisztán tartásában (csoportszoba, udvar, óvoda környezete).			
Vigyáz játékaikra, és rendben tartja azokat.			
Munka jellegű tevékenységeit a felelősségérzet, a feladattudat és a kitartás jellemzi.			
<i>A környezettudatos viselkedés megalapozását segítő munkák:</i>			
A szemetet szelektíven helyezi el az adott gyűjtőkben.			
Szívesen segít a falevelek összegyűjtésében, azt a komposztálóba helyezi.			
A virágokat nem tépi le, hagyja az eredeti helyükön, eredeti szépségükben.			
Szívesen ápolja a növényeket csoportszobájában, udvaron egyaránt.			
Télen gondoskodik a madarak táplálékáról.			

A tevékenységekben megvalósuló tanulás

A gyermek	Nem jellemző	Részben	Teljes mértékben
Érdeklődő, bátran kérdez.			
Szívesen vesz részt a tervezett, szervezett, kezdeményezett, irányított játékokban, tevékenységekben.			
A tanuláshoz szükséges kompetenciái korának megfelelően fejlett.			
Tehetséges gyermek - megtalálta a kiemelkedő képességének megfelelő tevékenységet.			

Szajol, 20.....

.....
óvodapedagógus

.....
óvodapedagógus

.....
az óvoda hosszú bélyegzője

OM: 201969

ÓVODAI CSOPORTNAPLÓ

.....
..... / ..... nevelési év

A csoportnaplót megnyitotta:

....., ... év ..... hó ..... nap

P.H.

.....
Igazgató

A csoportnaplót lezárta:

....., ... év ..... hó ..... nap

P.H.

.....
Igazgató

A CSOPORTBAN DOLGOZÓK

I.	A nevelési év folyamán		
	Sorszám	Az óvodapedagógus neve/oktatási azonosító száma	A dajka neve/oktatási azonosító száma
	1.		
	2.		
	3.		

Óvodapedagógusi munkarend:

Név:	Név:	Név:
Hétfő.....	Hétfő.....	Hétfő.....
Kedd.....	Kedd.....	Kedd.....
Szerda.....	Szerda.....	Szerda.....
Csütörtök.....	Csütörtök.....	Csütörtök.....
Péntek.....	Péntek.....	Péntek.....

A GYERMEKEK NÉVSORA ÉS JELE

Sor-szám	Név/oktatási azonosító	Felvétel ideje	Jel	Sor-szám	Név	Felvétel ideje	Jel
1.				16.			
2.				17.			
3.				18.			
4.				19.			
5.				20.			
6.				21.			
7.				22.			
8.				23.			
9.				24.			
10.				25.			
11.				26.			
12.				27.			
13.				28.			
14.				29.			
15.				30.			

A GYERMEKEK SZÜLETÉS ÉS NÉVNAPJA

Hó	Nap	Sz/ N	A gyermek neve	Hó	Nap	Sz/ N	A gyermek neve
Szeptember				Március			
Október				Április			
November				Május			
December				Június			
Január				Július			
Február				Augusztus			

Sz: születésnap N: névnap

A GYERMEKCSOPORT ÖSSZETÉTELE

		Életkor szerinti megosztásban							
Időpont	Sorszám	Megnevezés	2,5 évesek száma	3 - 4 évesek száma	4 -5 évesek száma	5-6-7 évesek száma	Összlétszám *		
							a)	b)	c)
Szeptember 1-én	1.	Nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó **							
	2.	Nem magyar állampolgárságú							
	3.	Egyéb (az 1. és 2. pontba nem tartozó)							
	Összesen								
Május 31-én	1.	Nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó **							
	2.	Nem magyar állampolgárságú							
	3.	Egyéb (az 1. és 2. pontba nem tartozó)							
	Összesen								

Születési helye:.....
(év, hó, nap).....

Csak az a) vagy a b) vagy a c) oszlopot kell kitölteni!

Az a) oszlopot akkor kell kitölteni, ha a csoportban **kizárólag fogyatékos gyereket** nevelnek.
A b) oszlopot akkor kell kitölteni, ha a csoportban a **fogyatékos gyereket a nem fogyatékos gyerekekkel együtt** (integráltan nevelik).

A c) oszlopot akkor kell kitölteni, ha ebben a csoportban **fogyatékos gyereket nem nevelnek**.

** Ebben az esetben a rovatban csak azokat a gyerekeket kell szerepeltetni, akiknek a szülei **önként** nyilatkoztak a gyerek hovatartozásáról! A kisebbségi csoporthoz tartozás kérdésében nyilatkozatra senki nem kötelezhető.

A GYEREKCSOPORT ÖSSZETÉTELE

Az 5 -7 évesek életkori kategóriák szerinti megosztása					
A gyerek neve					
Sorszám	január 1–május 31. között tölti be a 6. életévét	Sorszám	június 1-augusztus 31. között tölti be a 6. életévét	Sorszám	január 1–december 31. között tölti be a 7. életévét
1.		1.		1.	
2.		2.		2.	
3.		3.		3.	
4.		4.		4.	
5.		5.		5.	
6.		6.		6.	
7.		7.		7.	
8.		8.		8.	
9.		9.		9.	
10.		10.		10.	
11.		11.		11.	
12.		12.		12.	
13.		13.		13.	
14.		14.		14.	
15.		15.		15.	
16.		16.		16.	
17.		17.		17.	
18.		18.		18.	
19.		19.		19.	
20.		20.		20.	

NAPIREND

Érvényes ..... év ..... hó ..... naptól

Időkeret -tól, -ig	Állandó tevékenységek
-------------------------------	------------------------------

--	--

HETIREND

Érvényes:..... év ..... hó ..... naptól

Napok	Az állandó tevékenységek heti rendszere *
HÉTFŐ	
KEDD	
SZERDA	
CSÖTÖRTÖK	
PÉNTEK	

A hetenként ismétlődő – napirendben külön nem jelölt – közös tevékenységek tervezésére szolgál

A SZÜLŐI SZERVEZET (KÖZÖSSÉG) VEZETŐSÉGE *

Sor-szám	Név	Szervezet (közösség)	Telefon
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			
11.			
12.			
Megjegyzések:			

* A szülői jogok érvényesítése érdekében létrehozott szülői szervezetek tisztségviselőinek megnevezésére szolgál.

KAPCSOLAT A SZÜLŐKKEL *

Időpont	A gyermek neve	A megbeszélés	
		formája **	résztevői *** (család + óvoda)

* Kizárólag a gyermek nevelése szempontjából fontos alkalmak rögzítésére szolgál.

** Fogadóóra, családlátogatás vagy egyéb forma megnevezésére szolgál.

*** A család (apa, anya vagy más családtag) és az óvoda résztvevőinek feltüntetésére szolgál.

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

NYILATKOZAT

Alulírott (szülő) hozzájárulok, hogy gyermekemről fényképek és mozgó felvételek készüljenek az óvodai életről, melyet az intézmény felhasználhat (újságba, pályázati elszámolásba, fotókiállításra, intézményünk honlapján és publikációkba, stb.)

Sorszám	Gyermek neve	Szülő hozzájáruló aláírása
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		
13.		
14.		
15.		
16.		
17.		
18.		
19.		
20.		
21.		
22.		
23.		
24.		
25.		
26.		
27.		
28.		
29.		
30.		

Szajol, 20.....

SZAKMAI ELLENŐRZÉSEK, LÁTOGATÁSOK *

Sor- szám	Időpont	A látogatás célja	A látogató	
			beosztása	aláírása
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

14.				
15.				
16.				
17.				
18.				
19.				
20.				

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

* Az óvodavezető és a szakértők ellenőrző látogatásain túl itt kell feltüntetni pl.: a pedagógiai szakszolgálat képviselőinek csoportban végzett látogatásait is.

SZAKÉRTŐI VÉLEMÉNYEK *

Sor-szám	A gyermekek neve	A szakértői véleményt adó intézmény neve	A szakértői vélemény kelte
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			
11.			
12.			
13.			
14.			
15.			
16.			
17.			
18.			
19.			
20.			

* A pedagógiai szakszolgálat intézményei (pl. a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság, az országos szakértői és rehabilitációs tevékenységet végző bizottság, nevelési tanácsadó) és egyéb intézmények dokumentumainak nyilvántartására szolgál.

Óvodakezdési terv- szeptember

1. Egészséges életmód:

Gondozás

Mozgás

Testi nevelés

Levegőzés

Pihenés

Egészséges táplálkozás szokásrendszerének kialakítása:

Egészségvédelem, edzés

Baleset megelőzés

Ezek a következők:

Belsőter:

Külsőtér:

2. Érzelmi, erkölcsi, közösségi nevelés

3. Munka jellegű tevékenység

SZERVEZÉSI FELADATOK

Sor- szám	A tervezett program *			Megjegyzés **
	megnevezés	időpontja	felelőse	

* A gyerekek óvodai életét gazdagító ünnepek, rendezvények, iskolalátogatás stb. tervezésére szolgál

** A tervezett feladat végrehajtásának jelölésére szolgál

MEGJEGYZÉS

FEJLESZTŐ PROGRAM

M O Z G Á S	Testnevelés foglalkozás	
	Mozgásos játék	
JÁTÉK		

[Ide írhatja a szöveget]

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Mozgásfejlesztés	
Testséma fejlesztés	

[Ide írhatja a szöveget]

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Percepció fejlesztés	
Verbális fejlesztés	

[Ide írhatja a szöveget]

GYERMEK ÉS KÖRNYEZETE

A környezet megismertetése	
Környezetünk mennyiségi és formai összefüggései	

[Ide írhatja a szöveget]

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Ének, zene,
énekes játék,
gyermektánc

Rajzolás, festés,
mintázás, kézimunka

[Ide írhatja a szöveget]

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Verselés, mesélés	
Anyanyelv	

[Ide írhatja a szöveget]

EGYÉNI FEJLESZTŐ JÁTÉKOK

Jel	Egyéni fejlesztő játékok

NEVELÉSI TERV
Az egészséges életmód alakítása
I. félév

[Ide írhatja a szöveget]

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Egészséges életmód tervezése

Étkezés

	éves korban
Finommotorika fejlesztése	
Testséma fejlesztése	
Szem- kéz koordináció fejlesztése	
Térrányok fejlesztése	
Percepció fejlesztése	
Verbális fejlesztés	

[Ide írhatja a szöveget]

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Testápolás

	éves korban
Testséma fejlesztése	
Finommotorika fejlesztése / szem- kéz koordináció fejlesztése is/.	
Percepció fejlesztése,térirányok	

[Ide írhatja a szöveget]

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Öltözködés

	éves korban
Testséma fejlesztése	
Szem- kéz koordináció, finommotorika fejlesztése	
Percepció fejlesztése	
Verbális fejlesztés	

[Ide írhatja a szöveget]

Mozgás

Testi nevelés

Levegőzés

Pihenés

Egészséges táplálkozás szokásrendszerének kialakítása

[Ide írhatja a szöveget]

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Egészségvédelem, edzés

Baleset megelőzés

Belső tér:

Külső tér:

Prevenció:

NEVELÉSI TERV

Az egészséges életmód alakítása
I. félév

1.

Szokásszabály:

2.

Szokásszabály:

AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA

I. FÉLÉV

Értékelés

[Ide írhatja a szöveget]

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

FEJLESZTŐ PROGRAM

M O Z G Á S	Testnevelés foglalkozás	
	Mozgásos játék	
JÁTÉK		

[Ide írhatja a szöveget]

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Mozgásfejlesztés	
Testséma fejlesztés	

[Ide írhatja a szöveget]

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Percepció fejlesztés	
Verbális fejlesztés	

[Ide írhatja a szöveget]

GYERMEK ÉS KÖRNYEZETE

A környezet megismertetése	
Környezetünk mennyiségi és formai összefüggései	

[Ide írhatja a szöveget]

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

<p>Ének, zene énekes játékok, gyermektánc</p>	
<p>Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka</p>	

[Ide írhatja a szöveget]

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Verselés,mesélés	
Anyanyelv	

[Ide írhatja a szöveget]

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

EGYÉNI FEJLESZTŐ JÁTÉKOK

Jel	Egyéni fejlesztő játékok

NEVELÉSI TERV
Az egészséges életmód alakítása
II. félév

[Ide írhatja a szöveget]

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Egészséges életmód tervezése

Étkezés

	éves korban
Finommotorika fejlesztése	
Testséma fejlesztése	
Szem- kéz koordináció fejlesztése	
Térirányok fejlesztése	
Percepció fejlesztése	
Verbális fejlesztés	

[Ide írhatja a szöveget]

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Testápolás

	éves korban
Testséma fejlesztése	
Finommotorika fejlesztése / szem- kéz koordináció fejlesztése is/.	
Percepció fejlesztése,térirányok	

[Ide írhatja a szöveget]

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Öltözködés

	éves korban
Testséma fejlesztése	
Szem- kéz koordináció , finommotorika fejlesztése	
Percepció fejlesztése	
Verbális fejlesztés	

[Ide írhatja a szöveget]

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Mozgás

Testi nevelés

Levegőzés

Pihenés

Egészséges táplálkozás szokásrendszerének kialakítása

[Ide írhatja a szöveget]

Egészségvédelem, edzés

Baleset megelőzés

Belső tér:

Külső tér:

Prevenció:

[Ide írhatja a szöveget]

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

NEVELÉSI TERV

Az egészséges életmód alakítása II. félév

1.

Szokásszabály:

2.

Szokásszabály:

AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA

II. FÉLÉV

Értékelés

[Ide írhatja a szöveget]

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

SZERVEZÉSI FELADATOK

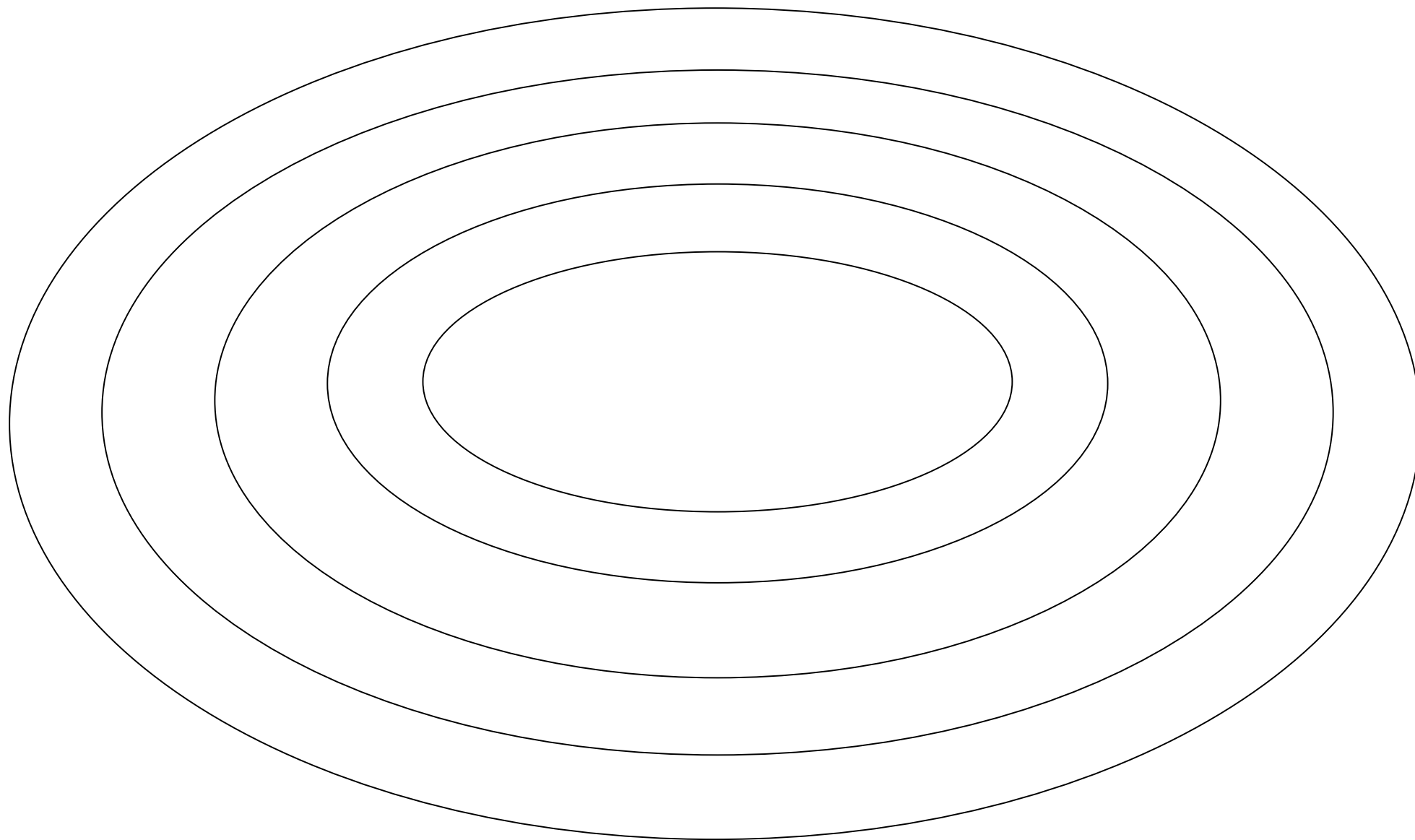
Sor- szám	A tervezett program *			Megjegyzés **
	megnevezés	időpontja	felelőse	

* A gyerekek óvodai életét gazdagító ünnepek, rendezvények, iskolalátogatás stb. tervezésére szolgál

** A tervezett feladat végrehajtásának jelölésére szolgál

[Ide írhatja a szöveget]

TÁRSAS KAPCSOLATOK A CSOPORTBAN

[Ide írhatja a szöveget]

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

NYILATKOZAT

Alulírott (szülő) hozzájárulok, hogy gyermekemről szociometriai vizsgálat (társas kapcsolatok dokumentálására) készüljön.

Sorszám	Gyermek neve	Szülő hozzájáruló aláírása
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		
13.		
14.		
15.		
16.		
17.		
18.		
19.		
20.		
21.		
22.		
23.		
24.		
25.		
26.		
27.		
28.		
29.		
30.		

Szajol, 20.....

FEJLESZTŐ PROGRAM

M O Z G Á S	Testnevelés foglalkozás	
	Mozgásos játék	
JÁTÉK		

[Ide írhatja a szöveget]

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Mozgásfejlesztés	
Testséma fejlesztés	

[Ide írhatja a szöveget]

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Percepció fejlesztés	
Verbális fejlesztés	

[Ide írhatja a szöveget]

GYERMEK ÉS KÖRNYEZETE

A környezet megismertetése	
Környezetünk mennyiségi és formai összefüggései	

[Ide írhatja a szöveget]

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Ének, zene
énekes játékok,
gyermektánc

Rajzolás, festés,
mintázás, kézimunka

[Ide írhatja a szöveget]

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Verselés, mesélés	
Anyanyelv	

[Ide írhatja a szöveget]

EGYÉNI FEJLESZTŐ JÁTÉKOK

Jel	Egyéni fejlesztő játékok

[Ide írhatja a szöveget]

SZAJOLI TISZAVIRÁG ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

[Ide írhatja a szöveget]

TÁRSAS KAPCSOLATOK A CSOPORTBAN

